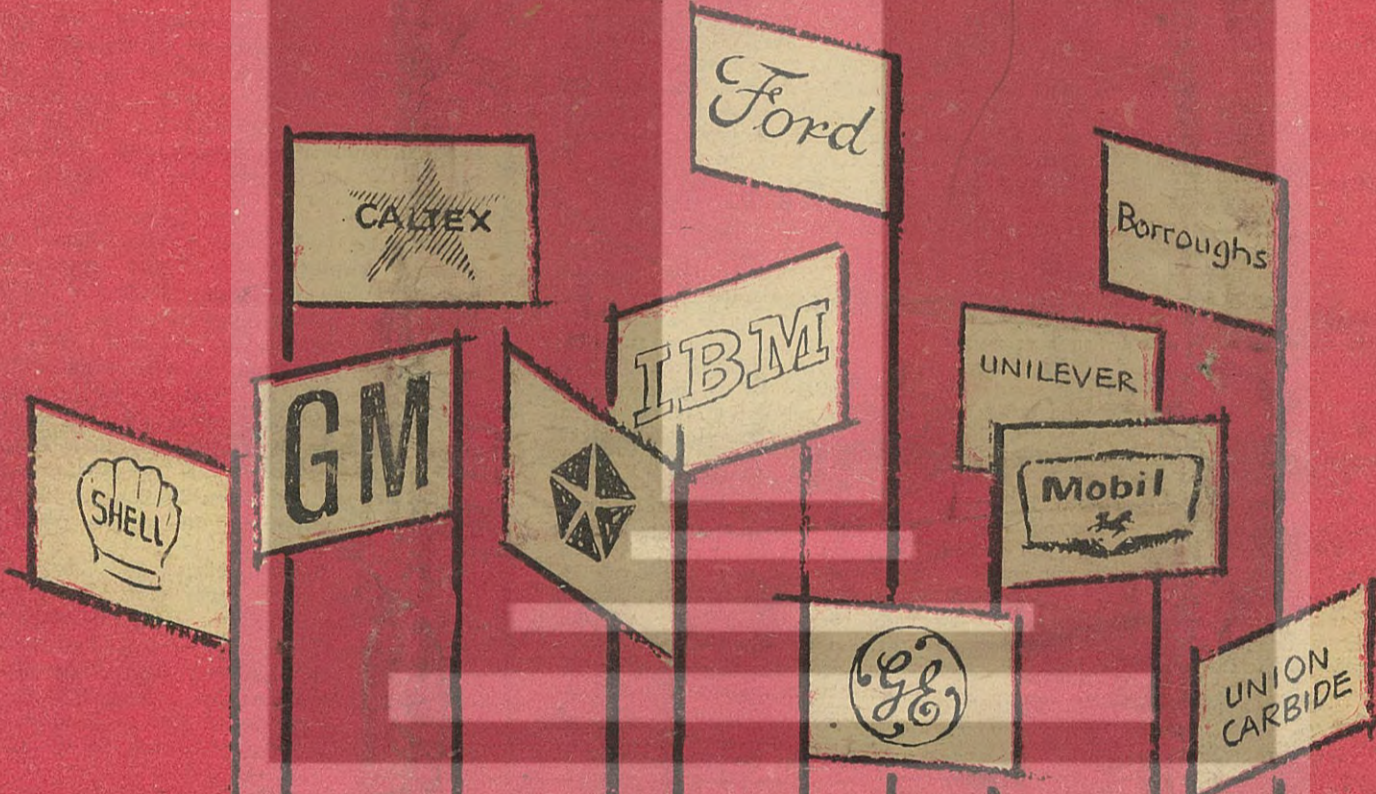

YÖN

HAFTALIK GAZETE

DEV TRÖSTLER İSTİLÂSİ!

TÜSTAY

OKUYUCUDAN YÖNE

Kolej mi, çiftlik mi?

Gerçekten vefakâr kişiler su barış gönüllüleri.. Düşünün bir kere memleketimizin en ücre köşelerine kadar el atmışlar, habire çalışıyorlar biz kalkındırmak için!

Konya'da bir maarif koleji vardır. Bu kolejde de barış gönüllüleri çeşitli dersler vermektedirler. Fakat nedense bilhassa fen dersleri öğretmenleri buraya gelmek istemiyorlar. Oyle ya, Konya Anadolu'nun göbeğinde yazı çok sıcak, kış çok soğuk bir memleket. Sonra onlar için eğlence de yok! Anlayacağınız, her sene binbir güçle karşılaşıp idareciler fen dersi öğretecek Amerikalı öğretmenleri bulmak için. Bu yüzden ki her sene birkaç ay boş geçer bu kolejde dersler. Nitekim geçen öğretim yılı aynı nakarat yine terennüm edilmiş ve koleji lise kısmının fizik kimya dersleri tamamen boş geçmiş, karnelere de not verilmemiştir. İkinci dönem Ankaradan iki barış gönüllüsü Bay ve Bayan Jacobs bu görevi kabul etmişlerdir. Artık talebesi de idarecisi de memnundur. Güçlükle bu vazifeyi kabul eden Bay Jacobs fırsatları değerlendirmesini gayet iyi becermiş ve ufak bir arzusunu dahı yerine getirmedikleri takdirde derhal Ankaraya döneceğini söyleyerek gerçekleştirmiştir.

Diğer birkaçı gibi Amerikan propaganda yapmamıştır Bay Jacobs. Bakın anlatayım ne yaptığını. Halkımız bir ton kömür için o kadar sıkıntıya katlanırken ve hattâ çoğu onu bile bulamazken Bay Jacobs bir değil, iki değil, üç ton kömüre sahip olmuştur kolayca. Nasıl mi? Gayet basit. «Bize kömür almazsanız Ankaraya döneriz.» demiştir, o kadar. Hem de idare memurunun bir ton kömür için yazdığı dilekçeyi suratına fırlatarak üç ton istemişler, aks takdirde gene Ankaraya döneriz demişlerdir. Tekrar öğretmensiz kalmaktan korkan idareciler sağa sola başvurarak valilik kanalı ile öğretmenlerinin bu arzusunu derhal gerçekleştirmişlerdir.

Gene Bay Jacobs, sene içinde ders arası, sınıfta yere tüküren bir öğrenciyi hakaret etti iddia-

siyle yakapaça idareye götürmüş ve öğrencinin bir hafta okuldan uzaklaştırılmasını istemiştir. Derhal toplanan Disiplin Kurulu öğrenciyi bir hafta uzaklaştırarak Bay Jacobs'un arzusunu yerine getirmiş ve onun için her şeyi çekinmeden yerine getireceklerini böylece ortaya koymuşlardır. Tükürmenin cezasını fazlasıyla çeken öğrenciyi sene sonuna kadar dersinde görmek istemediğini bildirmiş, zor durumda kalan idareciler ise itiraz eden öğrenciyeye, «Bir talebe için en değerli iki öğretime den olamaz, girmiyecaksın!» cevabını vermiş ve Bay Jacobs her zamanki gibi geye galbe çalmıştır.

Öğrencinin yere tükürdüğü için aldığı bir hafta ceza kabul ettik, merak ettiğimiz husus yöneltmelikte «Öğretmen istediği öğrenciyi sene sonuna kadar dersine almaz diye bir madde var mıdır, yoksa bu koleji bir Amerikanın arzusuna göre bir çiftlik gibi mi idare edilmektedir?»

Nedense Bay Jacobs'un dersinde 16 kişilik son sınıfta 10 kişi Eylülde kalmış, bunlardan da yalnız bir kişi geçmiş ve 9 kişi beklemeye kalmıştır. Yine 35 kişilik beşinci sınıfta 26 kişi bütünleme imtihanına girmiş ve iki kişi geçmiştir. Ancak son sınıf mevcudunun düşük olacağı düşünülürken idareciler güçlüğü, kâğıdı en iyi olan beş kişiyi daha geçirmesi için Bay Jacobs'u nasıl ikna edebilmişlerdir. Başarı oranının bu kadar düşük olmasında kabahati valniş öğrencilere yüklemek doğru olur mu acaba?

Sınıfta sükuneti sağlamaktan vaksun diğer bir bayan barış gönüllüsü, bütün, kabahati «Susahım beyler» demek olan bir öğrenciyi üç gün uzaklaştırılması için disiplin kuruluna vermiş ve muvafak olmuştur da... İtiraza gelen veli idarecilerden «Bu suç bu ceza gerektirmez ama Amerikalı öğretmenleri elimizde tutabilmek için bunu yapmağa mecburuz.» cevabını almıştır.

Öğrencilerin sicilini kirletmekten çekinmeyen idarecilerin bu haksız cezaları verirken vicdanları hiç titremiyor mu acaba?..

Güzel Türkçesiyle kahvehane den hiç çıkmayan bir bay barış gönüllüsü İngilizce kompozisyon öğretmeni de «Petrolü neden mil-

ileştirmek istiyorsunuz», «27 Mayıs inkılabı» «Millî güvenlik dersinde neler yapıyorsunuz» gibi siyasi diyebileceğimiz konular vererek amaca kısa yoldan erişmek istemiş, ancak idareciler bu sefer sözlerini geçirebilmiş ve böyle konuların verilmesini önleyebilmişlerdir.

Sorarım yetkililere kimler mesuldür bu kadar talebenin istikbalinden? Daha ne kadar sürecek bu barış gönüllülerinin hegemonyası, daha yetmedi mi?..

Mustafa Ozerler

Tiyatro TÖS üzerine

Bu yazıyı elimizde yeteri kadar bilgi olmadan yazıyoruz. Bu yüzden görüşlerimizdeki doğruluk derecesi doğurucu olmayacaktır. Bununla birlikte bazı önemli noktalar üzerinde sorumluların ve okuyucunun dikkatini çekeceği mizi, bizzet son derece önemli bir konuda tartışmayı başlatacağımızı sanıyoruz.

Konu üzerinde tartışmak için geç katılmıştır. Bu bizim hatamız olduğu kadar, Tiyatro TÖS'ü kurularının eyleme girişmeden önce bir açıklamaya ve konu üzerinde başkalarının düşüncelerini alma gereğini görmemelerindedir.

Tiyatro TÖS hakkında basında yeteri kadar yazı ve haber çıkmamıştır. Çalışmalar ya büyük bir gizlilik içinde yapılmış ya da istenildiği halde ilgi çekilememiştir. Durum ne olursa olsun bu bir hatadır ve birinci derecede sorumluları bu işe girişenlerdir ve özellikle TOS Genel Başkanı F. Baykurtur. Çünkü, 16 Eylül 1966 tarihli YON'de A. Akalın yazısından öğrendiğimize göre, Sermet Çaganla TOS adına Genel Başkan Fakir Baykurt en küçük ayrıntılarına kadar inen anlaşmayı 14 VII.1966 da imzalamışlardır. Bu tarihten çok kısa bir zaman önce TOS Genel Kongresi yapılmıştır. Acaba bu kongrede Tiyatro TOS için bir karar alınmış mıdır, alınmamışsa, malî bakımdan en azından yedi sekiz yüz bin liralık bir porteyi kapsayan bir işe nasıl girişilebilecektir, yok eğer kongrede tiyatro kurulsun diye bir karar alınmışsa üyelere bu işin hukukî ve malî yönleri anlatılmış, üyelerin görüşlerine başvurulmuş mudur, ya da bütün bunlar yapılmamış da tiyatroyu girişimi bir kaç kişinin özel istekleri sonucu mudur? İlgi ve sorumluların açıklamaları gereken birinci nokta budur.

Gelelim ikinci noktaya: Tiyatro TOS'un amaçlarına diyeceğimiz çok. Fakat, böylesine malî yönü ağır basacak, zarar ederse, ki kanılar bu merkezdedir, sendika için bir yıkım olabilecek kuruluşa özenmek erken bir heves değil midir, TOS'un çözümlemesi ve yatırım yapması gereken işlerin başında acaba gerçekten de Tiyatro TOS mü gelmektedir, yoksa birinci derecede gelen daha bir sürü işler mi vardır, ilgililer ve sorumlular bu konuları inceleyen ince düşünmüşler midir?

Son bir nokta da Tiyatro TOS anlaşmasının hukukî bakımdan bazı sakat ve aksak yerleri olduğu söylenmiştir, böyle bir şey var mıdır, varsa nedir?

Yakında Anadolu'da temsil vermeye başlayacağını duyduğumuz Tiyatro TOS'un başarıya ulaşacağı pek sanmıyoruz. Niyet ve amaçlar iyi olsa da, malî bakımdan hesapları iyi yapılmamış bir kuruluşun, hele tiyatro alanına da başarıya ulaşması boşuna bir iyimserliktir. Kanımızda yanlışmayı isteriz, ama şüphe ve karamsarlığımızda haksız değiliz. İlgili ve sorumluları yukarıda sıraladığımız sorularda açıklamaya çağırıyoruz.

I. GÜVENÇ

BASINDAN

UYUYAN ÜNİVERSİTELERİMİZ Haber

BİR İBRET DAHA

Siyavuşgil

Arnavut âlimleri Tirandan bir otobüse dolarak Sofya gelmişlerdi. Otobüsün bagajı her halde kitap ve broşürle doldurulmuş olacaktı ki, daha kongrenin ilk gününde Arnavut bilginlerinin kongrede yapacakları ilmi tebliğleri basılı olarak elde etmek imkânını bulduk. Kongrenin programında, muhtelif bölümlerde kırka yakın mevzu üzerinde konuşacakları bildiriliyordu. İçlerinden bazıları iki ayrı tebliğ yaptılar.

Biz, Güney - Doğu memleketleri millî konseyimizin parasızlığı, teşkilatsızlığı, hatalı tutumu yüzünden kongreye eli boş gittik, bavullarımızda herkese dağıtılacak miktarda, Batı dillerinde yazılmış kitap ve broşürümüz yoktu. Tabii, ilmi araştırma eserlerinden bahsediyordum, yoksa Tanıtma ve Turizm Bakanlığının çıkardığı bol resimli turistik reklâmlardan değil!

Nüfusu iki milyona varmayan, kaynakları kit Arnavutluk bile, Sofya'daki ilmi kongrede bizden çok daha iyi temsil edildi.

Ev sahibi Bulgarların hazırlıkları ise çok daha geniş, çok daha esashıydı. Davetlileri ağırlamak ve kongre çalışmalarının normal yürüngesinde gitmesini temin etmek külfetinden başka, ellerine vaktinde geçen bütün tebliğleri de bastırılmışlar ve azaya dağıtmışlardı. Öyle ki herkes, hangi azanın hangi mevzuda neler söyleyeceğini önceden öğrenebiliyor, itiraz ve tenkidlerini ona göre hazırlamak vakit ve imkânı buluyordu.

Bundan başka, daha UNESCO'nun bu teşkilâta önyak olmasıyla birlikte, Bulgar ilimler Akademisi derhal faaliyete geçmiş, Balkan Tetkikleri adıyla Batı dillerinde ciddi özlü bir mecmua çıkarmaya başlamıştı. Sofya'ya vardığımız zaman, bu mecmuanın her biri 250 - 300 sayfa tutan beş cildi intişar etmişti. Bu ciltlerde Türk tarih, edebiyat ve lisaniyatına dair makaleler de büyük bir yer tutuyordu. Fakat, bir tek istisna ile, bu makalelerin hiç biri bizim âlimlerimizin imzasını taşıyamıyordu. Mecmuayı çıkaranlar, bizlere de başvurmuşlardı, fakat kendilerine yazı gönderilmemişti. Buna mukabil, Bulgarların ve Bulgaristan Türklerinin bizim tarih ve edebiyatımız üzerinde yaptıkları incelemeler gayet enteresandı:

İşte size onlardan bazı makale başlıkları: Türk yazarlarının Bulgarca çıkan tercümelemleri, Kerem ile Aslı hikâyesi ve Balkanlardaki varyantları, Türk muharriri Fakir Baykurt ve Onuncu Köy, Türkçe şiirler yazan ve tercüme eden Bulgar şairi P. Slaveykov, Ortaçağ Türk edebiyatının devrelerine dair, Bulgar Halk Edebiyatında Nasreddin Hoca, 27 Mayıs İnkılabının Karakteri, On beşinci ve on altıncı asırlarda Osmanlı İmparatorluğunun miri arazi sistemi ilâh...

Rumenler de hemen hemen aynı muhtevada bir başka mecmua çıkarıyorlardı. Bunda da Türkiye mevzuunda çıkan nadir yazıların imzaları bizlere ait değildi. Yunanlıların da, bu iki mecmua kadar değerli ve esaslı olmamakla beraber, yine böyle bir dergileri vardı. Biz ise, UNESCO çerçevesinde bu işe «Hay hay» dememize rağmen, çalışmaya pek gönüllü olmamamız sebebiyle, ortaya hiç bir şey kovamamıştık.

Bazı persona grata'larımız, volunu bulup bu Güney - Doğu Avrupa memleketlerini, yani Balkanların bir ilmi teşkilât içinde elbirliğiyle çalışmasını sağlayacak hazırlık toplantılarına canla başla katılıyorlar, idarî mevkilere geçiyorlar, protokol imzalıyorlardı, fakat memleketine dönünce, ilmi hazırlıkları bir plân ve programa bağlamak çalışmalarına bir türlü başlamıyorlar veya başlayamıyorlardı. Bu yüzden, Güney - Doğu Avrupa memleketleri denilen diyarlarda beş asır sürmüş olan Türk mevcudiyetinin müsbet payını mecmualarda ve ilmi kongrelerde belirtmek imkânı hasıl olamıyordu. Nitekim, kongreye gelmeği vaad edip de gelmeyenlerimiz veya gelmeyenlerimiz, geldikleri halde kürsüye çıkıp bir şeyler söylemeyenlerimiz, göze carpacak miktarda idi.

Ben, bizim bu iptidai ve kötü tutumumuzu, bütün püf noktaları ve gizli sebepleriyle halk efkârına şimdilik açıklamıyacağım. Ama bekliyeceğim, zihniyetin usul ve tatbikatını düzeltilmesini, daha bir müddet, sabır ve ümitle bekliyeceğim. Mühletin sonunda, yine herhangi bir hareket, herhangi bir hamle göremeyecek olursam, o zaman hakikatları daha çıplak ve tok sesle ortaya koymak zorunda kalacağım.

Şimdilik, bir uyanış bekliyorum. Her sahada ibret derslerinin davul çaldığı bir zamanda yaşıyoruz. Bu gürültü içinde hâlâ mağara uykusuna nasıl tahammül ederiz?

ŞİDDETLİ
BAS
AĞRILARINA
KARŞI
GRİPİN
GASARI İLE
KULLANILIR!
BAS VE DİS
NEZLE
GRİPİN
KININLI
GRİPİN GRİPİN
GRİPİN 4 saat ara ile günde 3 adet alınabilir

'HAFTALIK FİKİR VE SAN'AT GAZETESİ

Kurucuları: Cemal Reşit Eyüboğlu - Mümtaz Soysal - Doğan Avcıoğlu
İmtiyaz Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Doğan Avcıoğlu
Basıldığı yer: Güneş Matbaacılık T. A. Ş.

Yazı İşleri: Sümer Sokak No: 16/8, Yenice-ir - ANKARA Telefon: 176989 - İstanbul Bürosu (Satış İlan ve Abone İşleri): Mollafenari Sokak No. 32, Cağaloğlu - İstanbul. Telefon: 229570 - Posta Kutusu: 512 İSTANBUL.

Bir yıllık (52 sayı) 60 T.L., Altı aylık (26 sayı) 30.- T.L., Üç aylık (13 sayı) 15.- T.L. dir. Yurt dışı abonmanlarda bu bedellere ayrıca posta pulu ücreti kadar ilâve yapılır. Geçmiş sayıların fiyatı 2.50 T.L.'dir.

İLAN: İlanlarla kitap ilanları için özel dirimler yapılır ilan ve reklâmlar yayımlanmasından ötürü hiçbir rumbuluk yüklenilmez.

YABANCI SERMAYENİN TÜRKİYE'Yİ İŞGALİ HIZLANDI!

TPAO'YU YIKMA PLANI

Başbakan Demirel'in Petkim açılış töreninde Caltex'in Güney Doğu Müdürüne gösterdiği büyük itibar dikkati çekti. Demirel, tesise kredi veren İngiliz Hükümetinin temsilcisi Büyükelçiyi âdetâ unutmamıştı. Ziyafette Demirel'in karşısında Caltex'çi Kirchhofer oturuyordu. İngiliz Büyükelçisi çok uzaklara düştü. Yemekten sonra da Demirel, Kirchhofer'i Turgut Gülez'le birlikte arabasına aldı, İpraş'a gittiler ve bir odaya kapanarak uzun uzun konuştular. İngiliz Büyükelçisi dışarıda beklemektedir.

Bu önemli kişi kimdi? Demirel, bu zat ile ne konuşuyordu? YÖN okuyucuları, Caltex'in Viyana'da oturan bu nüfuzlu bölge temsilcisini tanıyacaklardır. Seçimlerden önce, Caltex'in Türkiye Temsilcisi Harriger'in Petrol Ofisindeki yerli casusa dayanarak Kirchhofer'e yazdığı ve basında yayımlanan rapor hatırladılar. Raporda, «Türkiyede siyasî atmosferin değişirilmesi, Caltex'e karşı Petrol Ofis'in çıkarlarını savunan yöneticilerin değiştirilmesi, millileştirmenin uyutulması» yazılıyordu. Gerçekten, o tarihten beri Türkiye'de siyasî atmosfer değişmiş, millileştirme utuyulmuş ve Petrol Ofis yöneticileri hizaya getirilmiştir. Demirel, işte böyle bir önemli kişi ile, Büyükelçiyi unutarak, uzun uzun gizli görüşmeler yapmaktaydı. Ashında milliyetçi bir lider için, Caltex yetkiyle konuşulacak çok önemli

bir konu vardı. Caltex, İpraş'a 1959 yılı anlaşmasına göre çok yüksek fiyatla ham petrol satmaktaydı. Topaloğlu'nun çabalarıyla, petrol fiyatı 1964'te yüzde 10 indirilmişti. Halbuki yüzde 27 indirinle petrol ithali mümkündür. Nitekim öteki yabancı şirketler de yüzde 20'ye yakın bir indirim yapmak zorunda kalmışlardı. Demirel, bu kadar açık bir durumda, Caltex'in fiyatını indirmesini, ya da İpraş'ın ihtiyacını başka yollardan karşılamasını kabul etmesini istiyebilirdi. Fakat bunu düşünen yoktu. Demirel, İpraş'ın tevsi ile meşguldü. İpraş tevsi edilecek ve Caltex, yüksek fiyatla daha fazla petrol satabilecekti. Üstelik, Ataş'tan sonra İpraş'ın tevsi ile, TPAO'nun millî rafineri kurma iş baltalanacaktı. Kârlı boru hattını, TPAO bünyesinden koparma teşebbüsü gibi, Caltex operasyonu da, TPAO'yu, yabancı şirketler yararına yıkmaya amacını gütmektedir. Eski TPAO Genel Müdürü Topaloğlu, Başbakanı yönelttiği bir soru ile tevsi işinin hesabını sormaktadır: «İpraş'ın tevsi ile Caltex'ten taahhüdümüzden fazla ve yüksek fiyatla ham petrol almış olmayacak mıyız? Bu suretle, bu firmaya karşılıksız menfaat sağlanmış ve kendisini daha uzun yıllar yurdumuzda kalmaya teşvik etmiş olmuyor muyuz?»

Bilindiği gibi, bu tevsiin yanıbaşında, Mersin Rafinerisine de tevsi hakkı tanınmıştır. Bu iki tevsi birleştiği zaman, 1969 yı-

linda biteceği öngörülen İzmir Rafinerisi tesisleri, senelere göre hangi kapasitelerle çalışacaktır? TPAO, ortak olduğu İpraş Rafinerisinin tevsiine muvafakat etmekle kendine ait İzmirdeki kurulacak rafineri teşebbüsünü baltalamış olmuyor mu?»

Bu soruda da belirtildiği gibi, maksat, TPAO'yu yıkmaktır. Nitekim 24 Eylül 1965 tarihli YÖN'de Türk Mobil Genel Müdürü Fricker'in bunu itiraf eden gizli raporunu açıklamıştık. Mobil'ci Fricker, şöyle diyordu:

«Çok emni kaynaklardan öğrendim ki, TPAO, İzmirde 3 milyon ton kapasiteli bir rafineri kurmak için Petrol Dairesine müracaat etmiş, izin istemiştir. Yaklaşık olarak 270 milyon liraya malolacak bu rafineri gerçekleşirse, Mobil'in Ataş Rafinerisi işe yaramaz duruma gelecektir. Türkiyedeki Petrol Kanunu, yabancı şirketlere, bu rafinerilerin yapılmasına itiraz hakkını vermektedir. Bunun için Mobil, hiç bir fedakârlıktan kaçınmamalı ve dehal millîleştirilmesini çapta iki hukukçuyu Türkiye'ye göndermelidir ki TPAO'nun rafineri teşebbüsü önlenmiş.»

Tabiiyle, yabancı şirketleri pek seven bir siyasî teşekkül iktidara gelince, «milletlerarası çapta» hukukçulara pek ihtiyaç kalmamıştır. TPAO, şimdi İzmir Rafinerisini, binbir güçle kurbilse dahi, İpraş ve Ataş arasında ezilecektir. Demirel, işte bu plânlar peşinde koşan kişilerle İzmirde, İngiliz Büyükelçisini ortada bırakarak halvet yapıyordu.

TPAO'yu yıkmaya plânının ikinci bir bölümü, petrol boru hattı dolayısıyla, millî şirketin güçlenmesini önlemektir. Şimdi TPAO'nun tamamen elinde bulunan çok kârlı teşebbüs, hisseler satışa çıkarılınca, TPAO'nun tam kontrolundan kaçacaktır. Yatırımları için para sıkıntısı çeken TPAO, yeni durumda, kendinden zorla koparılan şirkete büyük çapta nakliye ücreti ödemek zorunda kalacak ve kâr olarak bunun bir kısmını çok sonra alacaktır. A.P.'li Maliye Bakanlarının da, esasen yeni yöneticilerinin elinde yabancı şirketlerin boyun eğmeye rıza göstermiş bir TPAO'ya yardımcı olamayacakları düşünüldürse, boru hattının «vatandaşlar» a açılması, TPAO için büyük bir darbe olacaktır. Bu usta darbeyi plâncıyanlar da, hisselerin bir kısmını Ordu Yardımlaşmaya ve bir kısmını da TPAO personeline kredi ile vermek suretiyle, korkulan iki mukavemet yuvasını kırma çabası içindedirler. Ordu Yardımlaşmanın bu oyuna henüz tam geldiği söylenemez. Boru hattının satışa çıkarılacağı hakkındaki karar üzerine, Ordudan bir mukavemetin geldiği muhakkaktır. Ama usta plâncıların yüzeyde çok inandırıcı delilleri karşısında bu mukavemetin ne kadar süreceği belli değildir. Muçip Ataklı'nın «27 Mayıs Dergisi», son sayısında bu konu ile ilgili şu bilgiyi vermektedir: «TPAO'da yüzde 7,6 hisseye sahip Ordu Yardımlaşma Kurumunun yöneticileri, bütün bu soruların cevaplarını verebilecek durumda oldukları için karara karşı koydular.

Millî Savunma Bakanlığının bu konularda ziyadesiyle hassas Müsteşarı Korgeneral Kemal Atalay da meselenin incelenmesi için gerekli direktifleri verdi. Böyle bir tasarrufu ön-

leyebilmek için daha önceden bütün tedbirleri almış bulunan Bakanlığın Akaryakıt İkmal Koordinasyon Dairesi Başkanı Tuğgeneral Mustafa Gökben ise, son durumu bir kere daha inceledikten sonra kararı protesto etmeye karar verdi.

Bunun için gerekli yazı, geçtiğimiz haftanın son günü, hâlen Ordu Yardımlaşma Kurumu Müşavirliğini yapan Petrol Ofis'in eski Genel Müdür Muavini Özel Derbi tarafından kaleme alındı. Yazının muhtevası üzerinde uzun uzun duran öfkeli generaller, son rötusları da yaptıktan sonra, bunu TPAO Genel Müdürü Turgut Gülez'e gönderdiler.

Gülez, generallerin bu sert tepkisini hesaplamamış olacak ki, yazıyı okuduktan sonra hayli şaşırıldı.

Her şeye rağmen, usta plâncılar pek fazla şaşırması olmalı ki, «boru hattı satışına sizi de ortak edelim» diye, Ordu Yardımlaşma Kurumunu ikna etmeye çalışmaktadırlar. Bu yolda da, görünüşe göre hayli başarı sağlamış bulunmaktadırlar. Esasen iktidar ve TPAO yöneticileri, yabancı şirketlere karşı TPAO'yu korumak istemedikten sonra, dışarıdan gelen TPAO'yu koruma teşebbüsleri, âşikâr ki, yarım kalmaya mahkûmdur. (Bu konuda bakınız: YÖN, 29 Nisan 1966 - Doğan Avcıoğlu: «Petrol Oyunları Başladı».)

ETİBANK'I YIKMA PLANI

İhsan Topaloğlu'nun TPAO'su gibi, Tahsin Yalabık'ı da, petrol ve maden zenginliklerimize el koymak isteyen yabancı şirketlerin karşısında en sağlam kale olduğu için yıkılmak istenmektedir. Tahsin Yalabık'ın ümit bağladığı Uludağ'ın vofram'ı ünlü Amerika tekelci Union — Carbide'a peşkes çekilmiştir. On yıldır savaşı verilen Karadenizin büyük bakır zenginlikleri, finansman imkânları sağlandığı halde tıpkı boru hattı gibi ve aynı formülle Etibank'ı zayıflatacak biçimde, yabancı nüfuzundaki «vatandaş ortaklığı» biçimine getirilmektedir. Etibank'a indirilecek bu darbe, Yalabık'ın ayrılmasından beri beklenmekteydi. (YÖN'ün 27 Mayıs 1966 tarihli sayısındaki Avcıoğlu'nun «Madenler» yazısına bakınız). Karadenizin bakırları çok az yatırımla muzazam kazanç sağlayacak bir servetti. Bu konuda, maden savaşı vermiş en yetkili bir milliyetçi, YÖN'ün

soruları üzerine şu sözleri söylemiştir: «Son yıllarda bakır üretimi, 20-25 bin tondur. Yeni bulunan rezervler işletilirse, uzun yıllar boyunca 100 bin ton istihşal yapacak kadar cevherimiz mevcut. Bakır çok aranann bir metal dünya piyasasında. Bizim cevherlerimiz gibi tenörü yüksek olanların işletilmesi çok kâr bırakıyor. Bakır üretim tesisleri, yüz milyonlarca liralık yatırım gerektirdiğinden ancak devlet bu işi yapabiliyor. Tabii bir de devlet gibi yabancılar var. Onlar da peşinde bu işin.

Bizim bakır üretimimizin artırılması için projeler, 1958 yılında hazırlandı ve Amerikan kredi kaynaklarına başvuruldu. Amerikalılar önce evet dediler, sonra nedense yabancı müşavir firma tavsiyesi istediler. Böylece ipe un serildi ve Etibank'ın bu işi kendisinin yapması önlenmek istendiği için kredi verilmedi. Oyun, zaten genellikle böyle yürütülmektedir. Yardım yapılacak diye, «proje verin» denmektedir. Nitekim pek yakında Demirel de, Amerikan Büyükelçisi ve AID Başkanı ile görüştüğünden sonra, «memleketin kalkınması için çok proje lâzımdır» demiştir. Yatırımcı devlet kurumları, bu projeleri hazırlamaktadır. Projelerden, yabancılar câzip gelenler derhal müşteriler bulmaktadır. Meselâ bakırda derhal ortaklık teklifleri başlamıştır. Tekliflerde, hep yabancı ortak hâkimdir, yüzde 75 pay demişlerdir, idare tamamen benim elimde olacak diye tutturmuşlardır, Cooley fonundan bol para ve bankalarımızdan kredi istemişlerdir.

Karadeniz bakırlarının hikâyesi, buna tam uygundur. Karadenizde, üç ayrı yerde zengin bakır kaynakları vardır. Bunlardan Küre madeni, hâlen 100 bin ton ham cevher çıkartmaktadır. Yıllık kârı 1,5 ilâ 2 milyon dolardır. Etibank'ın diğer iki bakır madeninden yaptığı ihracat her yıl büyük miktarda döviz getirmektedir. Böyle çok kârlı bir teşebbüs, nedense ısrarla Amerikan kredi kaynaklarına gönderilmektedir. Amerikan kredi kaynaklarına gönderilmek, millî serveti bile bile Amerikan tröstlerine yok pahasına peşkes çekmek demektir. Meselâ bu üç maddenin Amax rümuзу nüfuzlu yabancı firmaya 3 milyon dolar karşılığında devri istenmiştir! Halbuki bırakın üç madeni, madenlerden teki, bugünkü şartlarda dahi iki yılda

Yatırılan Para iki yılda nasıl çıkartılır?

«Business Abroad» adlı Amerikan dergisi, 30 Mayıs 1966 tarihli sayısında Avrupa'da yatırılan sermayenin iki yılda nasıl geri alınabileceğini «Behrman Modeli» adıyla açıklamaktadır. Türkiye açısından da uyarıcı olan model şöyledir: Tamamen yeni bir teşebbüs kurulursa, ABD'den çıkan döviz, toplam yatırımın yüzde 40'ı civarındadır. Geri kalan para, bu ülkelerde sağlanan kredilerle karşılanmaktadır. Mevcut bir tesisin genişletilmesi söz konusu ise, yeni dolar ihtiyacı yüzde 20-25 civarındadır. Geri kalan para, dağıtılmıyan kârlar, amortisman ve mahalli krediler yoluyla sağlanmaktadır. Demek ki, en kötü ihtimalle 10 milyon dolarlık bir yatırımda, 4 milyon dolar dışarı çıkacaktır. Yalnız tatbikat göstermektedir ki, Avrupa'da satın alınan teçhizatın yatırımın yarısı değerinin yüzde 15'i civarındaki ek malzemesi ABD den gelmektedir. (Yâni 10 milyon dolar yatırımın yarısının yüzde 15'i ki 0,8 milyon dolar tutmaktadır.) Demek ki, fiilen çıkan dolar, 4 — 0,8 = 3,2 milyondur. Bundan başka, yatırılan sermayenin dışında, ABD'den yedek parça, malzeme v.s. almak gerekmektedir. Ticaret istatistiklerine göre, bu bağlı satışlar, toplam yatırımın 2,5 katının yüzde 5'ine erişmektedir. (10 milyon yatırımın 2,5 katı 25 milyon ve bunun yüzde 5'i 1,25 milyon dolardır.)

Avrupadaki Amerikan yatırımlarının yıllık kârı, yatırılan sermayenin yüzde 12'sidir. Bunun yüzde 6'sı transfer edilmektedir. 4 milyon dolar yatırımda, transfer edilen miktar yılda 240 bin dolardır. Buna yatırıma bağlı olarak ABD'den yapılan malzeme, ham madde gibi yıllık 1,25 milyon dolar tutarındaki mübayaalar eklenince, demek ki, Amerikan ödeme dengesi açısından 1,25 + 0,240 = 1,490 dolar her yıl geri dönecektir.

Şimdi özetlersek, 10 milyon dolar yatırım için Avrupa'da 4 milyon dolar yeterlidir. Gerekli teçhizatın 0,8 milyon dolarlık kısmının ABD'den satın alınması gerektirdiğinden, ödeme dengesi bakımından, çıkan döviz 3,2 milyon dolardır. Yatırımın sağladığı kâr ve ABD'den gerektirdiği yedek parça ve malzeme satışı yılda 1,490 milyon dolar, yuvarlak hesapla 1,5 milyon doları bulmaktadır. O halde çıkan 3,2 milyon doların 3 milyonu, iki yılda geri gelmektedir.

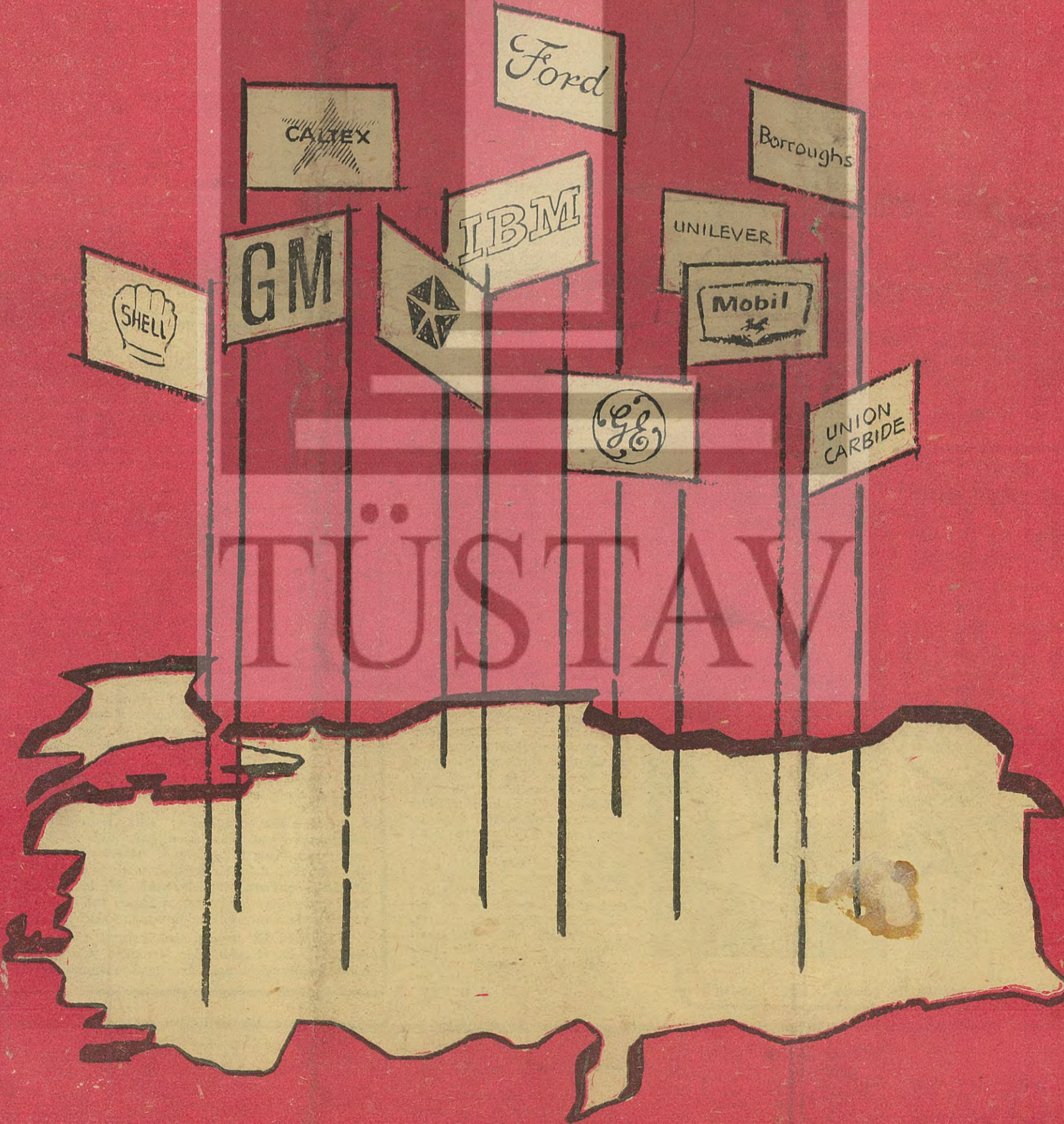
Görüldüğü gibi bu hesapta gerekli makine ve teçhizatın yatırım yapılan ülkeden sağlandığı kabul edilmiştir. Makine ve teçhizatın tamamının ABD'den geldiği hallerde, ödeme dengesi bakımından ABD daha işin başında kârlı durumdadır.

Yabancı sermaye hayranları, Amerikan istatistiklerine dayanarak hazırlanan «Behrman Modeli» ni iyi incelemelidirler.

YÖN

HAFTALIK GAZETE

DEV TRÖSTLER İSTİLÂSİ!

üç milyon dolar kâr getirmekte. Etibank, bu çok açık göz teklife hayır dedi diye Hükümete şikâyet edilmiştir! Bereket Plân-lama Teşkilâtı ve Maliye Bakan-lığının milliyetçi elemanları, Etibank'a destek olmuşlardır. Böylece Etibank, Amerikan kredi kaynaklarının desteklediği açık göz tröstlerin tasallutundan kurtulduğu gibi, tıpkı petrol boru hattında olduğu gibi, gerekli dövizin kendi öz kaynakları-mızdan sağlanması imkânına da kavuşmuştur. Amerikan kredi kaynakları, Karadeniz bakırları kendilerine peşkeş çekilmiyor diye, Etibank'ı 12 yıl oyalamışlar ve kredisiz bırakmışlardır! Halbuki Karadeniz bakır tesisleri tam geliştirildiğinde rahatlıkla 40-50 milyon dolar döviz getirecektir.

Yeni iktidar, bu iş sağlama alınca, Etibank'ı baltalama yolunu -moda formül ile- vatan-daşa hisse satmakta bulmuştur. Hisseler halka satılacakmış. Son ra ne olacak? Hisseler bir süre imkân sahibi vatandaşların elinde kalacak, ama beş yıl sonra ne olacak? Tesisler zaten beş yılda tamamlanacaktır. Sonra? Sonrası şu: Tam işletmeye geçileceği sırada, nama muharrer hisseler, hâmile muharrer yapılacak ve hisse senetleri böylece yabancı dostlarımızın eline aktarılacaktır. Peki kâr ne olacak diye düşünürleriz var. Bu da şimdiden çözülmüş: Tröstler, Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunundan faydalanmak üzere müsaade aldıktan sonra, kurdukları şirketlerin statülerine, genellikle işgal sahalarına giren her türlü ticareti yapma kaydını koydurmular. Bu kârları dışarıya aktarmak için güzel bir kapıdır.

Karadeniz bakırları, böylece yabancılara peşkeş çekiliyor. Yılda, şimdiden 20 milyon dolar döviz getirecek bir tesis için gerekli 8 milyon doları almak için, Amerikan kredi kaynakları, bu ülkeye projeler hazırlandıktan sonra tam 8 yıl bekletmişler. Ne acıdır ki bu işi baltalayan yabancılara emrindeki müşavirler arasında Türk milletinin parasıyla okumuş, Türk kanından ve 1958 yılına kadar gerekli projelerimizin hazırlanmasında çalışmış kişiler vardır! Hâlen her imkân hazır olduğu halde, bakır zenginliklerimiz «vatandaş ortak etme» edebiyatıyla, dolaylı yoldan yabancılara peşkeş çekilmektedir. Gerçekten Demirel iktidarının «vatan-daş» aldatmacasıyla giriştiği, bakır zenginliklerimizden Etibank'ın tam yararlanmasını engelleme çabası, Volfram örneğinin de gösterdiği üzere, maden zenginliklerimizin işletilmesinde büyük bir dinamizm gösteren Etibank'ı «igdiş etme» plânının önemli bir parçasıdır. Etibank'ı üvey evlât durumuna düşürecek Mr. Ely'nin ünlü Maden Kanunu Tasarısı, kamu oyunun sert tepkisi karşısında şimdilik kış uykusuna yatırılmıştır. Ama «vatandaş ortak etme» ve Volfram Union Carbide'a peşkeş çekme oyunlarıyla, Ely Kanununa ihtiyaç kalmadan, yabancı petrol tröstleri karşısında Etibank da TPAO gibi saf dışı bırakılmaktadır. İş bu kadarla da bitmemektedir. Maden ve petrol alanları dışında da yabancı sermaye istilâsı, Demirel iktidarından beri çok hızlanmıştır.

KİMYA SANAYİNİ İSTİLA!

Şimdi sıra emekleme çağında-ki millî şirket Pet-Kim'i baltalayarak kimya sanayiini ele geçirmeye gelmiştir. Dğın Avcıoğlu, 29 Nisan 1966 tarihli YON'de bu konuda şu bilgiyi vermişti: «Rockefeller'in petrol şirketi şimdi ilk plânda, Türkiye'de sun'i gübre tesisleriyle ilgilenmektedir. Sun'i gübre son derece kârlı bir iştir.

Tatlı kârın kokusunu alarak bura-ki kompradorlarla temasa geçen Charrier-Mc Atear Incorporated adlı bir Amerikan aracı şirketi, sun'i gübre işinde Rockefeller'in petrol şirketinin yüzde 40 ilâ 50 kâr ettiğini belirtmektedir. Türkiye'de ise, Azot Sanayiinin yüksek maliyeti dolayısıyla, gübre fiyatları yüksek olduğundan kâr oranı kolaylıkla yüzde yüzü bulacaktır.

Sun'i gübre üretiminin gerçekleş-tirmeye memleketimizde, Türkiye Petrolleri A.O., Ordu Yardımlaşma Kurumu ve Emekli Sandığının ortaklaşa kurdukları Pet-Kim (Petro - Kimya A.S.) tâliptir. Pet-Kim, Blaw Knox firmasıyla birlikte, sun'i gübre proje ve plânlarını hazırlamış ve İkinci Beş Yıllık Plâna alınmak üzere teklif yapmıştır. Yetkililerden bir ses çıkmamış, fakat bu arada sun'i gübre plân-lama işi Amerikan Yardım Teşkilâtına bırakılmıştır. Sun'i gübre işinin hikâyesi şöyledir: 1966 yılının başlarında, o zamanki Plân-lama Müsteşarı Memduh Aytür'ü bir AID yetkilisi ziyaret etmiştir. Yetkili, İkinci Beş Yıllık Plânda kimyevi gübre sektörü çalışmalarını AID'nin yapmasını ve bu alan-daki yatırımların da yabancı sermayeye bırakılmasını tavsiye etmiştir. Aytür'ün bu çok tatlı teklif karşısında cevabı şu olmuştur: «Bu memlekette nüfusun yüz de 70'i çiftçidir. Türk köylüsü, kimyevi gübre kullanmaya yeni başlamıştır. Talep, yıldan yıla hızla artmaktadır. Böyle stratejik bir maddeyi yabancı sermayedarların kararına nasıl bırakabilirim? Ne kadar üretileceğine, kaçta üretileceğine, ne zaman ve nerede üretileceğine baskaları karar verecek, ben de kalkındırımı, hattâ bağımsız olduğumu iddia edeceğim. Olmaz böyle şey. Ekonominin damarını ben başkalarına teslim edemem. Sizin böyle bir teklif rahatsızlık yapmanızı da bir türlü izah edemiyorum.»

Ne var ki, Aytür, hiç şüphe yok Amerikan sermayesine karşı bu «çok anlayışsız» tutumu dolayısıyla DPT Müsteşarlığından uzaklaştırılmış ve Aytür günden de kimyevi gübre çalışmaları itirazsız AID'ye bırakılmış ve Amerikalı uzmanlar, kendileri için tutulan müs-takil bir binada Türkiye'nin gelecekteki kimyevi gübre ihtiyacını plânlamaya koyulmuşlardır. Demirel de mevdan nutuklarında bir sürü kimyevi gübre fabrikası kuracağız diye övünmeye başlamıştır. Ama oynanan oyunu anlamak için Yale Üniversitesi Prof. sözü Richard J. Barber'in Washington'da yayınlanan 30 Nisan 1966 tarihli The New Republic'teki araştırmasında yer alan şu sözlere göz atmak yeterlidir:

«Dünyanın az gelişmiş ülkelerinde, petrol ve maden yatırımlarının büyüklüğü dahî, Amerikalı ve Batı iş çıkarlarının gerek mahallî hükümetlerin, gerekse Amerikan hükümetinin politikasının biçimlenmesinde, büyük ve fiilen kaçınılmaz bir rol oynaması anlamına gelmektedir. Uygulamada, Amerikan Hükümetinin amaçları ile şirketlerin amaçlarını ayırmak ekseriya imkânsızdır. Nitekim AID hâlen bir pâmı şiddetle desteklemektedir. Plân, belli başlı Amerikan petrol şirketlerine gübre için hâlen uyguladıkları yüksek fiyatları devam ettirecek biçimde, Hindistanda gübre fabrikaları kurma ve işletme imkânını sağlamaktadır. Teklif, Hintlileri son derece rahatsız etmiştir. Onlar, (Orta Doğuda gittikçe istikbal vadeden tabii gazlar gibi) çok daha ucuz ham madde kullanmayı düşünmekteydiler. Böylece gübre maliyeti, büyük ölçüde düşecektir. Eğer ABD petrol şirketlerinin plânlarını desteklemekte devam ederse - ki görünüşe göre edecektir -, Hintliler, Amerikan ekonomik yardımını kaybetme korkusuyla plânı kabul edecektir.»

Hint hükümeti, gerçekten muhalefetin «satıldığını» hücumlarına rağmen, AID'nin savunduğu petrol şirketleri plânını kabul etme zorunda kalmıştır. Türkiye'de ise, işler çok daha sessiz geçmiş, Plân lama engeli Aytür'ü uzaklaştırarak aşıldıktan sonra, gübre işinin plânlanması AID'ye yani yabancı petrol şirketlerine bırakılmıştır!

ODALAR BİRLİĞİ VE YABANCI SERMAYE

İmalât Sanayiinin öteki alanları na da yabancı sermaye akını hızlanmıştır. Yerli yatırımlar azalmakta, yabancı yatırımlar hızla yükselmektedir. İstanbul Sanayi Odasının açıkladığına göre, toplam yatırımların 1962'de yüzde 7.1'i, 1963'te yüzde 10.6'sı, 1964'te yüzde 15'i ve 1965'te yüzde 19.5'i yabancı sermaye tarafından yapılmıştır. 1958 yılında 49.7 milyon lira olan yabancı sermaye yatırımları 1965 sonunda 455.6 milyon liraya yükselmiştir. Ama yerli yatırımlar hızla azaldığından 1961'de 3.4 milyara yaklaşan sınaî yatırımlar, 1965 sonunda 2.4 milyar liraya düşmüştür. Bunun nedenlerinden biri her alana serbestçe el atan yabancı sermayenin karşısında yerli müteşebbisin cesaretinin kırılmasıdır. Nitekim 1966 Programı, «kontrolsüz büyüyen yabancı sermayenin karşısına yerli teşebbüslerin çıkma şansının zamanla azaldığını» yazmaktadır. Program, kontrolsüz büyümeden şu sözlerle şikâyet etmektedir: «Hukukî yönden 6224 sayılı kanununun 3. maddesi, kârları Yabancı Sermayeyi Teşvik Komitesi kararına bağlı tutmuştur. Uygulamada genellikle bu şarta uyulmamasında ve işletmede bırakılan fonlarla fiilen sermaye artımına gidilmektedir. Ayrıca, «Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu kapsamına giren firmalara Türk bankacılık sistemi tarafından açılan kredilerin 31.12.1964 tarihindeki toplamı 789 milyon lirayı» bulmaktadır.

Demek ki yabancı şirketler, az bir sermaye ile Türkiye'ye gelmek te, burada sağladıkları kârlarla ve elde ettikleri cömertçe kredilerle tamamen kontrolsüz biçimde «tatlı kâr» getiren alanlara yayılmaktadır! Bir ilaç firması, işi yüksek fiyatla süttozu satışına dökmüştür.

Odalar Birliği de, New York Times'da yayınlanan ve Amerikan sermayedarını dâvet eden bir reklam yazısında Türkiye'nin bir yatırım cenneti olduğunu yazmaktadır. Odalar Birliğine göre, Türkiye dünyada en düşük kurumlar vergisi nisbetine sahiptir. Kârların ve sermayenin tam transferi kanunla sağlanmıştır. Yabancı yatırımcı, ilk yatırımının büyük bir kısmını kısa bir sürede kârlarından düşebilir. Kanun, yerli yabancı firmalara eşit muamele esasını tanımlamaktadır. Yabancı sermaye yatırımları, Anayasa teminatı altındadır. Ayrıca Almanya ve Amerika hükümetleri ile yatırım garantisi anlaşmaları imzalanmıştır. Amerikan anlaşması, Amerikan vatandaşlarını dış ödeme güçlükleri, kâr ve sermayenin transferi, kamulaştırma gibi konularda tam teminat altına almıştır. Ayrıca Türkiye NATO ve CENTO üyesidir. Kredi kolaylıkları büyüktür, AID Amerika kumpanyalarının projelerine yardımcı olmakta ve «feasibility» araştırmalarının bedelinin yarısını ödemektedir. Amerikan Hükümetinin kontrolündeki Cooley fonları, Amerikan şirketlerine Türk parası kredi vermektedir. Sınaî Kalkınma Bankası, Sınaî Yatırım ve Kredi Bankası, yabancı sermaye için değerli kre-

di kaynaklarıdır. Cooley Fonu gibi, 480 sayılı kanunun fonlarından da yararlanmak kabildir... Bundan başka Export - Import Bank ve International Finance Corporation, Amerikan yatırımcılarına dolar kredileri sağlamaktadır. Konsorsiyumun ve Ortak Pazarı Türkiye'ye açtığı krediler de yabancı yatırımcıların faydalanacakları kaynaklardır. Odalar Birliği de yabancı yatırımcının her alanda yardımcıdır.

Odalar Birliğinin açıkladığı bütün bu avantajlara rağmen, yabancı yatırımcılar yeni imtiyazlar peşindedirler. Demirel, bu konuda yeni hükümler getireceğini açıklamıştır. OECD, «yabancı malların korunmasına dair konvansiyon» Türkiye'nin de katılmasını sağlama yolunda baskı yapmaktadır. Buna göre, bir ülkede yatırım yapanlar, sadece kârlarını ve yatırımlarını sermayeyi tamamen transfer etmekle kalmamakta, o ülkede edindikleri bütün değerleri (ev, hisse senedi, mücevher v. s. gibi) yurt dışına serbestçe çıkarabilmektedirler. Bu serbesti, sadece sermaye yatırımı yapanlara değil, bir ülkede çalışıp para kazanan bütün yabancılara verilmektedir! Kısaca, Konvansiyon, Türkiye'nin yabancılara tamamen satılması anlamına gelmektedir. Ama sahillerimize de göz koyan Amerikalı dostlarımızın istedikleri budur. Washington'da Türkiye işlerine bakan eski büyükelçi Hare ve AID yöneticisi Macomber, Amerikan Kongresi önünde bunu mümkün olan açıklıkla söylemişlerdir: «Devletçilik, Türkiye'de eskî ve hürmet gören bir görüştür, biz ise Türkiye'nin problemlerinin çoğunun devletçilikten ileri geldiğini düşünüyoruz. Orada özel sektöre (yabancı sermaye anlamında) daha çok rol verilmesini görmenin sabırsızlığı içindeyiz. Seçimle iş başına gelen yeni iktidar da aynı şeyden şikâyetçidir.

Bürokrasinin bir kısmının (DPT ve Maliyenin dürüst yüksek menurlarını kast ediyor) dış yatırımlara tüm sempatiyle baktığı konusunda şüpheliyim... Ancak şimdiki hükümet, özel sektör taraftarı ve özel sektörden yana görünür. Bu görünüşte, kendi özel sektörleri kadar, yabancı özel sektörleri de vardır.

AP iktidara dönmüştür ve bu parti orta sınıf ile (Burjuva demek istiyor) özel teşebbüsün partisi-dir.

İşte Washington AP'ye bu gözle bakmakta ve Amerikan tröstlerine Türkiye'de her kapının ardına kadar açılmasını istemektedir. Demirel de yabancı sermayeye yeni avantajlar sağlayacağını açıklamış ve OECD'ye vaadettirmiştir.

Halbuki aynı Demirel, 1966 Kalkınma Programında yabancı sermayenin millî çıkarlar aleyhine çalışmasını sınırlayıcı tedbirlere imzasını atmıştır. YSTK, ancak «memleketin ekonomik kalkınmasına yardımcı olacak yabancı sermayenin gelmesini öngörmektedir. Ama bunun ölçülmesi çözümlü değildir. Çözülmesi için de Yabancı Sermayeyi Teşvik Komitesi montaj, ambalaj firmalarını ve Coca-Cola'yı «ekonomik kalkınmamıza yardımcı» saymaktadır. Bunun içindir ki 1966 Programı, «kalkınmamıza yardımcı yabancı sermayenin ne olduğunun» tanımının bir hükümet kararı hâlinde ilânını istemiştir. Yabancı Sermaye Komitesinin görevi, yatırım taleplerinin bir karardaki esaslara uyup uymadığını kontrolde ibaret kalacaktır. Ayrıca Türkiye'ye yerleşmiş yabancı teşebbüslerin girişecekleri yeni faaliyetler, önce den müsaadeyle tâbi tutulacaktır. Yerli kredi kullanma ve kâr transferi imkânı sınırlandırılacaktır. Ama Demirel imzasını çoktan unutmuyor. Şimdi Parlâmentodaki milliyetçiler düşen iş, 1966 Programının 677. sayfasında yazılı tedbirler kabul ettirmek için hükümeti zorlamaktadır; «Memleketin ekonomik kalkınmasına yardımcı olan yabancı yatırımları» târif edecek olan hükümet kararının mutlaka çıkarılması için çalışmaktadır.

Boru hattı grevi ve Demirel

Tehlikeli bir gidiş içinde bulunduğuna defalarca belli eden Diya-

net İşleri Başkanı Elmal'nın görüşünden alınması kaçınılmaz bir zorunluluk hâline gelmiştir. Hükümet de mecburen bu yola gitmiş ve kararname hazırlanmıştır. Yalnız haberin duyulması üzerine, Bakan Beyde bir panik başlamıştır. Bakan Sezgin, «Hükümet şu nedenlerle Elmal'nın görevine son verdi» diyebilme cesaretini göstermemiştir «Elmal'i yerinde demistir. Bir iktidar için bu, hazin bir tablodur. Şimdi, din teşekküllerinden bakana küfürnameler yağmaktadır. 5 bin imzalı protestolar gönderilmektedir. Yeni İstanbul, «Bunu Masonlar yaptı» diye manşet atmaktadır. Demirelci Tercüman, bu konuda muhalefete geçerek Sezgin'i yerden yere çarpmaktadır. Ankara Din İşleri Görevlileri Derneği, Elmal'ı ayrılırsa, dinî görevlerini ifa etmiyerek boykota gideceklerini açıklamıştır! AP Kayseri Milletvekili Mehmet Ateşoğlu, Sezgin'e yazdığı muhtıradaki «Haksızlık karşısında susan dilsiz şeytandır» demektedir. İmam Hatip Mezurları Federasyonu, Yüksek İslâm Enstitüsü Talebe Derneği, Bursa Din görevlileri, Kültür ve Ahlâk Derneği, Komünizmle Mücadele Derneği v.b. protestocular arasındadır.

Hakkında bu kadar gösteri yapılan kişi ise, hilâfetçi ve şeriatçı olmadığını söylemeyi bile reddeden bir devlet memurudur!

Diyanet İşleri Başkanlığı

Doğu petrolünü Akdenize akıtmak için yapılan petrol boru hattının inşasının bir an önce bitmesini isteyenlerdeniz. Bu sebeple, boru hattı grevini üzüntüyle karşıladık. Yalnız bir ay sonra inşaat tamamlandıkça, yabancı işverenler çekip gideceklerinden, işçiler bakımından, haklarını almak için greve gitmekten başka çare yoktu.

Yabancı işveren ise, işçilere «Grev ve gitmeyin, Hükümet durdurur» demistir. Yabancı şirketler bu cesareti nereden bulmaktadır? Yeni Gazete, bu konuya biraz ışık tutmaktadır:

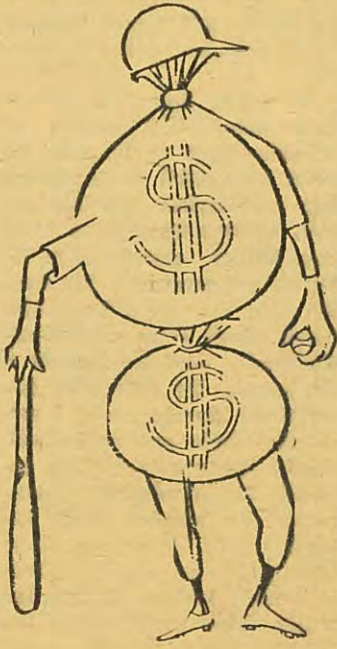
«Boru hattını inşa etmekte olan Fransız - İtalyan karması firma ile bunların müşaviri olan Tekfen firmasının avukatı aynı şahıstır. Bu avukat, aynı zamanda Demirel firmasının da avukatıdır ve bu sebeple Başbakan Demirel ile yakın temas hâlinindedir. Grev meselesi bahis konusu olmaya başlayınca, avukatın hükümet başkanı ile fikri teatisinde bulunması olumsuz muhtemeldir ve işverenin, bu istişarelerin sonucuna dayanarak, önceden kestirilmesi mümkün olmayan bir hükümet kararını söz konusu etmiş olması akla gelmektedir.»

Yabancı firmalarla bu aşırı içiçe oluş, Türk kapitalizminin temel özelliğidir.

TİP Kongresi

TİP, olaganüstü kongresinde delege sayısını çoğaltma kararı aldı. Buna göre, 500'e kadar üyesi olan her il 4 delege gönderecektir. 500'den fazla üyesi olan iller de her 200 üye için ayrıca bir delege gönderebilecektir. Karar zayıf illerle kuvvetli iller arasında bir adalet sağlama bakımından yeterli olmamakla beraber, delege sayısını 200'ün üstüne çıkartma imkânını getirmektedir. Bu bakımdan isabetlidir.

Olaganüstü Kongreden sonra toplanan TİP Genel Yönetim Kurulu da çalışmalarını tamamlayınca bir bildiri yayınlamıştır. Bildiride, İnönü'nün TİP'e yönelttiği din istismarcılığı iddiası cevaplandırılmaktadır: «Bugün lâiklik bayrağını taşıma iddiasında bulunan CHP, çok partili düzene geçildiği günlerde dinî politikaya âlet etme yolunu bizat kendisi açmıştır... CHP ilericiliği sadece ve sadece nurculuğa karşı çıkmaktan ibaret saymaktadır. Ne ilericiлик sadece laiklikten ibarettir ve ne de laiklik CHP'nin anladığı gibi Batı Devlet - Kilise ilişkilerinin kaba bir taklididir.»

Nesin'ler Bakû'da İran Azerbaycandan şair Medine Gülgün ve Azerbaycanlı komedi yazarı Sabit Rahman ile bir sohbet sırasında.

Asya - Afrika Yazarlar Birliği ve Bakû Kongresi

Aziz Nesin

Asya-Afrika Yazarlar Birliği'nin ilk kongresi 1958 de Taşkent'te olmuştu. Bu kongreye bütün Asya ve Afrika ülkelerinin edebiyatçılarından başka Avrupa ve Amerika'nın bazı ünlü yazarları da katılmıştı. Nâzım Hikmet bu kongrede Türkiye'yi temsil etmekteydi.

Asya - Afrika Yazarlar Birliği'nin kuruluş amacı, sorunları birbirine yakın olan bu iki kıta ülkelerinin edebiyatçıların birbirlerine tanıtmak, o ve ortak sorunlar üstünde edebiyatçıların karşılıklı olarak birbirlerini desteklemeleriydi.

Bu ilk kongreden sonraki kongre ve toplantılarda sık sık «Taşkent ruhu»ndan söz edilmiştir. Taşkent ruhu denilince, Taşkent'teki ilk kongrede edebiyatçıların aldıkları şu üç önemli karar: Ulusların bağımsızlıkları, emperyalizme karşı ve barış uğrunda savaş için edebiyatçıların birleşik cephe kurmaları.

Asya - Afrika Yazarlar Birliği'nin ikinci kongresi 1962 Haziranında Kahire'de yapıldı. Bu kongrede Nâzım Hikmet yine Türkiye'yi temsil etmişti.

Asya - Afrika Yazarlar Birliği'nin Genel Sekreteri Seylanlı yazar Senenayeki'yi, daimi büro da Seylan Başkenti Kolombo'daydı. Alınan birçok kararlar arasında Birliğin dergisi yayımlanacak, Asya - Afrika yazar ve şairlerin eserlerinden antolojiler yapılacak ve üçüncü kongre 1966 da toplanacaktı.

Asya-Afrika yazarlar Birliği'nin çalışmalarında aksaklıklar görüldü. Üçüncü kongre toplanamadı. Bunun üzerine, Sovyetler Birliği'nin Asya-Afrika yazarlarıyla değini komitesi, Asya - Afrika yazarlarını Bakû'de bir toplantıya çağırdı. Bu kongre, 29 Ağustos - 2 Eylül 1966 da Bakû'de oldu. Türkiye'den Orhan Kemal, Mahmut Makal ve ben çağrılmıştık.

27 Ağustos günü, Sofya'dan uçakla Moskova'ya geldim. Orhan Kemal'in pasaport verilmediği için gelemediğini telgrafla bildirdiğini öğrendim. Mahmut Makal de gelemedi. Böylece, Sovyetler Birliği'nin Asya - Afrika yazarlarıyla değini komitesinin çağırısına Türkiye'den yalnız ben gidebildim.

28 Ağustos sabahı uçakla Moskova'dan Bakû'ya gittik. Uçakta kongreye çağrılı başka yazarlar da vardı.

Bu kongrenin başlıca iki konusu vardı. Biri, Vietnam saldırısı üstüne yazarların dü-

şüncelerini açıklamaları, biri de Asya-Afrika Yazarlar Birliği'nin kendi iç sorunlarıydı. 29 Ağustos Pazartesi günü, kongreye gelen yazarlar bir basın toplantısı düzenlediler ve öğleden sonra Bakû'de geziye çıktılar. Ben basın toplantısına ve geziye katılmadım. Öğleden sonra, Azerbaycan Yazarlar Birliği Başkanı romanacı ve dram yazarı Mirza İbrahim beni ve Seylan'lı yazar delege ile Lübnanlı kadın yazarı televizyona çağırdı. Televizyonda Vietnam konusunda kısaca düşüncelerimizi söyledik.

Gece, Kirov heykelinin bulunduğu tepedeki restoranda büyük bir ziyafet verildi.

30 Ağustos Salı günü, Bakû'nun Flarmoni salonunda kongre açıldı. Saat onda kongre çalışmaları başlıyor, onbeşer dakikalık iki arayla saat onbeşe kadar sürüyordu. Konuşmalar, Rusça, İngilizce ve Fransızcaya çevrilerek, kulaklıklarla yayımlanıyordu.

Çağrılı bütün edebiyatçıların katılımıyla bir edebiyat gecesi düzenlendi. Giriş paralıydı ve paralar Güney Vietnam'a yardım için gönderilecekti. Edebiyat gecesine çok kişinin gelebilmesi için, açık hava tiyatrosu olan Yeşil Tiyatrosu düşünülmüştü ama, Hazeri denilen ve Hazer'den esen rüzgârların fırtınalaşması yüzünden Edebiyat gecesi, yine Flarmoni salonunda yapıldı. Bakû'lülerin bu geceye gösterdikleri büyük ilgiyi çok önemli buldum. Salonda yer olsa, beş-altı bin kişi edebiyatçıları dinlemek istiyordu. Pek çoğu kapıda bekliyordu. Konuşmaların hemen hepsi de kendi şiirlerini okuyorlardı. Bu denli çok şair olmasına pek şaşım. Şairler, şiirlerini önce kendi dillerinde okuyorlar, sonra Rusça çevirisi okunuyordu.

Sıra bana gelince, şiir okuyamayacağım için, eski bir yazımdan aklımda kalanları anlattım. Bu, «Amerikan Salatası» adıyla yayınlanmış bir yazımdı. Konuşmam Rusçaya çevrilirken Azerbaycanlı dinleyiciler «Tercüme istemez» diye bağırıyorlar. Ama yabancılar ve başka yazarlar için çeviri gerekiyordu.

Benden sonra Evtuşenko kürsüye çıktı. Bu genç Rus şairi üstüne çok şeyler dinlemiştim. Başka ülkelerde de anlamışlardı: Aktör gibi okuyormuş şiirlerini. Şiir okunurken

aktörlük yapmadan yana olmadığım için, Evtuşenko'yu kuskuyla dinledim. Hemen söyliyeyim ki, bende hayranlık yarattı. Söylediklerini anlamadığım halde, neden hayranlık uyandırdı bende? Gerçekten aktörlük yapıyor okurken. Ama şair olarak yapıyor bunu, şiirine yardımcı kılıyor aktörlüğü. Daha şiirinin başlangıcında salondakileri bütünüyle etkisi altına aldı. Bu çok önemli. Kolay iş değil. Onun dilini anlamadığım şiirini, sanki soyut bir güzel soyut resim seyrederek gibi, dinledim.

Evtuşenko'ya aktörce şiir okumasının yararı şundan; çünkü o, alan ve kitle şairi... Londra'da, Paris'te ve her gittiği yerde, okuduğu şiirlerini dinlemek için binlerce kişinin koşması bundan olacak. Akça ay sonra, çağrılı olarak Amerika'ya da gideceğim. Bazı kapitalist ülkelerin ondan yararlanmaya çalıştıkları da belli. O da biliyor bunu. Ertesi günler konuşmalarımızda, Evtuşenko'nun edebiyat ve sanat üstüne düşüncelerini çok ilginç buldum. Bazı çevrelerin, onun eleştiriciliğinden yararlanmaya çalışmaları boşunadır sanırım.

31 Ağustos günü de konuşmalar sürdü. Öğleden sonra miting oldu. Sonra 26 Komiser anıtına çelenk kondu. Daha sonra kabristana gidildi. Büyük Azerbaycan müzisyeni Üzeyir Hacıbey'in, ağabeyisi Zülfikâr Hacıbey'in Türkiye'ye de gelmiş olan ve geçen yıl ölen romanacı Mehdi Hüseyin'in, büyük şair Samet Vurgun'un kabirlerine çelenkler koyduk.

Bu arada ilginç bir olaya tanık olduk. Bizi gezdiren otobüsün güler yüzlü, çok sevimli bir şoförü vardı. Ondokuz yaşındayken Madrid'e gitmiş, İspanya iç savaşına katılmış, havacı olarak orada iki buçuk yıl çarpışmış. Bir kızı, bir oğlu var. Oğlu hava binbaşısı, şimdi Haro Akademisindeymiş. Yani habası gibi o da havacı. Bu tatlı dilli, güler yüzlü Azerbaycanlı kongre günlerinde çok sevinliydi. Çünkü İspanya'da birlikte savaşmış bir arkadaşına kavuşmuştu. Bu arkadaşı şimdi Letonyalı ünlü bir yazardı, kongreye gelmiş ve otuz yıl önceki savaş arkadaşını arayıp bulmuştu. Akıllarında kaldığı kadarıyla İspanyolca da konuşuyorlardı.

Kabrini ziyaret ettiğimiz besteci Üzeyir Hacıbey, bugün çok ileri bir aşamaya ulaşmış olan Azerbaycan müziğinin kurucusudur. Leylâ - Mecnun, Köroğlu ve Arşın malalan opera ve operetlerinin bestecisi ve yazarıdır. Üzeyir Hacıbey'in yaptığı işin büyüklüğü şurdadır. Azerbaycan müziğini, çağdaş müzik düzeyine ulaştırmak için, ilk opera bestelerinde halkın kolayca anlayıp sevebileceği alaturkayı bile ustalıkla kullanmış. Böylece halkı alıştıra alıştıra, üstün operalara doğru yol açmış. Ağabeyisi Zülfikâr Hacıbey de büyük müzisyendi. Onun iki oğlu da bugün Azerbaycan'ın övündüğü müzisyenlerdir. Sık sık Türkiye'ye gelip, opera temsillerinde İstanbul Belediyesinin ve Ankara operasının orkestralarını yöneten Niyazi, Üzeyir Hacıbey'in yeğeni ve Zülfikâr Hacıbey'in de oğludur; hem besteci hem de dirijördür.

1 Eylül'de kongrede ben de konuştum. Yön'ün geçen sayısında yayımlanan Vietnam konusundaki konuşmamı hazırlarken, sözlerimin Türk basınında yayımlanmış düşüncelere dayanmasına özellikle dikkat ettim.

Amerikalı delegenin Vietnam konusunda ne söyleyeceği, önceden merak edilmekteydi. Dialog dergisi redaktörü Bay Joseph North'un konuşması gerçekten de çok ilginçti, hepimiz büyük bir ilgiyle dinledik. Konuşma bitince, coşkun alkışlarla Bay Joseph North'a gösteride bulunuldu. B a y North'un konuşmasının Türkçesini YÖN yayımlıyacak.

2 Eylül günü hazırlanan bildiriyle kongre sona erdi. Aynı gün yazarlar vapur gezisiyle Naft Taşları'na gittilerse de, ben hastalanıp hastaneye yatımdan geziye katılmadım. Büyük bir şansla, Sovyetler Birliği'nin en ünlü böbrek hastalıkları uzmanlarından Prof. Dr. Cevatzâde'nin tedavisiyle üç günde hastaneden çıkabildim.

Üç kitadan yirmiden çok ülke yazarının katıldığı Bakû'deki kongrede alınan kararlar şunlardır:

Asya - Afrika Yazarlar Birliği'nin daimî bürosu, Kolombo'dan Kahire'ye alındı. Birleşik Arap Cumhuriyeti Yazarlar Birliği Başkanı Yusuf El - Sibaî, Asya - Afrika Yazarlar Birliği Başkanlığına seçildi. 1967 yılının Şubat yada Mart ayında Asya - Afrika Yazarlar Birliği'nin üçüncü kongresinin Beyrut'da toplanması kararı alındı. Bu üçüncü kongrenin hazırlayıcı komitesi de Ekim ayında Kahire'de bir toplantı yapacak.

Türkiye'den başka arkadaşlarımızın bu kongreye katılmayışı bizim için büyük eksiklik oldu. Ben bir örgütün temsilcisi olmadığım için, kendimi tek başıma yetkili bulmadım ve başkanlık divanı çalışmalarına katılmaktan çekindim. Kongrede özel çağrılı olarak kaldım. Bununla birlikte Viyetnam konusunda alınan kararlara katıldım.

Yine kongrede alınan kararlardan olarak, Asya - Afrika yazarların şiir ve hikâyelerinden, yazılarından derlenerek üç aylık bir dergi çıkarılacak ve yine edebiyat çalışmalarını ve haberlerini bildiren aylık bir haber bülteni yayımlanacak. Asya - Afrika Yazarlar Birliğinin amblemi için bir yarışma açılacak. Üç ciltlik bir antoloji hazırlanacak.

Kongre çalışmalarını açıklamaktan erğim, Türk edebi-

Kalkınma Stratejisi!

Demirel Türkiye'sinde, plândan ve plâncılardan konuşmak çoktan anlamını yitirmiştir. En iyi plâncılar, birer ikişer teşkilâtan ayrılmakta, daire başkanları, Müsteşar Vekili ile birlikte 1967 programını görüşmek üzere «beyfendi» yi beklemektedir. Ama bir olayı yazmaktan yine kendimizi alamadık: Beyfendi, yaz aylarında Bulvar Palasta milletvekilleriyle yemekten sonra — ki toplantıda kabine işi görüşülmüş ve Beyfendinin buna canı sıkılmıştı — Yüksek Plânlama Kuruluna gelerek, İkinci Beş Yıllık Plân Stratejisinin müzakeresine katılmıştır. Stratejide, toprak ve vergi reformları gibi yapı değişiklikleriyle ilgili çeşitli teklifler yer almaktaydı. Bazı bakanlar buna itiraza kalkışmışlar, fakat canı sıkın Demirel, bakanlarını susturarak her şeye evet demiştir. Ama iş imzalamaya gelince, durum değişmiş, bakanlar «biz bunları imzalamayız, stratejiyi değiştirin» demişlerdir. Kurul üyesi plâncılar ise, «Strateji kabul edilmiştir, artık değiştirilemez» demektedirler. Bu yüzden strateji imza beklemekte ve İkinci Beş Yıllık Plân çalışmaları felce uğramış bulunmaktadır!

yatçıları için Asya Afrika Yazarlar Birliği'nin önemini ve değerini anlatmaktadır. Türk Edebiyatçıları Birliği'nin Asya - Afrika Yazarlar Birliği'nin üyesi olmasında edebiyatımızın tanınması ve yayılması bakımından büyük yararlar olduğu kimsinayım.

Viyetnam konusunda yayımlanan bildiriyle, Şolohov'un kongreye gönderdiği demecinin de Yön'de yayımlanmasını dilerim.

Lâtin Amerika yazarlarının telif haklarından bir bölümünü ayırarak Güney Viyetnam'a bir uçak almak için karar verdiklerini açıklamaları coşkun bir sevinçle karşılandı.

Asya - Afrika Yazarlar Birliği Daimi Bürosu (Kameron, Çin Halk Cumhuriyeti, Seylan, Gana, Hindistan, Endonezya, Japonya, Sudan, Birleşik Arap Cumhuriyeti, Sovyetler Birliği) ülkelerinin temsilcilerinden kuruludur. Üçüncü Kongrenin Hazırlama Komitesine (Cezayir, Dahomey, Gine, Irak, Kenya, Lübnan, Mali, Mogolistan, Türkiye, Güney Afrika Cumhuriyeti) ülkelerinin temsilcileri katılacaktır. Ayrıca, Asya - Afrika Yazarlar Birliği'nin Beyrut'ta toplanacak Üçüncü Kongresine, Avrupa ve Amerika'nın bağımsızlık savaşlarını destekleyen ilerici ve ünlü yazarları da katılacaktır.

9 Eylül günü Moskova'da Dış İlişkiler Genel Müdürlüğünde bir basın toplantısı düzenlenerek Moskova'daki yerli ve yabancı gazete ve ajans muhabirlerine, Bakû toplantısının sonuçları açıklandı ve sorular cevaplandırıldı.

Türkiyenin yetkili bir kadro ile, Üçüncü Asya - Afrika Yazarlar Kongresine katılmasının hem varlığımızı bildirmek, sesimizi duyurmak, hem de edebiyat ilişkileri kurmamız bakımından çok gerekli ve yararlı olacağını bütün Türk edebiyatçı arkadaşlarımız ve ilgililere duyurmak isterim. Viyetnam saldırısı konusunda Birleşik Amerika politikasını en ağır suçlayanın bir Amerikalı yazar olduğunu unutmamak gerekir. Bu yazar Amerikadan gelip bu kongreye katılmıştır. Türk edebiyatçıların, dünya ile ilişki kurmak ve kendi sesini dünyaya duyurmak ödevi bekliyor.

siyasi notlar

Üniversitelerin açılışı

Yargıtay Başkanından sonra, Üniversitelerin açılışlarında rektörlerimiz de günün gerektirdiği Atatürk geleneğine uygun konuşmalar yapacak mıdır? Ege Üniversitesi ile Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nin açılış konuşmalarına bakalırsa, bu soruya «Hayır» cevabını vermek gerekir. Ege Üniversitesi Rektörü, inşaatlar dolayısıyla Bayındırlık Bakanlığına yönelik şikâyetin Sunay ve Demirel'in himmetiyle çözülebileceği ümidini belirtmiştir. Ankara'da Rektör Kurdaş da, «Üniversitede her fikir muhteremdir» diyerek, daha çok kendisine yöneltilen saldırıları cevaplandırmakla yetinmiştir.

Yargıtay Başkanının örneğini verdiği tarzda bir konuşma yapma şerefi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Öğrenci Birliği Başkanı Ergün Bankoğlu'na düşmüştür. Bankoğlu, yaptığı güzel konuşma ile Türkiye'nin ne tip teknik elemana ihtiyacı olduğunu belirtmiş

(Mahkeme kararıyla yayımladığımız tekzip yazısıdır)

Biz kırk yıllık Cumhuriyet Halk Partiliyiz ve Kemalistiz. Kemalizm'i iyi kavrayan ve hazmedenler onunla fikren maşbu olanlar başkalarından kiralık fikir elbisesi alıp giymeye ihtiyaç duymazlar. Biz sizin marksist fikirlerinize sizin düşünce ve kanaatleriniz diye hümmet ediyoruz. Sizin de bu eski ve iliklerine kadar Atatürk Milliyetçisi C.H.P. ilere bir parçacık hümmet hissi beslememiz icap etmez mi sizin karşısında olmayı solcuları mahkemelerde takip ettirmeyi ve solcu profesörleri üniversiteden atmayı bizlere öğreten Kemalizm Değilmi.

Eğer sayın Bülent Ecevit'de benim gibi Kemalist Milliyetçi ise (ki partimizin içinde bulunduğuna göre Elbette öyledir) fikren beraberliğimiz tabiidir anıma... Osmanlı'nın inhitat devrinde, evlâkı toprak rejimini beğenerek bizim modern toprak reformu düşüncemizi bu arkaik esaslara dayanarak kuracağımızı zannedenler le loncalardan ve (İslâmın halktan saklanmış sosyal yönünden) bahsedenlerle elbette fikir birliğimiz yoktur ve olamaz.

Ben (Niğdenin sesi gazetesi) hiç bir zaman siyasi bir beyanda bulunmadım. Bana atfederek nesrettikleri beyanı 20/8/1966 tarihinde Niğde Sulh Hâkimliğine yaptığım müracaatla teksip ettim. Binaenaleyh (Niğdenin sesinden) naklen nesrettiklerimiz pasajı red ve teksip edirim. 20/9/1966

Niğde Millet Vekili
Ruhî Soyer

tir: «Biz burada, Batı ölçüsünde en iyi teknik ve idareci elemanlar olarak yetişsek bile, Türkiye'nin sorunlarının çözülebileceğini zannetmiyorum. Ancak iyi birer teknik eleman olma yanında, halktan, halka dönük ve onun köklü dönüşümleri başaracak büyük potansiyelini harekete geçirecek kişiler olarak yetiştiğimiz takdirdedir ki, Türkiye'miz çinde bulunduğumuz çıkmazdan kurtulabilecektir.»

Bankoğlu, bundan sonra Türkiye'nin içinde bulunduğu durumun tablosunu çizmiştir: «Bir yanda sömürgeleri aç bırakma pahasına endüstri devrimini tamamlamış emperyalist ülkelerin doymak bilmez hırsı, diğer yanda bu hırsı okşayan, bu hırsa kendi halkının soyulmasında yardımcı olan Üçüncü Dünya ülkelerinin uşaklaşmış aracı sınıfı ve de çıkarları bu iki grupla bağdaşan feodal kalıntılar. Bu üçlü kışkaç, geri bırakılmış ülkelerin kurtuluşunun önünde, temelleri çürümüş bir baraj olarak durmaktadır.»

Vene acıdır ki, Atatürk Türkiye'si de, onun ölümünden 28 yıl sonra bu kıskacın içerisinde görünmektedir. Emperyalist ülkeler, Türkiye'nin iç işlerine karışacak, müdahale edecek duruma geldiler. Türkiye'ye yardım bahaneleriyle, yeraltı ve yerüstü servetlerimizi ele geçirmeye çalışıyorlar (...)

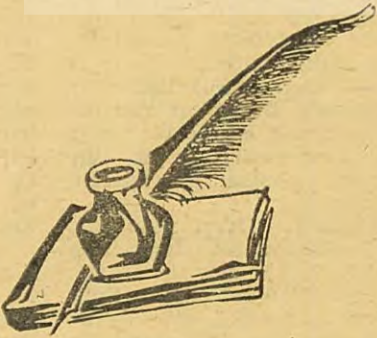
Bu durumdun utanç duymaktayız ve utancımız, ülkemiz emperyalist kollardan kurtulanadek devam edecektir.»

Türkiyedeki son olaylara ve irticam gelişmesine de temas eden Öğrenci Birliği Başkanı, sözlerini şöyle bağlamıştır: «Bunlar kadar acı olan başka bir edepsizlik de, Atatürk'ün Bursa nutkunun üzerinde tartışılır duruma getirilmesidir. Böyle bir ortamda, kim ne dersse desin, Türk Gençliği, Atatürk'ün Bursa nutkunda özlediği gençliktir.»

Böylesine geri bırakılmış bir ülkede, böylesine bozuk bir düzende üniversitelerin görevi ve sorumluluğu çok büyüktür. Yalnız iyi bir öğrenci olmak, kuru bir teknik eleman olarak yetişmek, hiç bir sorunun çözümünde yeterli olmayacaktır. En büyük görevimiz, bu gidişe dur demek, bu gidişi değiştirecek olan halk kitlesine öncü olmaktır.»

Sözde bilimsel Amerikan kitapları!

Amerikan Haberler Bürosu (USIS), bir Temsilciler Meclisi Komitesinde sıkıştırılınca, parayla destekledikleri kitapların isimlerini açıklamıştır. Direktör Leonard H. Marks, başlangıçta, «bu kitapların isimlerini gizli tutmak zorun dayız. Zira ABD hükümetinin dam gasını taşıyan kitapların propaganda değeri düşüyor» demiştir. Halbuki bir takım kitabevelerine ve yazarlara para verip arzulan konularda, istendiği gibi kitap yazdırmak. «Şu tarafızsız âlimin şu incelemesinde belirttiği» diyebilme ve zavallı Üçüncü Dünya kamu oyunu aldatma imkânını ver-

mektedir. Parayla yazdırılan, fakat Üçüncü Dünyaya tarafızsız bilimsel araştırmalar diye sunulan son yayınlardan bazıları şunlardır:

Robert A. Marshall: «Başkan Kennedy ve Afrika»; Jay Mailin: «Dominik Konusunda Gerçek»; Joseph Heri: «Canavarın Kucaklaması»; Robert A. Burton: «Komünist Partisinin Kısa Tarihi»; J.D. Atkinson: «Politik Savaş Silâhi Olarak Komünist Cephesi»; Hoang Van Chi: «Sömürgecilikten Komünizm»...

Üniversite hocalarımızın ve öğrencilerinin haberi ola!

AR DEĞİL, KÂR!..

YÖN'e bu ilk yazıyı yazdığım haftanın olayları, beni, bu derginin okuyucularının çok iyi bildikleri ve değerlendirdikleri meseleler üzerinde durmaya zorluyor. İktidar tarafından kamu oyu'na duyurulmamak istenen önemli bir araştırma, Cumhuriyet gazetesi aracılığı ile gün yüzüne çıktı; ve Türkiye'de gelir dağılımı adaletsizliğinin sürüp gitmesi olayı, rejim üzerindeki tartışmalara malzeme getirdi. Bundan başka, hafta içinde elimize İstanbul Eczacı Odası'nın yıllık faaliyet raporu geçti. Özel teşebbüs fikrinin Eczacılık mesleğindeki temsilcileri tarafından hazırlanmış bu rapor, iktidarın yasaklamağa çalıştığı Plânlama raporu ile birlikte ele alındığı zaman, toplum mes'eleleri biraz daha aydınlatıyor ve ortaya çok ilgi çekici neticeler çıkıyor.

Yön okuyucuları bu neticeleri değerlendirmeyi bilirler. Fakat bundan sonra, Türkiye'nin halk'a ait mes'eleleri üzerinde düşünmüş, yazmış bir yazarın daha görüşlerini öğrenmiş olacağız ve bu görüşler, okuyucunun meselelere bakışına birşeyler katabilirse, yazar kendini mutlu sayacaktır.

NALINCI KESERİ GİBİ

İstanbul Eczacı Odasının raporu, birer eczahane açarak özel teşebbüs denizinde balık tutmağa çıkmış bir kısım vatandaşlarımızın «özel» dertlerini belirtmek bakımından son derece ilginçti. Son zamanlarda, Sağlık Bakanlığı, ilaç fiyatlarındaki «fahiş» yükselmeler karşısında feryat eden halkın sesine kulak vermiş ve ufak bir araştırma ile «rezalet» i meydana çıkarmıştı. Eczacılar, bu rezaleti, kendi menfaatleriyle çatıştığı için açık acık yazıyorlar ve «yabancı sermayenin günahı» nı ortaya çıkarırken, bedavadan bir «milliyetçilik hamiyeti gösterip, yeniden «özel teşebbüsü yaşatacak» çıkarılığa yöneliyorlardı. Önce, raporlarında, yabancı ilaç firmalarının bir takım fatura oyunlarıyla ilaç hammaddesini ve ambalaj malzemesini 12-13 misli pahalı olarak ithal ettiklerini açıklıyorlar ve bu suretle imal edilen pahalı ilaçların eczane cirolarına yükseklik kazandırdığını da eavet safıyane itiraf ettikten sonra; bakanlığın halk feryadı karşısında ithal ilaçların sıkı bir kontrole tabi tutulması ile ilaç fiyatlarında «muhtesem bir düşüş» kaydedildiğini belirtiyorlardı. Sonra da «vnen sövle divordı»:

«İlaç fiyatlarındaki bu düşüşün eczane cirolarına tesir edeceği ve bir çok eczaneyi müşkül duruma sokacağı endişesi gösterilebilir. Ve bu şüphesiz doğrudur. Ancak; her şeye rağmen, bu operasyonu, hizmetinde bulunduğumuz kamu yararına göre almamız ve desteklememiz bizim için vicdanî ve haysiyetli bir vazife olacaktır. Bu arada ilaçların yeni fiyatları tesbit edilirken fiyat tekevvününde, 30-40 yıldan beri değişmeyen eczane kâr oranının artırılması suretiyle eczanelerin düşeceği müşkül durumu gidermek mümkündür. Ve şüphesiz bu tedbir de gereklidir.»

Yani, memleketimizde faaliyet gösteren yabancı ilaç fabrikalarının girişikleri yolsuz fiyat arttırışının meydana çıkması ile bozulan «menfaat» lerini düzeltmek için bizim özel teşebbüsçülerimizin hemen buldukları formül, «yeni fiyat ayarlaması sırasında eczahane kârlarını da ayarlayarak ciroların düşmemesini sağlamak» oluyordu. Milliyetçilik, «yabancı kazığına paydos, fakat yerli kazığına eyvallah» sloganını keşfetmek konusunda eczacılarımızın zekâsını harekete geçiriyordu.

KÂR BU KADAR AZ DA.

Demek ki, yabancı firmaların, ham madde ve ambalaj ithal fiyatlarını insafsızca 12-13 misline çıkarmaları sayesinde ateş pahasına çıkan ilaçlar, eczanelerin cirosunu yüksek tuttuğu için, «30-40 yıldır değişmeyen» kâr haddi konusunu önemsiz kılmıştır. Önemli olan «ciro nun yüksekliği» yani, «özel teşebbüs dehasının elde ettiği meyva, kâr» dir. İlaç fiyatları «müthiş» fakat eczacının umurunda değildir. Ne zaman ki, halk feryadı basıyor, ilaç alamıyoruz, ölüyoruz diye yöneticilerin kâpısına dayanıyor; işte o zaman «rezalet» meydana çıkacak ve halkına karşı- hizmet ve sevgi borcunu hatırlayan özel teşebbüsçülerimiz raporlarına şu cümleyi geçireceklerdir:

«Ancak; her şeye rağmen, bu operasyonu, hizmetinde bulunduğumuz kamu yararına göze almamız ve desteklememiz bizim için vicdanî ve haysiyetli bir vazife olacaktır.»

Sanki desteklememek, rezalet bu derece meydana çıktıktan sonra, yabancı kazıkların yanında ver almak, onları savunmak mümkün müdür? O halde, başka türlü hareket edemeyeceği için, caresiz «milliyetçi» bir tutumu

benimseyen özel teşebbüsçü; «kamu yararına» ne derece düşkün olduğunu da hemen arkasından ifşa ediyor:

«Bu arada ilaçların yeni fiyatları tesbit edilirken fiyat, tekevvününde 30-40 yıldan beri değişmeyen eczane kâr oranının artırılması suretiyle eczanelerin düşeceği müşkül durumu gidermek mümkündür.»

Halbuki bu «kâr oranı» nday şikâyet etmeleri de yersizdir. Raporlarında, «son yıllarda sıklaşan eczanelerden» bahsediyorlar. Yüzde 20 iskonto ile ilaç satan eczanelerden bahsediyorlar. Hastahane hademelerinden varı fiyatına geri alınan ilaçları yeniden normal fiyatla satışa arzeden eczanelerden bahsediyorlar. Demek kârlar pek «tatsız» değildir ve 30-40 yıldan beri değişmeyen kâr hadleriyle de «üremek», Türk'v'e'nin yüzde 4 kudretli azınlığı içine girip refahlı bir hayatı sürdürmek mümkündür!

GELELİM MESELEYE

Şimdi geliyoruz, iktidarın yavınlanmaması için titizlik gösterdiği, kamu oyuna duyurulmasından ödünün koptuğu «Gelir Dağılımı» araştırmasına. Bu araştırma, kıymetli bir plânlama uzmanı tarafından, iktidarların takip edecekleri sosyal politikaya bir mesned olsun diye hazırlanmıştır. 1963 istatistikleriyle, bugün dengesi daha da kaymış bir genel manzarayı gözlerimizin önüne sermektedir. 30 milyon halkın 16,5 milyonuna gayri safi Milli Hasıla'dan düşen pay 11,5 milyar lira; 13,5 milyon vatandaşa düşen pay da 44,5 milyar liradır. Yani Türkiye'nin yüzde 55 nüfusu ile yüzde 45 nüfusu arasında, 4,5 misille ifade edilen bir iyi ve kötü yaşama durumu bahis konusudur. Ayda 300 lira ile «geçinen» aileler çoğunluktadır ve ayda 1300 liralık gelire sahip aileler de rejimin temelini teşkil ettiği söylenen «orta sınıfları» temsil etmektedirler.

Bir de «üst sınıf», «üstün sınıf» var ki, bunlar sadece yüzde 4'ü teşkil ediyorlar. Bunlar, 30 milyon halkın 1,2 milyonundan ibaretler. Bu sınıfa giren ailelerin yıllık gelir ortalaması 65 bin lirayı aşmaktadır ve aylık gelirleri 5500 liradır. Yaşanan zamanın ölçüleri göz önünde tutulursa, bu 5500 lira ile ancak «insanca» bir yaşayış standardı tutturulabilir. Demek ki, halkın her yüz kişisinden 4'ü insanca, uygarcı yaşama şartlarına erişmiş bulunmaktadır; her yüz kişisinden 41'i açlıkla tokluk arasında, ihtiyaçların en azı ile yaşama savaşındadır ve geri kalan her 55 kişisi, ortalama 300 liralık gelirin sefaleti içinde yuvarlanmaktadır.

NASIL BAGDAŞABİLİR?

Ayda 5000 liralık gelirlerle çağımıza uygun bir aile düzeni kurulurken, 300 liralarla, 1300 liralarla halkın büyük çoğunluğu nasıl yaşar? Hangi dertler, sıkıntılar içinde çalkalanıp durur? Bunları tahmin etmek, pek de öyle muhayyeye zenginliği istemez. Rakkamların dili, hayâlin bütün perdelerini yırtacak kadar gerçekçidir. Sosyal sınıflar arasında bu derece uçurumlar bulunması, «kurtulmuş» sosyal sınıfın çok küçük bir azınlık olması; özel teşebbüsçüyü «gemisini kurtarmak» kurnazlığı içine bir bıçak gibi saplıyor. O yaşayacaktır! Pekî geriye kalan yüzde 96'lar, o büyük kalabalık, o kesif halk kütlesi; onun yaşama hakkı yok mudur?

Elbette ki, hakkı vardır ama, o hakkın savunulmasını yüzde 4'lerden beklemek, apaçık bir budalalıktır. Özel teşebbüsün Türk ağacında yetişmiş meyvalarını yiyecek ancak karnlarını doyuruyorlar; başkalarına verip aç kalamazlar. O halde «sahip olduklarımızı savunun, torunlarınız servetinizden mahrum bırakmayın» diyen iktidar, yüzde 4'ü yüzde 96'ya karşı, hiç değilse yüzde 55'e karşı amansız bir mücadeleye itiyor ve sonra da bunun adına demokrasi diyor!

30 milyon halkın sadece 1,2 milyonuna refah getirebilen bir rejim üzerinde tartışmaların yapılacağı tabiidir. Aydınların, ilim sahiplerinin, gerçek milliyetçilerin, 30 milyonun bütününe yaygın bir refah yolunu araştırması, tavsiyelerde bulunması, ters yönde gelişmelere karşı çıkması da tabiidir. Bir iktidar, halkını yaşadığı çağa lâıyk bir insan topluluğu haline getirmek isteyen kişileri, müesseseleri ve grupları «hain» ilân etmeye kalkar ve o ülkede her yüz kişiden sadece 4'ü çağımızı yaşarsa; bu tutum demokratik zihniyetle nasıl bağdaşabilir?

Sadun Tanju

Bir tartışmanın özeti

YÖN sütunlarında uzun süredir devam eden **TİP** tartışmalarını, artık bir sonuca bağlama zamanının geldiği kanısındayız. Ancak, bundan önce, **YÖN**'de yayınlanan yazıların bir özeti gerek tartışmayı tam olarak izleyemiyenlere bir kolaylık olsun diye, gerekse tartışma konusunda hafızaları canlandırma bakımından gerekli gördük. Aşağıda, arkadaşımız **SAMIH EMRE** tarafından hazırlanan özetleri okuyacaksınız:

YÖN sayfalarında Doğan Avcıoğlu'nun «TİP'E DAİR» yazısıyla bir tartışma kapısını açtı. Bugüne hemen hemen dört ay geçti. «TİP yetkililerinin ve konu ile ilgilenen bütün aydınlarımızın açıklamalarıyla düzeliş vuzuh kazanacağı inancı» ile «bütün iyi niyetli görüşleri yayınlamaya» sayfalarını açan **YÖN**'de «TİP tartışmaları» başlığı konan sütunlar, çeşitli görüşleri yansıttı. Genellikle her yazı kendinden bir öncekine cevap olmak niyetiyle yola çıkan başlangıçlara dayandığı için, gözden geçirilmesi gerekli olan ana konunun ipuçları çok zaman elden kaçırılmaktadır. Her tartışmanın vazgeçilmez ilkesi, ortak kavramlarda birer tanım birliğine kavuşmaksa, uzayan konuşmaların güçleşen çağrışımlarıyla zaman zaman bu da kaybedilmektedir. Hele bir okuyucunun üç, dört ay önceki bir başlangıcı tam olarak hatırlamasını da, her yeni yargının bir öncekine cevap olma değerini ölçmesini de bekliyoruz. Bu çeşit uzamış gerilimlerde yer yer fazlalıkların ayıklanması, konunun özlemlerle toplanması, tarafların birleşip ayrıldıkları ikelerin kesinlikle belirlenip yalınlaştırılması, tartışmanın ayrıntılardan sıyrılarak ana çizgisinde yürütülmesinin sağlanması, gerekli bir yöntem olmalıdır. Bu amaçla tartışma metinlerinin yeniden okunma zahmetini önleyen, ama aynı faydayı getiren bir özet yapmayı faydalı bir uğraş saydım.

Yazıları onar cümlelik birimler halinde özetlerken, yazarların vazgeçmek istemeyeceklerine inandığım üsluplarına titizlikle bağlı kalmak istedim. İstedim ki benim kısaltıp birleştirdiğim ana cümleler, gene de sahiplerinin kendi seçtikleri kelimeler ve yeğ tuttukları sözcükleri kişilikleriyle ortaya çıksınlar. Sonradan buradaki düşünceleri bir iki kesin yargı cümlesiyle belirlemek güç olmayacaktır. Kimbilir belki de okuyucular bu özeti sonunda ya tartışmanın bittiğine, ya ana sorunda birleşilmiş bulunduğu halde ayrıntılı sanılarda boşboşuna sürdürüldüğüne, ya da arada hemen hiçbir ayrıntı bulunmadığı halde sadece kişilik inatlarıyla uzaklaştırıldığına ya da şimdiye kadar hiçbir noktanın gereğince açıklanmadığına inanacaklardır. Başlıyoruz:

DOĞAN AVCIOĞLU-TİP'E DAİR (YÖN, Sayı 168, 17 Haziran 1966)

On cümlelik özet: 1—Güç şartları altında şerefli bir görev yapan, çeşitli haksız saldırılarla karşı karşıya kalan, toplumdaki ilerici güçlerin ümidini teşkil eden **TİP** üzerinde soğukkanlıkla düşünmek kolay olmamakla birlikte, faydalı olacağına inandığımız bir tartışmayı başlatır ve bazı sorunlarla tereddütlerin ifadesini öne sürerken bu yolla da sosyalist düşünce ve eylemin zenginleşip güçleneceğine inanıyoruz. 2—Anayasaya titizlikle bağlı kalarak parlamenter sistem içinde faaliyet gösterme durumunda olan **TİP**'in ilk meselesinin, bu imkandan en iyi şekilde yararlanma ve mücadelesini doğru yönde yürütme noktasında toplanmış kimsenin tereddüdü olmamalıdır. 3—Sosyalist mücadelenin, çok çabı, sabır, doğru teşhis ve ciddiyet isteyen uzun vadeli bir çaba olduğunu bilirken «1969'da başa girmek ve sosyalizmi gerçekleştirmek yolunda yeni bir çığır açmak» gibi iddialarda bulunmanın -hâkim sınıfların kütelleri üzerinde kurdukları demirperde yüzünden toplumsal yapıdan gelen mukavemetler kırılmadıkça ve burjuvazinin çeşitli tabakaları arasındaki çelişmeler iyi değerlendirilmedikçe- gerçeklere uygun düşmediğini kabul etmeliyiz. 4—Türkiye'de sosyalist düşüncenin kısırlığından, batıdan aktarılmış hazır kalıplarla toplum yapımızı kendi evrim içinde aydınlatarak verimli bir yöntem bulamamaktan hepimiz sorumlu olmakla birlikte, «İşçi sınıfı öncülüğü» konusundaki yanlış değerlendirmenin, ana sorunların kısır bir yorum olduğunu iddia edebiliriz. 5—Bize göre işçi sınıfının değil işçi sınıfına öncü olan

partinin öncülüğü söz konusu olduğu için, işçi veya köylü olmanın partinin yönetiminde hiçbir ayrıcalık sağlanmayacağı, soyut bir işçi ve irgat efsanesinin yaratıldığı «Eli nasırlılar Meclisi» sloganının bırakılması gerektiğini açıkça söyleyebiliriz. 6—Parti organlarına seçileceklerin yarısının muhakkak işçilerden gelmesi zorunluğunun yanlış sonucu olarak oportünist ve bürokrat, küçük burjuva sendika yöneticilerine haksız imtiyazlar verilmiş, zinde kuvvetlerin en tabii ifadelerinden biri olan gençlik kollarına temsil hakkı tanınmama garip bir çelişme yaratılmıştır. 7—Bu yanlış «sınıf öncülüğü» ile parlamentoda yeteri kadar güçlü bir kadro ile temsil edilmek imkânını kaybeden **TİP**, delege sayısının dar tutulması ve merkez yürütme kurulu üyelerinin her zaman liste başı yapılması gibi güvensizlik veren kapalı tutumlardan vazgeçmeli, işçi-işçi olmayan gibi suni ayrımlara son vererek parti içinde ve parlamentoda en güçlü unsurlarla temsil edilmeye dikkat etmelidir. 8—Özellikle parlamento ya girildikten sonra hızla yumuşama eğilimi gösteren, çelişmeli davranışlarla karma ekonomi, Kıbrıs gibi konularda tutarsız sonuçlar veren tavizci bir parti taktiği, teorik planda kesin ve gerçekçi görüşlerden yoksun olarak yola çıkışın tabii sonucu olmuştur. 9—Bu bakımdan Türkiye'nin bir numaralı meselesi olduğunda bütün sosyalistlerin birleştiği bugünkü bağın hâzır durumda kurtulmak sorununda, antiemperyalist milliyetçi cepheyi bölme klâsik proleter - burjuva mücadelesinin sloganlarıyla güçlerin azalması ve amaçların dağılmasına yol açan **TİP**, teorik vuzuhsuzluğuyla emperyalizm ve işbirlikçilerine karşı olan milliyetçi çevrelere zararlı olmaktadır. 10—Olumlu bir tartışmaya kapı açacağımızı umduğumuz bu görüşlerde iyi niyetli bir açıklıkla davrandığımız için **TİP** yetkililerinin ve bütün aydınların açık lamalarını yayımlamaya hazır olan **YÖN**, 1969 seçimlerine kadarki üç yıl iyi değerlendirmek ve doğru teşhisler yapmak amacıyla bütün yanlış değerlendirmeleri düzeltmek ve noksanları gidermek inancını tekrar eder.

Konu Özü — ON YARGI: 1—**TİP**'i eleştirmek gerekir. Çünkü bu, sosyalist düşünceyle eylemi zenginleştirip güçlendirecektir. 2—**TİP**, ilerici güçlerin ümidi olarak mücadelesini en doğru yönde yapmalı, imkânlarını en iyi şekilde kullanmalıdır. 3—Oysa yurt gerçeklerimizle **TİP**'in iddia ve yöntemleri tutarsızlık halindedir. 4—«İşçi sınıfı öncülüğü» formülünde ifadesini bulan davranışlar, Türk toplum yapısı için verimli bir yöntem değildir. 5—Öncü, işçi sınıfı değil parti olmalıdır ve sosyalist nitelik dışında hiç kimseye bir sınıf ayrıcalığı tanınmamalıdır. 6—**TİP**, ilk yorumunun yarattığı yanlışlığı düzelterek ve yönetmeliğindeki gerekli değişiklikleri yaparak parti içi kademelerinde ve parlamentoda en güçlü temsilcilerine kavuşmalıdır. 7—Parti programındaki genel planda ki meselelerin tekrarından vazgeçerek ciddi çalışmalarla somut meselelere yönelmelidir. 8—Parti taktiğinde görülen tavizkar gidiş bırakılmalı, gereğince sosyalizme hazır olmayan ama sağlam Atatürkçülük geleneğiyle antiemperyalist mücadeleye katılma ya hazır olan milliyetçi çevrelere kaza nılmalıdır. 9—Antiemperyalist cepheyi bütünlemek 1 numaralı mesele olduğu için, proleter - burjuva mücadelesinin sloganlarını kullanmak bölücü bir zarar etkidir. 10—Çok güçlü ve bilinçli kütellerin bulunmadığı ülkemizde, antiemperyalizme ve işbirlikçilerine karşı milletçe mücadele edecek bir cephe birliği yaratmaya kesin öncelik tanınmalıdır.

MEHMET KEMAL - SÖZ AÇILMIŞ KEN (YÖN, Sayı 169, 24 Haziran 1966)

On cümlelik özet: 1—Benim kuşağım; ne yapmak istediğini bilmeyen hükümetler yönetiminde, itibar gören faşizmin baskısı altında, yeterli bilgi-

1965 seçimlerinden önce **TİP**'in Taksim mitingi.

leri alamadan, sadece duygusal bir hümanizm ve solculuk eğilimiyle yetişmiş, gene de boyuna suçlanmış. 2—Sosyalizm sözcüğünün bile yasak bir casusluk sayıldığı bu İkinci Dünya Savaşı yıllarının yöneticileri (Bayar, Men deres, hatta inönü gibi bugünkü Demirel de) sosyalizmi bilmedikleri için kendi düşünceleri dışına çıkamamışlardır. 3—Bu koşullar içinde beceriksiz menfiler olarak yetiştik ve şimdi «mey hane sosyalistleri, şair sosyalistler» diye gerekenleri bilmemekle gene suçlanıyoruz. 4—Nasıl nitelenirse nitelensin bütün bu uzun uğraş yıllarının sonunda elde edilen şey çok değildir ve **TİP**'in aldığı oyların en az yarısı bizim kuşağın hazırladığı bir ortamın ürünüdür. 5—Halka inilememiş, kazanılmış sanılan kalabalıklar yıllar yılı sosyalizmi bir düşünce gibi özlemiş olan o eski guruptan geniş çevrelere yayılmamıştır. 6—Eğer varsa sosyalizmin bugünkü zaferi, hep ezilmiş, eriyip tükenmiş olan o kuşağın etkilerindedir; bu açıdan yeni kazanılmış bir değer yoktur. 7—Şimdi gerekli düşünce ve söz özgürlüğü var olduğu halde izleyen kütllerde bir artma yok; ne eser, ne eylem, ne yöntem, ne bilgi olarak ileri yollardayız. 8—Aşında söylemeyi özlemek gibi iktidara gelmeyi özlemek de yeteri kadar umutlu bir yol değil; kapitalist çevrelerin güçsüzlüğünü kendi zaferimiz saymayalım. 9—Sosyalist emeklerin yurdumuzun gerçeklerine uygun bir yöntemde olmadığı, ortanın boşluğundan belli. 10—Halk yığınlarını kazanabilmek için hangi ölçüde olursa olsun sosyalist bütün çevrelerin tek bir cepheye birleştirilip yönetilmesi gerekli ana sorun budur.

Konu özü—Yargı: İyi yetişmedik; şimdi iyi yetişmenin imkânları var olduğu halde kazanılmış büyük bir zafer yok. Birbirini suçlamadan ortak bir cepheye birleşmeli, halka yönelebilmeli, güç kazanmalıyız.

ÇETİN ALTAN'A: (Dergi notu 169, sayfa beş): 1—Akşam'daki fıkrasında Çetin Altan dolaylı bir cevapla tartışmaya katıldı. 2—Altan'ın **YÖN**'le ilgili cümleleri ondan beklendiği gibi değildir. 3—Tartışmanın özü, parlamenter sistem içinde **TİP**'in zaferini sağlıya cak davranış biçiminin tespitidir. 4—Konu bu kadar açık olduğu halde Çetin Altan'ın suçlama kokusu taşıyan birtakım yakıştırmaları, sorunu konu dışına taşıma eğilimini göstermektedir. 5—Biz bu tutuma katılmama kararında devam edeceğiz. 6—**YÖN**, bütün partilerden bağımsız sosyalist bir yayın organıdır. 7—Bu tartışmaya da sosyalizmin ve **TİP**'in yararına olacağı düşüncesiyle başlanmıştır. 8—**YÖN**, Çalışanlar partisiyle ilgili olmamıştır. 9—Başka hiçbir parti ile **YÖN**'ün ilgisi yoktur. 10—Yakın bir gelecekte de herhangi bir parti çalışmasına katılmak niyetimiz de yoktur.

ATTILA SARP - TENKİD İYİDİR AMA (YÖN, 170, 1 Temmuz 1966)

On cümlelik konu özeti: 1—**TİP**'le ilgili tartışma şüphesiz ilgi görecektir ama D. Avcıoğlu'nun yazısı yanlış yorumlara yol açacak meseleler getirmektedir. 2—Sosyalizmin uygulama alanını da Avcıoğlu'nun görüşlerine katılmıyorum; bu konuda gerekirse cevap vermek, partinin program ve tüzüğüne uygun olarak yetkililerce yapılacaktır. 3—Gençlik kolu üyesi olarak şunu söyleyebilirim ki sahte ilerici kuruluşlardan koparak M. Ali Aybar'ın ve arkadaşlarının partiye katılmasından sonra **TİP**'e katılan gençlik, **TİP**'in yurdumuzu ileri ve yüzüdeüz bağımsız bir ülke haline getireceğinin teminatıdır. 4—Partimizin sırf bir sınıf kabul etmediği için gençliğe önem vermediğini söyleyen Avcıoğlu, bu tartışmayı gençler arasında yanlış bir yola götürüyor. 5—Partimiz yeni bir kuruluş olduğu için gençliğe parti içinde hukuki bir yer verecek organizasyonu mümkün kılamamıştır. 6—Birinci kongrede yapılan, Gençlik kuruluşlarının parti organlarında temsil teklifi, yeni bir sosyalist partinin o günkü şartlar için de kabul edemeyeceği bir fikir olduğu için, uygulanması imkânsız bu gibi teklifler elbette reddedilecektir. 7—Buna göre bu gibi noktaların tenkidi yerine daha tutarlı, ilerici için daha gerçekçi görüşler getirmek faydalı olacaktır. 8—Hernekadar tenkid yapmakta yarar varsa da, bunu yaparken içinde yaşanan şartlar daima dikkate alınmalıdır. 9—Türkiye İşçi Partisi sosyalist hareketin bir kabusu değildir ama birtakım sorumsuz kişilerin, yüzde bilmem kaçlık sözde sosyalistlerin üzerinde fikir yürüteceği, tenkit edeceği bir örgüt de değildir. 10—Onun için bugün **YÖN**; sosyalist hareketi baltalayıcı, oportünist, tutucu yazılara yer vererek Türkiye İşçi Partisini ve uyanık, ilerici, devrimci okuyucu kütlesini yıpratmamalıdır.

Konu Özü — Yargı: Eleştirme iyidir, zamanını iyi seçmiş olmak şartıyla; Parti organlarında gençliğe yer verilmemiştir ama zamanı değil de ondan; bugün **YÖN**'ün açmak istediği tartışma, sosyalist cepheyi bölerek zararlı olacaktır; yapılmamalı.

İLHAN SELÇUK — KENDİ KENDİMİZ (YÖN, 171, 8 Temmuz 1966)

1—**TİP** Ankara il gençlik kolu başkanı Atilla Sarp'ın endişeleri gibi, sosyalistlerin kendi aralarında konuşup gerçekleri araştırabilecek düzeye varıp varamadıklarını, bencillik, seviyesizlik, bilgisizlik yüzünden ya da başka nedenlerle konuşmaların karşılıklı suçlamalar ve gereksiz sen-ben hikâyelerine dönüp dönmediğini hepimiz kendimize sormalıyız. 2—**TİP**'in kuruluşundan beş yıl ve iki seçim dönemi geçmişken Türkiye'deki sosyalist akımı memleketin gerçeklerine oturtmak ve

daha sıhhatli bir yapıya kavuşturmak için durmadan düşünce çabası sarfetmenin gerektiğinde birleşebiliriz. 3—TİP'i tenkit etmek için Atilla Sarp'ın küçümsediği oranda yüzde bilemem kaçlık sosyalist olmak da, tam sosyalist olmak da bir şart değildir; TİP, bu memleketin partisi olduğuna göre bütün yurttaşların eleştirisine açık bir örgüttür. 4—Çeşitli saldırılarla TİP'e çamur atan çevrelere karşı durmak tabii bir vazife olduğu gibi, TİP'e toz konulmaması tehlikeli bir katılık yaratılardan da olmamak, zamanın gerek tirdiği bir davranıştır. 5—Türkiye sosyalizmine sıhhatli bir nefes getirecek iyi niyetli eleştiriler, sosyalist saflar arasında ancak yakın bir arkadaşlık, sıkı bir yardımlaşma sağlar. 6—İlk taraflacak konulardan biri, TİP'in memleketimizde sosyalizm eğiliminde var olan bütün potansiyeli gereği gibi emip emmediği olmalı, çeşitli sebeplerle yurdumuzda gittikçe gelişen bu potansiyelin seçim sonuçlarının gösterdiği gibi parlak bir şekilde ele geçirilemediğini kabul gerçekçilik sayılmalı, yerine oturmaya şey aranmalıdır. 7—Meselâ Adalet Partisinin dinamik seçmeni sayılan ve yarım milyonu üretici, bir milyonu aracı iş yapan bir buçuk milyonluk esnaf; bütün sosyalist hareketlerin üzerinde önemle durduğu bir rütbe olduğu halde, TİP'in bu konudaki tutumu ne tepki yapmaktadır? 8—Çağımızda millî kurtuluş savaşları kapitalist emperyalizme, yani sömürgeciğe karşı bir iktisadi savaş olduğuna ve bu kavrayış iktisadi anlamda bir kavrayış gerektirdiğine göre öncelikle içinde kuvvetlerin tümünü içine alan bir geniş cephe içinde yerimizi, yönümüzü tayin etmeli değil miyiz? 9—Bu açıdan sınıfları ve tabakaları doktrindeki yerlerine göre büyük katılımla almada çeşitli kuvvetleri birleştirecek bir tutum bulmak, sosyalist hareketin öncülüğünü yapanlar için borçtur. 10—Fikir yönünden kısırlık, eylem önünden de kısırlık getireceği için top am içinde tecrit edilmemeye, sosyalist imyanları suçlamadan onları elde etmeğe, daha birleştirici davranmağa, aha geniş açılardan daha olumlu bir mücadeleyle, yurdumuza uygun düşünce yol ve yöntemlerin hep beraber anlaşmasında elbirliğine, önem vermeliyiz.

Konu Özü — On yargı: 1—Eleştiri er yurttaşın hakkıdır. 2—TİP'in eleştirilmesi iyi niyetli her davranış gibi erekli ve faydalıdır. 3—Haksız saldırılara karşı TİP'i savunmak gibi, olumlu yönde eleştirmek de sosyalistlerin örevi olmalıdır. 4—TİP'in ülkemizdeki sosyalizme destek olacak bütün güçleri tophyamamış olmasının sebepleri rammalıdır. 5—Esnaf elde edilemeiştir, bu yolda ihmal ve tutum yanlışığı gösterilmiştir. 6—Hem Millî Kuruluş savaşını yürütmek, hem burjuva proleter mücadelesi içinde bulunmak örevindeki bir sosyalist akım, tabii i ancak bazı çevrelerde yankı bulmaktadır. 7—Özel bir iktisadi kavrayış erektiren konularda zinde kuvvetlerin yardımını sağlamak bir zorunluktur. 8—Sosyalizmin uygulama alanı ulduğu birçok yerde toplum içindeki uvvetlerin dengesi yeniden hesaplanmaktadır. 9—Sadece bir sınıf partisi imamaya, geniş bir cepheyi kazanmaya dikkat etmelidir. 10—Üç yıllık ısa bir zamanda başarılı sonuçlara armak için sosyalizmin memleketimiz e yürüyeceği yol ve tutacağı yöntemi ıce belirlemelidir.

RASİH NURİ İLERİ - BAĞIMSIZLIK, SOSYALİZM VE İŞÇİ SINIFI (YÖN, 171, 8 Tem. 1966)

1—YÖN'ün Türk toplumculuğu yöünde hizmetleri pek büyük olmuşsa a İşçi Partisine karşı tutumu başka ir meseledir ve D. Avcıoğlu'nun son azısı da çok olumsuzdur. 2—Millî baımsızlık, ancak iç ve dış sömürücüle- in kırılmasıyla yani sosyalist düzenle urulabileceği için bağımsızlık savaıyle burjuva - proleter mücadelesi iki yrı şey değil, bir tek mücadeledir. —Atatürkçülüğün de, 27 Mayısın da ürekli bir zafere ulaşmalarının ebebi, tam anlamıyla sosyalist bir dü en kurmak yolundaki çabalarının ek- klüğünde, yani hâkimiyetin toprak a- alarıyla, devlet kapısından zengin o- unlarda, komprador partilerinde kal- us olmasıdır. 4—İşçi Partisi bu ger- eği halk kütlelerine anlatamazsa; ik- dardayken imtiyazlar veren muhale- etteyken devrimci kesilen CHP'nin de ayojisine düşmüş, milliyetçilikle sos- alizmin aynı dava olduğunu belirte- emiş olur ki, bu bir CHP oyunudur. —İşçi sınıfının öncülüğünü reddede ek toplumcu aydınlarla başa geçmek rsatı vermek de bir CHP oyunudur. —onun gibi halktan kopmayı gerek-

tirecektir. 6—İşçi sınıfının öncülüğü sosyalizmi kurmanın ilk şartı olduğu için «nasırlı eller meclise» sloganı yan lış değil yazık ki yeterince uygulan- madığı için gücü azalmış bir ilkidir. 7—Kalabalık, yoğun, teşkilâtlı, müte- canis, gündelikte sömürülmede birle şik olduğu için mücadele cephesinde de birleşik, devamlı, komuta mevkile- rinde söz sahibi, grev gücüyle silâhli, nihayet modern tekniğin yürütücüsü olarak en aydın ve ilerici sınıf olduğu için, işçi sınıfının öncülüğü kesin bir zorunluktur. 8—Bu bakımdan önce işçi sınıfının sosyalist olması, sonra ardun- da fakir köylüyü, esnafı, zenaatkârı sürükleyerek zafere ve demokrasiye gö türmesi gereklidir. 9—Genel Yönetim kurullarında gençliği yer vermek de CHP'nin göstermelik işçi milletvekille- ri gibi bir oyundan başka şey olmadığı ve TİP'li gençlik de buna tenezzül et- miyeceği için gençliğe kontenjan ta- nımak da gerekli değildir. 10—Türk İşçi sınıfı bu kurtuluş savaşını başa- rararak sosyalizmi kendi elleriyle kurup demokrasiyi millete armağan edecek- tir.

Konu Özü — Yargılar: 1—İşçi sı- nıfı öncülüğü doktrinini vazgeçilmez bir ilkesidir; 2—Millî bağımsızlık mü- cadelesiyle burjuva - proleter mücadele lesi beraber yürütülebilecek iki aynı seydir. 3—Önce sosyalizme gitmek zo- runludur. 4—Geniş cepheye antiemper yalist milliyetçi cepheyi kurmak boş bir hayaldir. 5—İşçiler, kendilerini sos yalizme adanmış aydınlarla elele bir sı- nıf partisi şeklinde teşkilâtlanarak mü- cadele yapmalıdırlar. 6—Sosyalist ay- dınlardan böyle bir örgütte yapacağı faz la bir şey yoktur. 7—Nasırlı eller meclise sloganı doğrudur ve daha da titiz- likle uygulanmalıdır. 8—Gençliğe par- ti örgütlerinde yer tanımak gerekli de değildir, faydalı da. 9—Sosyalizm yaln ız işçi sınıfının dâvasıdır, onun öncü- lüğünde yürünür. 10—Türkiye'de sos yalizmi işçi sınıfı kuracak, demokra- siyi millete armağan edecektir.

KEMAL KAYA - SOSYALİSTLER NE YAPMALIDIRLAR (YÖN 172, 15 Temmuz 1966)

1—İşçi sınıfının öncülüğünde yürü tülecek bir mücadelenin ağır ve yeteri kadar verimli olmayacağını ileri süren Avcıoğlu'yla, yukardan gelen devrimle rin halka maledilemeyen başarısız ham ler olduğunu söyleyen Çetin Altan a- rasında kendi görüşümüzü ortaya ko- yuyoruz. 2—Bizde sosyalizm aydınlar teorie olarak öğretilen, halka öğre- tilemez; yaşatılabılır. 3—Halka male dilen herşey (din, hukuk, Kurtuluş sa vaşı, Kıbrıs...) ona hep yukarıdan ve- rilmiş şeylerdir. 4—Atatürk devrimleri gibi sosyalizm de halka öğretilmeye- cek, aydınlar yazıp çizmeleri halka bunlar yaşattıramadığı sürece hep et- kisiz kalacaktır. 5—Bugünkü noktaya kadar yürekli aydınların sosyalizmi yay mak konusundaki emeklerini inkâr et- memekle birlikte, bundan sonrası için başka bir yol tutturmanın gereğine i- nanıyoruz. 6—Önce anayasanın kabul ettiği ölçüyü hiç geçmeden TİP'in proğ ramındaki kadar bir sosyalizmi anlat- ma dikkatinde birleşmeli, program dı- şı başka örneklere hiç geçmemelidir. 7—Anadolu'ya geçmeli, halkla yakın temas kurulmalı, program ve tasarılar herkesin anlayabileceği ölçüde özetle- nerek özel yayın yapılmalıdır. 8—A.P. ve C.H.P.'nin köylerde sahip olduğu tabii temsilciler gibi TİP'in de her köy de, ilçede, örgütü bulunmalıdır. 10—Kitap, gazete, radyo yayını yetmez; halk içinde gönüllü ve inanmış öncü- lerle başarılıdır bu ancak.

YAKUP ERDEM - TARTIŞMAYA DAİR (YÖN, 172, 15 Temmuz 1966)

1—İşçi sınıfının öncülüğü şarttır; partinin öncülüğü fikrine katılmıyo- rum. 2—Halkın istemediği hiçbir şey ona dışardan verilemez. 3—Ayrıca fa- kir ama onurlu olan Türk halkı, zorla yönetilmeyi istemediği için aydınların vereceği ülküye de karşı çıkacaktır. 4—Memur ve okumuş sınıfın yanlış mu ameleleri, halkı, yönetime karşı isyan ettirmiş, 1950 olayını yaratmıştır. 5—Halk kendisini hor gören ve tepeden bakan okumuşlar sınıfını sevmek. 6—Bu bakımdan Avcıoğlu'nun en iyi sos- yalistleri meclise göndermek isteyen tutumunda halkı hor gören bir eğilim görüyorum. 7—Aydın, sosyalist de ol- sa, farketmez, o halkla arasındaki u- çurumun kapanmasına imkân yoktur. 8—Ülkücü aydınlar parti başına geç- rek değil sosyalizmi halka öğretmek mücadelesinde hizmet edebilirler. 9—Niçin bir koruyucu melek gibi öne geç- meye, halkın dâvasına sahip çıkmaya çalışıyorlar? 10—Her değeri yaratan emekçiler kendi kendilerini yönetmeyi de bileceklerdir. Özü: Aydın sosyalist öncülüğünü kabul etmiyor.

SAMI MKOCAGÖZ - BÜTÜN SOSYALİSTLER SUÇLUDUR (YÖN, 173, 22 Temmuz 1966)

1—İleri sürdüğü noktalarda Doğan Avcıoğlu haklı ama suçludur. 2—CHP içinde ilerici bir görüş kazandırmaya çalışın Ecevit ve arkadaşlarının bu davranışlarında başarıya erişmelerini dileyerek kutlarken - hem haklı görü- yorum hem suçlu sayıyorum. 3—Önce Marks'ın kitaplarında kalan ilk düşün- celerden mi yana olduğumuzu, ya da bu metinlerin bugün her ulusun koşu- larına uygun yorumundan, devrimcilik olan sosyalizmden mi yana olduğumu- zu tayin etmeliyiz. 4—Bugün TİP'i, iş- çii, köylü, esnaf desteklemeye göre iktidara gelmek bir hesaplı hayal bile değildir. 5—Bütün sosyalistler gibi bir üyesi olarak disiplini uymam tabii olan ve yaptıklarımı haklı gördüğüm TİP'i de suçlu buluyorum. 6—Sömürge cilikten kurtulmak, sömürönlere defet- mek gayesinde birleşmeyen memleket çii sosyalistler, ayrı ayrı kamplarda hiç birşey yapamayacaklardır. 7—Bütün sosyalistler önce antiemperyalist milli cepheye toplanmalı, ikinci aşama çalı- şmalarında sonradan ayrılacak bile olsalar, derhal güç birliği yapmalıdırlar. 8—Bu açılardan Avcıoğlu ve Sos- yalist Kültür Derneği - yalnız eleştiri ile uğraşarak bir azınlık için dergi çı- karıp eyleme geçmediği için - haklı da olsa, suçludur. 9—Ecevit, mücadelesin- de kazanma imkânı olmayan bir ortam da boşuna kürek çektiği, sosyalistlerle işbirliğine geçmediği için suçludur. 10—Eğer tekeli bir zihniyetle TİP, ku- çağını bütün sosyalistlere açmıyorsa, o da suçludur.

Konu özü: Ana gayeye giden yol- da bütün Türk aydınları birleşmeli, yöntem ve eleştiri teklifleriyle bölün- memelidirler.

ADİL AŞÇIOĞLU - SOSYALİZM VE İŞÇİLER (YÖN, Sayı: 173, 22 Tem- muz 1966)

1—Sosyalistler de dahil olmak üze re Türkiye'de muhalefette bulunan bü- tün güçler çalışmalarını için gerekli şart ları iktidardan beklemek gibi garip bir durumda birleşmişlerdir; oysa böy le bir istek sosyal gerçeğe tamamen aykırıdır. 2—Batıda bile muhalefetlere tanınan hakları sınırlı mevcut düzenin değiştirilmesine yetmeyecek bir nokta- da toplanmış, bunun en son örneği nisbi seçim sisteminde komünist par- tisini yenmek için de Gualle'un uygu- labtığı yöntem olmuştur. 3—İktidarlar- ın, mevcut düzeni değiştirmeye yetmi- yecek oranda tanıdıkları muhalefet hakları, gene de muhalefetlerin gücü oranında artıp eksilme göstererek sağ lanmıştır. 4—Türkiye'de sosyalist bir cephenin güçlenme imkânı bulması, iktidara karşı olan başka bir muhale- fet gücünün hoşgörülü desteği ile müm- kün olmuştu demek, bu iktidar nam- zedi gurupların aralarındaki çelişme- lerden yararlanmaya ifade edecektir. 5—Politika alanında da, teorik plânda da bilgilerini genişletmek çabasında birleşen sosyalistler, yeterli bilgiye sa- hip olmayan ama kurtuluş savaşları sonrasında hızla sosyalizm uygulama- sına geçen toplumların varlığını göre- rek sömürgeciğe karşı açılmış savaşı- ların bilinç veren değerine dikkat et- mişlerdir. 6—Kurtuluş savaşını ilk de- fa organize etmekle övünebilecek olan Türkiye, silâh gücü ile kovduğu emper- yalizme para gücü ile boyun eğmek gibi bir duruma düşmüşse bunun se- bebi, savaş sonunda yeni bir sosyal dü- zene geçmemiş olmasıdır. 7—Endüs- triyle değil ticaretle uğraşan ve yaban- cı kapitalistlerin tabii müttefiki olan bir zümre, Türkiye'de endüstriyi bir yandan engellemekte, bir yandan kon- trol ederek yönlendirmektedir. 8—Bu şartlar altında millî burjuvaziyi em- peryalizme karşı savaşta sosyalist ey- lemin müttefiki bulmak, hemen hemen imkânsız gibidir. 9—Bu şartlar altında Türkiye'de işçiden çok aydın, üniversi- teli ve memur gibi ara sınıflara dayan maktan başka bir rol oynayamamış o- lan TİP'in, bu konudaki başarısızlık se- beplerini kendi gerçeklerinin ışığın- da yeniden araması gerekir. 10—Hata- larımızı bulma yolunda en hatalı tut- um, düşünmeyi ve araştırmayı red- ederek, «maya tuttu» biçiminde bir rehavete ve kolaylığa kapılacak işçi sı- nıfına sosyalizmi götürmekteki eksik- lerimizi bulamayış olacaktır.

MÜRSEL ENGİN - TİPE DAİR

1—Aydın güçlerin temel ve ulusal sorunlarda birbirinden yabancılaşma- sını endişe ile karşılayan tüm toplum- cular gibi, Doğan Avcıoğlu'nun TİP hakkındaki eleştirisini üzüntü ile o- kudum. 2—YÖN'ün toplumun bilinçlen- mesi yolunda yaptığı katkıyı yadsıma- makla birlikte, YÖN'cülerin sosyalizmi ve yöntemlerini TİP'den ayrı bir anlanı

ve eylem içinde değerlendirmesini de yadırgamaktayız. 3—«1969 da başa gü- reşmek» sözünü politika edebiyatının, seçmeni şartlandırmanın tabii bir ge- reği olarak kabul etmelidir. 4—53. mad denin uygulanışını, bir sınıfa dayan- mak zorunda olan TİP'in sömürülen sınıfa öncelik tanınması şeklinde yo- rumlamalı, Türkiye'de işçiden gelmi- yen, emekçiye dayanmayan hiçbir top- lumsal hareketin başarıya ulaşmaya- cağını kabul etmelidir. 5—Bununla bir- likte partinin bir gençlik politikası ol- madığı ve emeği geçen gençlik çoğun- luğuna önem verilmediği konusunda Doğan Avcıoğlu'nun eleştirisine aynen katılıyorum. 6—Ölüm kalm savaşını ya- pan bir partiye; «yetersiz kanun tek- lifleri yaptı», «radyo seçmenlerin de- ğerlendirme kapasitesine göre ilımı çıkışlarla tavis verdi» diye tenkit et- mek, insafsızlık değil midir? 7—TİP'in katı doğmalardan sıyrılarak Türkiye' nin koşullarına göre kendini reorgani- ze etmesi, teorik olmaktan pratik ve gerçekçi olmak durumuna geçmesi, gayet normaldir. 8—Bu açıdan, sosya- list yoldan kalkınma çizgisi, mutlaka kitapların içinde geçmediği için ülke- mizin koşullarına göre ayarlanması, sırasında zigzaglar çizmesi ve zararsız tavisler vermesi normal karşılanmalı- dır. 9—TİP bir tabu olmadığı için ha- tasının varlığı da kabul edilebilir ama, yurdumuzun özel koşulları ve sosyalist kadronun henüz çok yetersiz oluşu yü- zünden her türlü eleştiride hassas ve ölçülü davranmak gerekmektedir. 10—Bilimsel bir düzende dostça tartışma- ların TİP'e yalnız fayda getireceğine inanarak bu kampanyayı destekliyo- rum.

İLHAMİ SOYSAL - EĞRİ OTURA- LIM DOĞRU KONUŞALIM (YÖN 174, 29 Temmuz 1966)

1—TİP'i eleştirmekten kaçınmak, sadece TİP'e değil, Türkiye'deki sos- yalist harekete de hizmet değil ihanet tir. 2—Kaldı ki bu ülkenin vatandaşları olarak safında olsam da olmasam da, oy versem de vermesem de, benim de kaderim üstünde söz söyleyecek olan bir partiyi elbette ki eleştirmek hakkım olacaktır. 3—Bugünkü TİP yöneticileri gayet açık ve seçik olarak bir «tekke- cilik» havası içinde hareket etmektedir ler. 4—Kendilerine güvenemiyen, bu yüzden kendilerini tecrit eden, dar bir hizbin içinde kalıp şüpheli davranış- larla herkesi çürütmeye çalışan, sos- yalizmi sadece kendilerinin temsil ede- bileceği inancı içinde boğulmakta olan bu yöneticiler, başlangıcın beri YÖN'ü suçlamış, ona çeşitli haksız saldırılar- da bulunmuşlardır. 5—Tekke politikası na biraz karşı koyanları hemen tasfi- ye eden, kısıtlanmayı delege sayısıyla kuruluştan beri aynı yönetici kadro- nun egemenliğinde yönetilen, sosya- list teoriyi bile gelişmeleriyle gereğin- ce bilmeyen, işçi sınıfı öncülüğü for- mülüne taassupla sarılan TİP; aslında YÖN'ün hazırladığı bir yol üzerinde YÖN'ün kamu oyuna mal ettiği fikir- lere dayanarak yürümüştür. 6—Öteden beri yanlış tutumlarının eleştirilerine karşı çok sert tepki gösteren TİP yön- ticileri, kendilerinin dışından gelen herkesi kuşkuyla karşılamak eğilimin- dedirler. 7—Politikadan anlamaz bir tutumla gazetecilerle ilgi kurmayan, onları etkilemeye çalışmayan, bültен- lerini dağıtmasını bile bilmeyen, TİP'le ilgili haberleri tarafsızlık ölçüsüyle da- ha geniş veren bazı gazetelerin yerini bile doğru tayin edemiyen TİP yöneti- cileri; kendileri gibi düşünmeyen her- kesi suçlama yolunda aşırı sağın ucuy la bir uygunluk içinde görünmektedir- ler. 8—YÖN'ün çıkışından beri kendii- lerinin dışında bir sosyalizm sesi çıktığı için son derecede rahatsız olan bu günkü TİP yöneticileri, bu hareketi de CHP oyunu olarak nitelemekte birleş- miş, daha sonra TİP'in karşısına yeni bir siyasi parti çıkarmaya teşebbüs et- mekle suçlamaya gitmek için gerçekle- ri bozmaktan çekinmemişlerdir. 9— Siyasetle ilgili olmayan Sosyalist Kültür Derneğinin kurucuları; derneğe oy çokluğu sağlayacak bir partililer gru- bu ile birlikte katılmak isteyen M.A. Aybar'a red cevabı verdikleri zaman TİP'in bu hareketi de CHP oyunu ve sol cepheyi bozma taktiği diye niteliye rek baltalamış olmasına tanıklık etmiş lerdir. 10—Çok zayıf bir gurupla partiâ mentoda temsil edilen TİP'in herşey- den önce tekkecilik zihniyetini ve tek keceleri tasfiye etmesi, sosyalist hare- ketin toparlayıcı ve birleştirici olabil- mesi için, ilk şarttır.

E. TUFEKÇİ - DEMOKRATİK DEV RİM, KİMLE BERABER, KİME KARŞI (YÖN, 175, 5 Ağ. 1966)

1—Hem içinde yaşadığımız toplu- mu doğru yorumlamak, hem emekçi

halkın yararına toplumu değiştirecek devrimi yapabilmek için kendi terminolojisini kullanmak şartıyla bize sosyalizmin bilimi, sosyalist teorileri. 2—Kendi ulusal kaderini tayinde tam özgür olmayan, feodal kalınlardan temizlenmiş durumda bulunmayan Türkiye'de devrimci görev, Türk milli bağımsızlığını gerçekleştirerek, feodalizm tüm izleriyle ortadan kaldırarak milli birlik içinde özgür Türk ulusunun engelsiz gelişme şartlarını sağlamak tır. (Demokratik devrim).

3 — Türkiye'yi sosyalizme götüreceği yolda sadece küçük bir zorunlu aşama olan Demokratik devrim —sınıf veya zümreleri toplum ekonomisindeki yerine göre tayin eden toplumsal sınıfı açısından — Türkiye'yi emperyalizm sistemi içinde bağımlı bir ülke haline getirmiş olan kompradorlara ve toprak ağalarına karşıdır. 4 — Girdiği yerde en geniş toplum biçiminin temsilcileriyle ittifaklar kuran emperyalizm, önce feodal ağa sonra kendi oluşturduğu komprador sınıfıyla birleşip milli sanayiye de kontrol altına alarak ülkenin tüm ekonomisine hükmettiği için, her şeyden önce bu bir avuç sömürücüden ibaret emperyalizm — komprador — ağa cephesi yenilmelidir. 5 — Devrimi burjuvaziden beklemek de, devlet eliyle bir burjuva sınıfı yaratmaya çalışmak da, bir süre sonra kompradorlaşan burjuvazinin tutarlı bir devrimcilik çizgisini yürütmeye beklemek de en büyük hatalar dan olmakla birlikte, yurtta fabrika bacaları tütürmeye çalışan milli burjuvazinin Türk ulusal ekonomisinde bir süre yerli olacağını kabul edebiliriz. 6 — Türkiye'de demokratik devrimden yana olabilecek güçler; Türk proleteryası, küçük burjuvazi, asker—sivil bürokrat aydın zümre olarak sayıldığı zaman, sosyalist teoriye aykırı hareket edilmiş olmaz. 7 — Alt yapı değişikliklerini kendilerinden asla beklemeyeceğimiz hâkim sınıflar, yüz yıldan beri Türk tarihindeki bütün gelişmelere damgasını vuran asker—sivil aydın zümreye karşı İkinci Dünya Savaşı'nın bitiminden beri açık bir zafer kazanmış, burjuva parlamenterizmi komprador—ağa ittifakının gücünü arttırmaya yaramıştır. 8 — Gerek Çanakkale savunmasında gerek Milli Mücadele savaşlarında emperyalizme karşı savaş vermenin geleceğini yaratmış olan asker—sivil aydın zümre ile komprador—ağa ittifakı arasında bir uzlaşma olamaz. 9 — Sosyalist devrime karşı olması için sınıf açısından bir sebep olmayan asker—sivil aydın zümrenin ideolojisi günümüzün şartlarına uydurulmuş bir kemalizm olmakla birlikte, Türk küçük burjuvazisinin bilinçli öncü kuvveti olarak, son yıllarda sosyalist akımla geniş planda etkilenmektedir. 10 — Sosyalist eyleme çağırarak, devrimden yana güçler arasında da bir cephe birliği kurarak başarı şartını sağlamak, tarihsel bir aşama olan demokratik devrimden sosyalizme geçiş emekçilerin örgütlenmesi ve bilinçlendirilmesi ana görevine sakte vurmamak şartıyla, sektarizme ve oportünizme karşı durmak, böylece önümüzdeki demokratik devrimi bir an önce yaratmaktır.

Muvaffak ŞEREF — SIRASI MIYDI, GE-REKLİ MIYDI? — (Yön, 17, 12 Ağustos 1966)

1 — Bugünkü şartlar altında Türk sosyalistleri arasında açık tartışma ve tenkidin yerinde ve gerekli olup olmadığını tayin etmek, her şeyden önce tartışılabilir çözülmesi zorunlu olan ilk meselemizdir. 2 — «İkinci bir milli kurtuluş savaşı içinde bulunduğumuz bir başlangıçta Amerikan emperyalizmiyle verli ortaklarına zayıf yanlarımızı göstermemeli, açık tartışma ve tenkitle birbirimize düşmemeli, ileriki seçimlerde koltuk kavgasına giriştiğimiz iddialarına fırsat verecek bir tartışmaya girmemeli, kulis ve dedikoduların etkisi altında kalan küçük burjuva ahlakını zedelemeliyiz.» diyenler var. 3 — İlk bakışta akla yakın gibi görünün bu gerekçeler, meclise ne olursa olsun girmek amacı dışında, meselelerin açıkça tartışılması, teorik ve pratik hataların ortaya konulup düzeltilmesi gereğinden daha doğru olamaz. 4 — Çağımızın biricik bilimsel metod ve teorisi olan Marksizm gerçek ten inanyorsak, «doktrinin en üstün tek ölçütünün ekonomik ve sosyal gelişmenin gerçek sürecine uygunluk olması» ilkesinden hareketle, dogmatik olmamız gereğinde birleşebiliriz. 5 — Marksizm tahrif eden revizyonculuk akımı, sosyalist üretim tarzına en önce ulaşacakları düşünülen kapitalist batı ülkelerinin sosyalizme geçiş aşamalarını engellemiş, «birliği idame», «parti içinde sulh ve sükunu koruma» gibi bahanelerle açık tartışma ve tenkitlere kapı kapıyarak emperyalizmin zaferine hizmet etmiştir. 6 — Elimizde olmayan nedenlerle susmuşuz, sorunları tartışmadan erteleyişimiz; bugün yeterince yetişmemiş olmak, açık tartışma ve tenkit meselesi dahil çoğu eski meseleleri venji icatlamış gibi şurasından burasından kurcalamaya çalışmak, bilgisiz kalmak ve ürkmek gibi sonuçlar vermiştir. 7 — Kaderini emperyalizme bağlamış AP, iktidarı ve onun aldattığı oy çokluğuna karşı—şimdi içinde olmadığımız ama vakit gelince zorunlu olarak katılacağız ikinci kurtuluş savaşının tek çıkar yolunu—her fırsatta her yanıyla anlatılabilecek, hal-

kin yüreğinde yatan bağımsızlık özlemini bir linç düzeyine çıkarmayı başarmalıyız. 8 — Zayıf yanlarımızı hasımlarımızdan gizlemek dileği, kişinin hatalarını kabul etmeyeceği savı, Türk sosyalistlerinin açık tartışmanın zarar görecekları iddiası, açık tartışmanın ortak cephenin kuruluşuna engel olacağı düşüncesi hepsi birden yanlış olduğu gibi, Türkiye için ilk işin emperyalizme yönelen bir mücadele olması gerektiğinde de kolayca birleşebiliriz. 9 — Bu zor işde işçi sınıfının tabii müttefikinin aracı burjuvazi ve toprak ağaları dışında kalan bütün sınıf ve tabakalar olduğu noktasındaki ana strateji açık bir gerçek olmalıdır. 10 — Akıl başında ve ahlâkları sosyalistlerin açık ve sert tenkitte bulunmaları ne kadar zorunluksa, tarihinin en önemli anlarından birini yaşanmakta olan Türkiye'de bütün sosyalistler Yön'ün hazırladığı bu fırsattan yararlanarak açık tartışma ve tenkitle katılmalı işçi sınıfına ve bütün kol—kafa emekçilerine karşı tarih önünde sorumlu olacakları bir suskunlukta kalmamalıdır.

Ahmet DOKUR: İŞÇİLER AÇIK KONUSUR — AÇIK KONUSALIM: (Yön, 17, 19 Ağustos 1966)

1 — İlhami Soysal'ın «tekkecilik zihniyeti»yle suçladığı partimiz içindeki çeşitli kişilerin farklı ve zıt görüşlerle tartışmaya katılmış olması bu iddianın yanlışlığını belirtmiş, sayılmalıdır. 2 — Şuna inanıyorum ki Yön, partimize karşı öteden beri olumsuz bir tavır takınmış, uzun zaman partimizin haberlerini vermemiş, daima hüsnüniyetten uzak serzenişlerde bulunmuştur. 3 — Biz bir askerî cunta peşinden gidip mevkî kapamak istiyen nice kahramanların tersine, şuurlu işçiler olarak, sosyalizmin kendi öz davamız olduğuna, buna ancak tüzük de yazılı olduğu gibi işçi sınıfı öncülüğüyle gidilebileceğine, bu sonucun bütün emekçi sınıf ve tabakaların, aylıklı ve ücretlilerin, zanaatkarların, küçük esnaf ve dar gelirli meslek sahipleri ile ilerici gençliğin, toplumcu aydınların, Atatürkçülerin el birliğiyle sağlanacağına inanırız. 4 — Bu amaca ulaşmak; işçi kadrolarını eğitmek, sosyalist doktrini öğrenmek, zinde kuvvetleri taramızda kazanmak için en iyi silâhimiz, 27 Mayıs anayasası, demokratik ortam ve iyi kullanıldığı takdirde parlamento olacaktır. 5 — Avcıoğlunun deyimiyle en iyi sosyalistleri meclise göndermek istesek bunun ölçüsü ne olacaktır? 6 — Doğan Avcıoğlu ve İlhami Soysal, önce mücadele şuuruna sahip on iki sendikacı tarafından 13 Şubat 1961 tarihinde kurulan, bir ara çalışanlar partisi oyu nusa sokulmak istenen, sonra Mehmet Ali Aybar'ın başkanlığına kavuşan, bu arada Yön tarafından desteklenmeyen, nihayet İzmir kongresinden sonra sol kanadı iktidara getiren partimiz tarihini öğrenirlerse iyi olur. 7 — İzmir Kongresi, oportünist sağcı ve işbirlikçi temayülleri ezip genellikle sol kanadı iktidara getirerek; programını hazırlayacak heyete bütün toplumcu profesörleri çağırarak, milli burjuvaziyle birleşmeyi salık veren Fethi Naci gibi Eylem Çaltı, Savaş da yöneticileri eleştiren yazarlara da hoşgörüyle bakarak... tekkeci olmadığımız göstermiş bulunmalıdır. 8 — Sosyalist Kültür Derneği konusundaki kuşularımızdan şimdiye kadar kurtulamadığımız da, işçi partilerin kasten atlatıldığını iddia etmek de, yanlış bir kötümserlik sayılmamalıdır. 9 — Parlamento acemiliği, meclise girmenin parti işlerini aksatması zorunluğu, genel merkezimiz iki şehir arasında binamız kalışı, milletvekillerinin dolaşma görevlerinin işleri aksatması, siyasî partilerin kanununun sınırları dışına çıkması, tüzük sıkıntısı... tabii kabul edilmesi gereken durumlar değil midir? 10 — Partimiz; işçi sınıfı öncülüğünde aşırı şekilde ısrar etmekle, yöneticilerin çoğunluğunu işçilerden seçme taassubuyla, CHP ile işbirliği yapmamak dikkatle, sınıf şuuruna uygun hareket etmekte; sosyalizmi zorlaştıracak bağlayıcı taktiklerden uzak kalmakla, tabanın istediği, işçiden gelme militan kadroların yaratılıp eğitilmesi aşamasına ulaşmış olmaktadır.

Prof. İSMET SUNGURBEY — «TIP, PARTİ TUZUK PROGRAMININ GERKE-TİRDİĞİ, PARTİYİ GELİŞTİRİCİ POLİTI-KAYI İZLEMELİDİR.» (Yön 17, 26 Ağ. 66)

1 — TIP İzmir Kongresinde «işçi sınıfı öncülüğü» ilkesinde büyük bir görüş ayrılığıyla tavır alan yöneticilerin, kol işçileriyle kafa işçileri ve köylüler arasında ikilik yaratan bir yolu tutturarak, sendikacılara ayrıcalık tanımış oldukları bilinen bir gerçektir. 2 — Öteden beri Yön'ün temsil ettiği görüşten yana olarak, işçi sınıfı öncülüğü meselesinde her kuramın değişik ülkelerin ortamlarına uyarlanarak uygulanması gerektiğinde birlik olduğumuzu önceden söylemeliyiz. 3 — Bu noktada en kritik anlarda partiyeye katılan nice aydınları, yaratılan bu ikiliğin parti programına aykırı olduğu hususundaki dilek ve şikâyetleri, gene tüzüğe aykırı tasarruflarla ihraç, ya da istifaya zorlama işlemleri karşımıza çıkmıştır. 4 — Tüzüğe aykırı bir seçimle işbaşına gelmiş bugünkü yöneticilerin izledikleri yanlış politika yüzünden parti gelişmemiş kavruk ve duruk kalmış, yurt çapındaki toplumcu potansiyeli emememiş, bu sonuçlar seçim rakamlarıyla tanımlanmıştır. 5 — Bu yüzden «eli nasırlılar meclise» sloganıyla sınıftan kopmuş

gelir sahibi profesyonel sendikacılar, gerek parti yönetimine gerekse seçim listelerine tepeden inme getirilmişler, toplumcu çevrelerde sert tepkilerle karşılanan bugünkü durum doğmuştur. 6 — Onun için Doğan Avcıoğlunun başta olmak üzere TIP konusun da açığa çıkan eleştirilerin hepsi gerçeğe tamamen uygun ve olumlu eleştirilerdir. 7 — Hatadan dönmeyi fazlalet olacağı düşün cesiyle TIP yöneticilerinin bundan böyle tek keçiliktten, bağımsızlıktan, eleştiriyi hoşgörmezlikten, toplumculuk tekelciliği böbürlenmesinden, hayalperestlikten, tasfiyecilikten, toplumcu kişilere saldırganlıktan kendilerini kurtaracaklarını ve politikalarını düzeltmelerini bekleyebiliriz. 8 — Bu dileklerimiz gerçeğe geçene kadar fazla umutlu olmadığımız için en iyi yol şimdiki yöneticilerin seçimlerine imkân bırakılmayacak ve yeni bir yönetim kurulunu göreve çağırarak formülü bulmaktır. 9 — «Tüzüğün 53. maddesindeki genel emekçi anlamında tanımlanmış olan işçi kavramına dar anlamda bir yorum uygulamasıyla bakılmakla amaca aykırı davranılmış, yurt yönetiminde emekçilerin yüzde dokuzuna öncelik tanınarak adaletsiz bir tutum benimsenmiştir.» 10 — Ulusun yüzde yetmişini teşkil eden köylüler, aylıklı ve ücretliler, zanaatkarlar, küçük esnaf ve dar gelirli serbest meslek sahipleri; bu kadronun dışında tutulmuş olduğu için TIP, emekçi halk yığınlarına yayılmayacak, emekçi halk yığınlarının partisi olamayacaktır.» (Sungurbey ve arkadaşlarının genel merkez gelencesine cevaplarından.)

MUVAFFAK ŞEREF - METOD VE TEORİ MESELEMİZ (Yön 17, 26 Ağustos 1966)

1 — Doğan Avcıoğlunun TIP'e dair yazısı esas tema olarak metod ve teori meselesini seçmiş olduğu için (Avcıoğlunun düşüncelerinin maddeleştirilmiş özetli anılarak) olumlu bir sonuca varmak için doğrulara evet, yanlışlara hayır diyerek bu çıkış noktasından işe başlamak en doğru yöntem olacaktır. 2 — Türkiye'de sosyalist düşüncenin bir batı aktarmacılığından öteye gidemediğinde - bilimin pratiğe uygulandığı sosyal koşulların ve sonuçlarının, bilimsel araştırmayı bağladığı görüşüne katılarak - hepimiz birleşebiliriz. 3 — Metod ve teorinin kendisi gelmeden uygulamasının sözcüğüne kıymet vermemek de, üstelik yanlış anlamaların da bunu zorlaştırdığında Doğan Avcıoğluya hemen birleşebiliriz. 4 — Avcıoğlu gibi birçok aydınları da birleştiren Türkiye'nin toplumsal yapısıyla ilgili tartışmalar, genellikle dış görünüşlere bakma ile yetinme, Türkiye'nin oluşumunun içsel diyalektiğine nüfuz edememe gibi eksiklikler taşır. 5 — İşçi sınıfının öncülüğü konusunda yaptığımız tartışmaların kısır olduğunu kabul etmemek bir yana, Avcıoğlundan farklı olarak, bunun Türk sosyalizminin oportünizmlerin en koyusuna sürükleyecek bir anlayış; engellerle faydalı olduğu noktasında direnilebilir. 6 — Türk işçisine politikada aktif bir rol kazandırmak amacıyla konulmuş olan kural, beklenen faydayı sağlayacağı yerde işçilerle aydınlar arasında bir ayrışıklık yaratmak sonucunu doğurmuştur. 7 — Bir bakıma elbette sınıfına ihanet etmekle ilgili her işçinin sadece zararsız birer burjuva aydını olarak kalmaktan başka niteliği olmayanlara karşı işçi olanak bir imtiyazı var sayılmalıdır. 8 — Sınıf ve tabakalar açısından ne olursa olsunlar çağımızda da bir kısım burjuva aydınları idrakleri ve ahlâklarıyla proleterya sınıfına geçebilirler. 9 — Bu açıdan işçi sınıfının varlığı sosyalist aydınların varlığına değil, sosyalist aydınların varlığı işçi sınıfının varlığına bağlıdır. 10 — Çünkü devrimci düşüncelerin varlığı da, devrimci bir sınıfın varlığına delâlet eder.

MUVAFFAK ŞEREF - METOD VE TEORİ MESELEMİZ 2 — YÖN 17, 2 EYLÜL 1966.

1 — Ne teori, ne de öteki ülkelerin sosyalizme ulaşan devrimci pratikleri, sosyalist hareketlerde işçi sınıfının öncülüğünden başka bir yol göstermemektedir. 2 — Bu bakımdan «hangi sınıf ve tabakalarla» sorusunun, hareketin safhasına ve yürütüldüğü ülkenin koşullarına göre de değişiklik gösterebileceğini kabul eder, «hangi sınıf ve tabakalar için» sorusunun açık cevabının ise işçi sınıfının öncülüğü olduğunu kesinlikle söyleyebiliriz. 3 — Çünkü orta sınıflardan çıkan aydınların ne oldukları ve ne olabilecekleri belki ancak ölümlerinden sonra değerler direbilecek kadar değişken olmaktadır. 4 — Doğan Avcıoğlunun fazlaca titiz bir ölçüyle üstünde durduğu öncü sözünün bir terimden çok edebi bir söz olduğunu belirtirken, Marks'ın işçi sınıfıyla birleşecek köylü ve küçük burjuvazi olmadığını burjuva rejiminin yıkılmayacağı konusundaki ilkesinin hatırlanmakta fayda vardır. 5 — Avcıoğlunun tutmadığı bir başka edebî deyim—eli nasırlılar meclise» sloganının gerçeğe uymayan bir sonuç verdiğini, 15 milletvekilinden 12 sinin aydın olduğunu ve bununla halkın içten güvenini yitirildiğini gözden uzak tutmamalıyız. 6 — Ama bugün yurdumuzda işçi sınıfına bağlı bir sendikacılık yerine Amerikan tipi sendikacılığın hâkim olduğuna ispata bağlı bir sendikacılık yerine Amerikan tipi sendikacılığın hâkim olduğuna ispata ihtiyaç göstermeyen bir açıkta vardır. 7 — Avcıoğlunun bir noktadaki eleştirisine, gençliğe yer verilmemiş oluşuna, kendi mücadelelerimizi de örnek diye anarak aynen katılırız. 8 — Karşı konulmazsa kısa sürede AP yörgününe bile girebilecek olan TIP politikasının tenkidinde noktası noktasına Avcıoğlu ile beraberim. 9 — AP nin Amerikan politikasıyla uyumlu hesapları na yardım eden bir taktiğin uygulandığı, TIP'i hazırlanmış bir oyunun içine düştüğünü mekdedir. 10 — Aynı anda iki muharebe birden verilemeyeceği konusundaki Avcıoğlunun görüşüne, ikinci kurtuluş savaşımızın asıl dışardaki hâkim sınıflara karşı olacağı, işbirlikçileri de aynı anda tasfiye inancıyla, katılmıyorum.

AYPERİ AKALAN - ÖZGÜRLÜK ORTAMININ AYLAKLAR SOSYALİZMİ — (Yön 17, 2 Eylül 1966)

1 — Sosyalizm konusunda bir tartışmaya girebilmenin bile sosyalizmi ve uygulamalarını bilmek, onları toplumumuzun koşullarında kullanabilmek, bu kısmal — eylemsel savaşın rahat düşelerle kazanılmıyacağını kabul etmek gibi çetin şartları ve başlangıcı olmalıdır. 2 — Bu savaş; yürütecek Türk sosyalistleri üstünde durmak, gözlem sınırlarını içindeki İstanbul çevresini bir çeşit otokritikle ölçmek yapılmış gerekli bir görüş sayılmalıdır. 3 — Şimdi İstanbulda alıp yürümüş savılan; sosyete meyhanelerinde, gece kulüplerinde, gözde plajlarda: sofra sohbetlerinde geçer akçe olan sosyalizm geçekonu sentleri, kenar mahalleler yerine şehrin kaymak tabakasına doğru yayılmaktadır. 4 — Bilinen formüllerle göre emekçi sınıfa bilinç aşılaması gereken bu aydınlar, bu çürümüş Bizans kalıntısı şehrin bütün keyifleri ve güzellikleri içinde sadece yaşamaktadırlar. 5 — Bu satırların yazarı dahil, sosyalist aydınlar en kârlı işportalarını tezgâhını kullanmakta, kendi keyiflerini bozmadan sosyalizm düşüncesinin beraberlerinde sürüklemektedirler. 6 — Bir düşünce sahibi olmak bir aşama biçimi seçmek demek olduğu halde, İstanbul sosyalistleri, içinde buldukları bu iki yüz lü adam kişiliğinden sağlıklı bir sonuç almamıyacağını bilmelidirler. 7 — İstanbul aydınları sosyalizm uğruna bir şey yapabilmeye yarayacak zamanı bile ayıramadıklarına göre bir çeşit aldatmaca içinde avunup gitmektedirler. 8 — Kendi bireysel vetersizliklerini baskı yönetimi-

ne bağlamak kutumunda birleşen İstanbul dükahı aydınlarının payları, dünyanın sosyalistçe örnekleri karşısında, yut turmacı, pısrık, uyusuk, ehlikeyf bir davranış toplamının utancı olacaktır. 9 — Ne milliyetçilikte ve bağımsızlık savaşında ne de sosyalistlikte yeterli ve gereğince namusluyuz; bunun kabul edelim. 10 — En azından kendimizi en ağır biçimde yargılayacak bir gerçekçilikten yola çıkmamızın gereğinde ortaklaşarak ayaklar sosyalizminin kucağına düşmemek dikkatinde birleşik olmalıyız.

GÜNEY DİNÇ

AYDINLAR VE TOPLUMCULUK (YON 180,9 Eylül 1966)

1 — Bizde burjuvalaşma, sömürücü yabancı sermayenin getirdiği köksüz ve zararlı bir batılılaşmadır ki müslüman olmayan imparatorluk tebaasıyla ticarî kapitalizme kayan yönetici tabakalar arasında olmuştur. 2 — Bu dönemde Türk fikir hayatına önderlik etmek iddiasında ki paşazade entelektüeller, sömürgeleşmenin tabii müttefikliğini yapmışlardır. 3 — Kurtuluş sonrasında yerli kapitalizmi kuvvetlendirme çalışmalarının yanı sıra sınıfsız toplum sloganı altında emekçi halkın örgütlenmesi geciktirilmiştir. 4 — Faşizm salgınında millî sefî bir yönetimle halktan kopuk aydınlar ve kapkaççı burjuvazi yaratılmış, savaş sonu durumunu iyi izliyerek yozlaştırıcı bir tutum benimseyen İnönü döneminde bütün toplumcu atılımlar insafsızca ezilmiştir. 5-1950-1960 devrinin iki menfaat gurubuna ayrılıp kısır çekişmelere dalan sömürücü sınıfların demokrasi devresi, başlıca sorumluluğu C.H.P. aydınlarının omuzlarında olan bir oyundur. 6 — Siyasal örgütleri mensup oldukları sınıflara göre değerlendirme ölçüsüyle artık İnönü-Menderes yöntemi arasında bir fark bulamıyoruz. 7 — Artık meselelerimiz, kişilerin namuslarından, iyi niyet gösterilerinden kurtulmuş, sistemlerin temelini oturtarak çözüleceğine inanmakta birleşebiliriz. 8 — Amacımız halkımızın ekonomik bağımsızlığı ve siyasal özgürlüğe kavuşturulması olduğuna göre politik eylemde bu dâvaya sahip çıkan tek siyasal örgüt TIP'dir. 9 — Sınıfsal niteliği sonucu İkinci Kurtuluş Savaşının öncülüğünü yapacak TIP'in ilk ilkesi de, işçi sınıfının öncülüğü olmalıdır. 10 — Az gelişmiş bir ülke olmanın kalıntılarıyla bu tartışmada da dedikoduya ve bireysel duygulara yer verildiği, TIP'in asıl tartışılması gerekli yönleri üzerinde durulmadığı meydandadır ama TIP'in bu kampanyadan zararsız çıkacağı da iyi belirlenmiş bir gerçek oldu.

MUSTAFA DEMİRCİ

TIP, İŞÇİ SINIFI VE CHP.

(YON 181, 16 Eylül 1966)

1 — 1960 dan bu yana eskiye oranla sosyalizm üzerinde nisbi bir rahatlıkla konuşulup yazılıyorsa da, son seçimde bütün yurttaki TIP'in aldığı oyun AP. nin yalnız İstanbulda topladığı rakama bile erişemediğini görmek, sevindirici bir sonuç olamaz. 2 — Çeşitli tahriklerle rahatsız edilen, reaksiyoner unsurların ağır baskısına uğrayan, tamamen yetersiz masraf imkânları içinde yılmadan çalışan devrimciler sevgiyle selamlarız. 3 — Sol eğilimli ilimli kişileri içinde toplayan bir kulüp gibi değil, üretimde bilfiil çalışan ve milletimizin çoğunluğunu temsil eden işçilerin yönetiminde olmalıdır parti. 4 — Üretimden ayrılıp yüksek maaşlı memur durumuna giren, siyasi bir tartışmanın başarısızlığı halinde kaybedecek çok şeyleri olan, sendikacılığımızın da bu görüşü haklı göreceklere sınırız. 5 — Çıkarısız bir devrimcilikle aydınların görevi, örgütlenme safhasında işçilerin çalışmalarına omuz vermektir. 6 — Emekçilerin kısa bir yadırgamadan sonra hızlı bir gelişme ile memleket dâvâlarına en kısa yoldan hâl çaresi bulacağına, yeryüzündeki emekçi partilerinin tarihî yeter bir ispat belgesidir. 7 — Sosyalist aydınların yönetici kadrodaki yer-

lerini genişletme eğilimlerini belirtirken, sosyalist olmanın işçi sınıfının yöneticiliğine hizmet demek olduğunu hatırlatmak isterim. 8 — Köy emekçisiyle kolayca birleşebilecek sosyolojik zaruretleri işçi sınıfından daha tabii bir öncü kuvvet nasıl düşünülebilir? 9 — Bu bakımdan TIP, örgütlerini proleteryanın nasırlı ellerine tevdi etmekte gerekli çabayı göstermez veya beceriksizlik ederse TIP şairlerinin da sözde kalması kaçınılmazdır. 10 — Onun için kendilerini proleterya adanmış idealist toplumcuların işin ciddiyetini ve tarihsel sorumluluğunu bir an olsun unutmadan, parti içi parti dışı engelleri aşip, bilimin ve vatan gerçeklerinin ışığı altında Türk işçisinin siyasî örgütündeki yönetici yerini alması için ön ayak olmakta ve başarıya ulaşmakta daha fazla gecikmemesi gerekir.

AHMET SAY

ELEŞTİRİ HAKKIMIZDIR

(YON 182, 23 Eylül 1966)

1 — Emperyalizm çağında burjuva devrimini gerçekleştirilememiş geri bir ülke olarak Türkiye; dış sömürücü, komprador ve ağa üçlüsünün tam bağlaşmasıyla sömürüldüğü bir ekonomik dönemdedir. 2 — Şehir ve köy proleteryanının devrimci gücüne-çıkışı ve geleneği gereği-ilk aşamada asker sivil bürokrat aydın zümre de devrimci bir nitelikte yardımcı olabilecektir. 3 — Bu şartlanma içinde TIP, yerli saptanmış olan bu güçleri birleştirebilmiş ve yöneltebilmiş midir? 4 — Çeşitli sınırlanmalar içinde savsuz eksikleri gözükken TIP, tüzük maddesinin aydınlık iyimserliğine rağmen yöneticilik verilerini, işçilerimizi beş yüzü aşkın birliğe bölmüş olan profesyonel sendikacılara kaptırmış olmaktadır. 5 — Eli nasırlıların en iyi sosyalistler olduğunu hatırlatmakta da, meclise girmek değil yurt halkının yanında pratik çalışmalar yapmak gereğini de, köylü ile bir an önce sıkı ilgi kurulması acelesini de hemen ortaya koymalıyız. 6 — Bu arada ara tabakaların devrimci gücüne olanak tanımının gereğini de bir an önce düşünmeliyiz. 7 — Büyük burjuvaziye karşı belirgin bir tavır almamakla, devrimci güçleri saflarında gereğince toplayamamakla, gerici çevrelere karşı mücadelesini halka yavamamakla, TIP hatalar işlemektedir. 8 — Organizasyon ve taktik noksanlarıyla koordine bir yapı içinde bulunmayan TIP, aktüel sorunlara geç ses vermekte teorik yanımların sonucu garip yorumlarla tâvizci bir tutuma bürünmektedir. 9 — Tedbirler arasında organizasyon plânlanması, bir kurmaylar kurulunun kurulması, finansman temini, yayın yollarının bulunması, gençliğin eğitimi... tavsiye edilebilir. 10 — Kendi kendimizi eleştirerek, kendi kendimize gereğince çeki düzen vermeliyiz.

GÜLTEN AKIN

SOSYALİST EYLEM VE TIP

(YON 182, 23 Eylül 1966)

1 — Anayasa güvencesi altında uçta bir parti olmanın önemini ve sosyalist eylemin geliştiricisi olmanın yükünü taşıyan TIP, bu karışıklığın zorunlu sıkıntılarını da belli etmektedir. 2 — Şimdiye kadar çeşitli kişisel eylemlere umut bağlayıp durduk boşuna. 3 — Şimdi de bütün umudumuz olan TIP, sosyalist fevriyelerle dolu burjuvaları, halktan kopuk küçük burjuvaları baş yaparak aynı hata içine gömülmüştür. 4 — Her eleştiriye maksatlı saymak, ikilik yaratma suçlamasıyla karşılamak, bir yanda da halktan ayrı, onu küçümsüyerek yaşamak... 5 — Halk bir erek değil bir çıkış yeridir; Halk değerlerinden haberi olmalıdır. 6 — Halkla beraber, halk gibi yaşama ilkesiyle büyük kentlerde halkın erişemediği olanakları kendi için kullanarak yaşamak ayrı sayılmaldır. 7 — İyi yayın organları kurulmalı, tavizsiz bir tutumla halka açık ve kesin düşünceler verilmelidir. 8 — 1969 da başa gürüşmek gibi ütöpik beyanlardan kaçınılmalı, halkın gü-

BATI İÇİNDE YERİMİZ?

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilâtı (OECD), üyesi bulunan 21 ülkenin toplam üretimdeki payını 1963 yılı itibarıyla açıkladı. Toplam üretimde ABD'nin payı yüzde 53,3 ve Türkiye'nin ise yüzde 0,6'dır. Bu hesaba göre ABD millî geliri Türkiye'ninkinin 89 katıdır! Türkiye'nin payı, zengin olmakla beraber, küçük ve nüfusu az ülkelerin millî gelirini biraz aşmaktadır. Ufak Danimarkanın bile millî geliri Türkiye'den yüksektir. Tablo şöyledir:

ÜLKELER	Toplam Üretim Payı (Yüzde)
ABD	53,3
KANADA	3,6
FRANSA	7,3
BATI ALMANYA	8,6
İTALYA	4,1
JAPONYA	5,4
İNGİLTERE	7,7
AVUSTURYA	0,7
BELÇİKA	1,3
DANİMARKA	0,7
İZLANDA	0,1
İRLANDA	0,2
LÜKSEMBURG	0,1
HOLLANDA	1,3
NORVEÇ	0,5
İSVEÇ	1,4
İSVİÇRE	1,0
YUNANİSTAN	0,4
PORTEKİZ	0,3
İSPANYA	1,4
TÜRKİYE	0,6

100,0

Türkiye, zenginlere yetişmek için toplam üretimdeki payını nasıl arttıracaktır? Bu ancak zenginlerden hızlı kalkınmakla olur. Halbuki OECD'ye göre, 1960-65 döneminde 21 ülkenin ortalama kalkınma hızları yüzde 4,9'dur. Türkiye'nin ise 1960-65 kalkınma hızı ortalaması

% 4,3'tür! Demek ki aradaki mesafe azalacağına genişlemektedir. Öte yandan ABD için yüzde 5 bir gelişme, 1966 yılı millî gelir tahmini 737 milyar dolar olduğuna göre, 37 milyar dolar, yani Türkiye'nin bütün millî gelirinin 4-5 katı demektir. Türkiye'de yüzde 5 gelişme ise önemsizdir. Bu açıdan 60-65 kalkınma hızı tablosu Türkiye için ümit kırıcıdır. 1960-65 ortalama kalkınma hızı tablosu şöyledir:

ÜLKELER	Kalkınma Hızları
ABD	4,5
KANADA	5,5
FRANSA	5,1
BATI ALMANYA	4,8
İTALYA	5,1
JAPONYA	9,6
İNGİLTERE	3,3
AVUSTURYA	4,3
BELÇİKA	4,5
DANİMARKA	4,9
İZLANDA	5,6
İRLANDA	3,8
LÜKSEMBURG	2,9
HOLLANDA	4,8
NORVEÇ	5,2
İSVEÇ	5,1
İSVİÇRE	5,3
YUNANİSTAN	8,7
PORTEKİZ	5,8
İSPANYA	9,2
TÜRKİYE	4,3

Görüldüğü gibi bırakın zenginleri, İspanya ve Yunanistan gibi benzer ülkelere nazaran Türkiye'nin kalkınma hızı çok düşüktür. İspanyanın kalkınma hızı 9,2 ve Yunanistanın 8,7 iken Türkiye'nin 4,3'tür! OECD, 1965-70 dönemi için de kalkınma hızı tahminleri vermektedir. ABD kalkınma hızı tahmini 4,5'tur. Yunanistanın 7,5. Türkiye için ise bir tahminde bulunmaktan kaçınılmıştır.

veni kazanılmaldır. 9 — Partide eleştiri kapıları kapatılmamalı... 10 — Yöneticilerin parti olmadıkları, hele halk hiç olmadıkları düşünülmelidir.

ASLAN BAŞER KAFALOĞLU DERHAL DÜZELTİLMESİ GEREKLİ EYLEM VE DÜŞÜNCELER

(YON 183, 30 Eylül 1966)

1 — Beş yıla yakın süredir örgütlü sosyalist hareketin içinde olduğum halde bu çalışmalarla iyimser olamıyor, yurdun özleminin duyduğu yoğun gücü kanalize edemeyip millî bir toplumculuk hareketi yaratamadığımızı üzülerek kabul ediyorum. (Seçim rakamlarından örnekler, yayın hayatından örnekler...) 2 — 1950 de halkın ceberrut bir devlet yönetimini, kapıkulunu yıktığını ileri süren parti stratejisinde pek çok eksik ve yanlışlıklar vardır. 3 — Egemen tabakalardan kapıkulunun, kapıkulu diye eleştirdiğimiz sivil ve asker aydınların antiemperyalist eğilimi en keskin tabaka olduğunda, yabancılık nüfuzunu engellediğini iddia etmekte E. Tüfekçi ile birleşiyorum. 4 — 1950 den önce gelişme imkânları bularak tam bir sınıf bilincine erişen komprador burjuvazinin zaferine karşı yeniden uyanık kapıkulu bilinci 1960 hareketinin önderi olmuştur. 5 — Tarihimizin bize bıraktığı antiemperyalist güçleri iyi değer-

lendirmek, geçmişte hep halk ile kapıkulunun arasını açarak başarıya ulaşması ummuş olan yabancı sömürücülerin oyununa gelmemek, başlıca dikkatimiz olmalıdır. 6 — Sadece halkın oyu ile değil halkın eliyle iktidara gelebilmek için gerekli olan eğitim ve örgütlenme aşamasında ne TIP ne SKD kendilerine düşen görevi yapmış sayılmalıdır. 7 — Kültüresiz bir işçiden, eğitimle sınıf bilincine varmaması oldukları için hoşgörüsüz bir gericiden farkı olmayan emekçilerden, dışarıdan kendine devrim fikri aşılammış bir işçi sınıfından çok şey beklemek hatalı olmalıdır. 8 — Bu açıdan sık sık slogan değiştirmemeye, doğrudan doğruya halkın ekmeğiyle ilgili konulardan ayrılmamaya, sendikalar üstü partililikle de sarı sendikalarla da mücadele etmeye, siyasal örgütlenmeye imkânlar hazırlamaya... gayret etmeliyiz. 9 — Türk devletçiliği uygulamasının yanlışlığını iyice bilecek uyararak yanımıza alacağımız sınıf, içinde bulunduğu tarihsel koşulları, tarihsel görevi bilmede de gene de işçi sınıfı olacaktır. 10 — Köylüleri, esnafı, asker ve sivil aydınları, millî burjuvaziyi feda etmeden, herkesle beraber yabancı nüfuzuna karşı birleşebilecek bir ilerici cephe her gücü yanımızda bularak cephemizi genişletmemiz mümkündür.

AZ GELİŞMİŞLİĞİN TARİHSEL NEDENLERİ

Niyazi BERKES

III - Sömürgecilik mi, Emperyalizm mi ?

MÜSTEMLEKE Mİ, MÜSTAMERE Mİ?

Bu noktaları incelerken, iki önemli terim üzerinde kesin ve aydın anlamalara varmak gerektir. Bu iki terim «az gelişmişlik» ve «sömürgecilik» terimleridir. Yazar, birinci kavramı incelemesinin ilk karışından temiz, seçik bir şekilde tanımlıyor. Onun için, fikirlerini anlamada bu kavram açısından hiç bir güçlüğü uğramıyoruz. Fazla olarak, bu konuda yazarın çoğunun üstünde bir şey yapıyor: Bu durum, diyor, bir tarihsel süreç içinde yavaş yavaş meydana gelmiş olduğu için birçok etkenler birbirine karışmış haldedir; onun için «ilk nedenler» in bulunup çıkarılması gerektir. Bu sonucu işe, yetersizliği ve yanlışlığı çoktan beri bilinen iklim, ırk gibi sözde nedenleri bir çırpıda iskarta edip onlar üstünde boşuna vakit harcamıyor. Ancak, bu «ilk neden» kavramı ile bizi az çok uğraştıracak bir belirsizlik çıkarıyor ortaya.

Buna karşılık, yazar ikinci kavramda böyle hareket etmiyor. «Sömürge» veya «sömürgecilik» terimlerinin tanımını vermiyor. Belki de Avrupalılar için böyle bir tanıma lüzum görmeyecek kadar malûm şeyler sayıldığından. Fakat geçerlikte sözcüklere dayanmak yüzünden bu kitapta Avustralya da sömürge oluyor, Vietnam da; Rhodes Island da sömürge, Angola da! Yani, az gelişmişlik konusunun çerçevesi içinde bizim «sömürgecilik» demeyeceğimiz olaylarla gerçekten sömürgecilik olan olaylar aynı torbaya giriyor ve yazar bunu neden ve nasıl yapabildiğini, bu kavramın tanımını vermediğinden, bize kandırıcı şekilde ispatlayamıyor.

Örneğin, ilk önce Kuzey ve Güney Amerika, Avustralya, Yeni Zelanda gibi yerlerdeki toplumları göz önünde tutuyor. Ona göre, bunların hepsi ya eskiden, ya da şimdi sömürge. Önce bu misallerin yardımı ile temel tezini, yani «Her sömürge az gelişmiş değil; her az gelişmiş sömürge olmamıştır» iddiasını ispatladıktan sonra, bunların sömürge olma halinden çıkıp bağımsız bir devlet olan ve gelişmiş bir toplum haline gelmiş olanların vaktiyle tâbi oldukları sömürge rejiminin en çok Afrika'da gördüğümüz sömürgelerin veya Asya'da Hindistan, Endonezya gibi sömürgeleştirilmiş ülkelerin tâbi oldukları sömürge rejimlerinden farksız olduğunu (bu, çok açık bir gerçekmiş gibi) bir çırpıda geçiyor. Bu iddianın yardımı ile, belli ettirmeden iki grup toplum arasında bir köprü kuruyor. O zaman, birinci grup toplumlar dolayısıyla yaptığı genellemenin otomatik olarak bu ikinci grup toplumlar için de doğru olması gerekiyor.

Halbuki yazarın madde II, III, ve IV teki iddialarının tartışılmasına giren toplumlar, ara sıra verdiği misallere bakarsak, ne bu birinci gruba, hattâ ne de tüm ikinci gruba dahil ülkelerdir. Yani, birinci grup ülkeler için yaptığı genellemenin mutlaka bu ikinci grup için de doğru olduğu adına isbat edilmiş değildir.

AZ GELİŞMİŞ TOPLUMLARIN ÜÇ ÇEŞİDİ

Yazar, gerçekte, ayrı ayrı vesilelerle, üç kategori toplum veya ülkeden söz etmekte, fakat bunları birbirinden ayırmamaktadır. Biz, onun misallerine göre şöyle ayıracağız:

(A) Avrupa dışında ve eski dünyadan olmayan, Avrupalı nüfusun yerleştiği yerlerde kurdukları cemaatler. Bunlar kuzey Amerikada kurulan ve İngiltere'de bilfiil «Colony» diye adlandırılan toplumlar. Sonradan Kanada adını alan ülkenin bazı yerlerinde kurulan Fransız veya İngiliz kolonileri. Avustralya veya Yeni Zelanda'daki koloniler. Orta veya Güney Amerikada İspanyol nüfus yerleşmeleri. Bunlara Afrikanın o zamana kadar bilinmeyen yerlerinde meydana gelen yerleşmeleri de

katabiliriz. (Bizde eskiden bunlara «müstemele» yani «sömürge» demezler «müstamere» yani «imar edilmiş» yerler derlerdi.) Bunların hepsinde, ilkel toplum yapısında ve çok defa beyaz ırktan olmayan kavimler vardı; ancak yazarın sözü zünü ettiği «koloni»ler bunlara râci değil. Yazar bunları büsbütün unutmuş; çünkü bazıları büsbütün yok edilmiştir, hem de (yazarımıza göre) sömürülmekte olan bu kolonilerin kendileri tarafından! Güney Afrikada, ilkel yerlileri yok eden veya zenci halkları sömüren Avrupalı kırmacı Afrikaans'lar da, yazarımızın mantığı gereğince, «sömürge» halkı oluyor!

B) Avrupalıların Afrikada ve özellikle Asyada askerî güçle fethetdikleri ve kendi devletlerinin idaresine altına soktukları ülkeler: Hindistan, Endonezya, Cezyir gibi yerler. Yazarın Doğu toplumu üzerindeki iddialarında en çok kullanılan örnekler bu gruptandır.

C) Kendileri vaktiyle, yazara göre, sömürgecilik yapmış olan, fakat Avrupalıların sömürgesi haline gelmemiş olan, ama gene de az gelişmiş olan ülkeler: Türkiye, İran, Çin gibi. (Yazar, bu Asyalı imparatorlukları sömürgeci sayıyor.) Fakat yazar, yazısı boyunca tezini bunlara hemen hemen hiç uygulama fırsatını bulamaz veya uygulanabileceğini bize göstermez. Bu yüzden, gerçekte, bunlar yazarın anladığı anlamda sömürge hâline gelmediklerinden onun tartışmasını ve tezlerinin dışında kalıyorlar. Yani, yazar kendi tezini bunlar için geçersiz yapmak suretiyle incelemesini bizim için önemli olmak vasfından mahrum ediyor. Yukarıda ayırdığımız maddelerdeki tezlerinin hepsi doğru bile olsa, bunlar bizim toplumumuzun mensup olduğu bu C kategorisi toplumların az gelişmişliğinin «ilk neden»ini bize öğretmek şansını kaybediyor.

GERİKALMIŞLIK VE EMPERYALİZM

Şu halde, yazarın yolunu tutacak olur sak, sömürgecilğin ve az gelişmişliğin ilişkisini incelerken gerçekte emperyalizm ile az gelişmişliğin ilişkilerini incelemiş oluyoruz. Aksi halde, Türkiye sömürge olmadı diye onun emperyalizm sömürmesine hedef olmaması bir toplum olduğunu ya da az gelişmişliğin vaktiyle sömürgeci olmasının bir cezası olduğunu kabul etmemiz gerekir. Böylece, emperyalistlerin az gelişmiş olabileceği gibi daha da orijinal bir keşifte bulunmuş olmamız gerekecek!

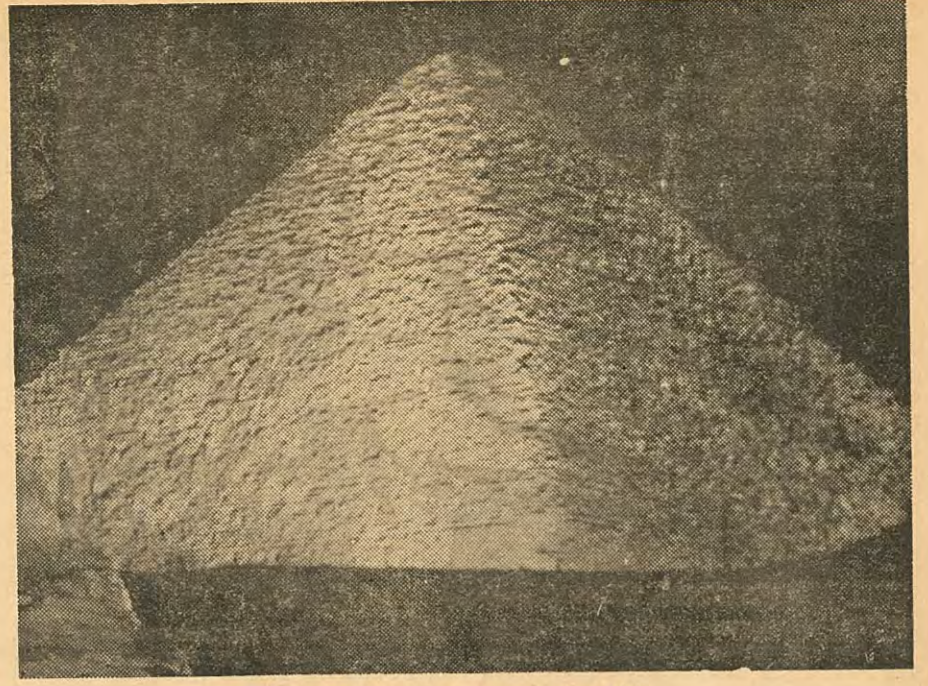
Hayır, yazar bir Avrupalı sıfatıyla sadece «colonialism» ile az gelişmişliğin ilişkisini arıyor; yoksa emperyalizmle az gelişmişlik arasındaki ilişkiye uzanmıyor. Hem nedense bununla pek ilgili de değil. Aksi gibi, bizim de asil ilgili olduğumuz bu! Yazının çevirisinde bir iki yerde «emperyalizm» terimi geçiyorsa da, eğer bu çeviricinin bir dalgınlığı eseri değilse, bununla kasdettiği gene de «colonialism» dir, yani son zamanlarda dilimizde de çevrilmiş olan Lenin'in bu konudaki kitabındaki anlamda emperyalizm değildir.

Kelimeler üzerinde neden böyle duruyoruz? Yazarın bugün genel olarak kabul edilmiş olan emperyalizmin anlamını bir yana bırakarak, kolonizasyon kavramına dayanıp yürüttüğü muhakemeleri mantık sonuçlarına kadar götürürsek

IV - Sanayi Devrimi ve Sömürgeleşme

Bu noktada yazar kendi fikrine bizi getirmek için önce bir iddiayı çürütmek istiyor. O iddia da şu: maddî üstünlükleri sayesinde sanayi devrimini gerçekleştirdikten sonra Avrupalıların deniz aşırı ülkeleri kuvvete başvurarak boyundurukları altına aldıkları iddiası. Yani, diyor yazar, bu fikride olanlara göre sömürgecilik sanayi devrimini başarmış toplumlar olmaları sayesinde başka toplumları kendi sömürgeleri haline getirmişler. Bu iddiayı çürütmek için uzun uzadıya misaller veriyor.

Boşuna zahmet etmiş. Zaten sömürgecilik yazarın anladığı anlamda sömürgecilik olunca bunların hemen hepsinin sömürgeleşmesinin, hattâ Kuzey Amerikada «colony» ler kurulmasının sanayi devri

Mısır'daki meşhur ehmrlardan biri
Kapitalizm başka şey, ehmam yapmak başka...

göyle acıip bir şey oluyor: Türkiye sömürgeci olan bir toplum; Amerika da emperyalist olmayan bir devlet! Ama, bu gün birincisi az gelişmiş, öteki ise çok gelişmiş. Kavramlarda başlayan bir hata yüzünden böyle hayret verici sonuçlar çıkabiliyor.

Yazarın tezi, C grupundan olan yani sömürge olmamış ama geri kalmış olan toplumların az gelişmişliğini yorumlamaya dayandırdığından, bu grup toplumlardan bu yorumlama içinde hiç söz etmiyor. Halbuki ne kadar da çok bunlar: Türkiye, İran, Afganistan, Arabistan, Yemen, Mısır, Ha-beşistan, Tayland. Bunları hesaba katmak için yazarın sömürgecilik kavramını genişletmek, o zaman da onun gerçek niteliği olan yani, yani emperyalist sömürme olayını esas olarak almak lazımdır. Bizim anladığımız anlamda emperyalizme göre, hattâ bir vakitler âlemi sömürmüş de olsa, hiç sömürgeleşmemiş ama emperyalist sömürmesi altına girmiş toplumlar vardır. Emperyalist sömürme hedefi olmak için mutlaka sömürge olmak şart mıdır?

Yukarıda ayırdığım üç kategori toplumun Batı kapitalist ekonomisinin etkileri karşısındaki durumları birbirinden farklı olduğu halde ve bu yüzden bunların tepkilerini ayrı ayrı incelemek gerektiği halde, yazar bunların hepsini tanımlamadığı bir sömürge torbasının içine atarak iddiasının birini ispatlamak için birini, öbürünü ispatlamak için diğeri çekip çıkarıyor. Bu, bilimsel ölçüye uymaz bir metoddur. Kuzey Amerikada örneğin Virginia veya South Carolina gibi «colony» lerle Cezyir veya Hindistan veya Angola gibi yerleri bir yere koyup bunlardan bir hüküm çıkarmak için bir yazarın kullandığı terimlerin anlamını ayırtmaması, ya hiç tarih bilmemesi, ya da çok safdillik olması gerekir.

Bu nokta üzerinde durmamızın sebebi; yazarın tezinin veya tezlerinin ne dereceye kadar bizim kendi az gelişmişliğimizi yorumlamaya yararlı olabileceğini tespit etmektir.

Aynı kategoriden ilmayan toplumları paçal etme yüzünden yazarın tezi Türk toplumunun az gelişmişliğini yorumlamak bakımından tamamiyle faydasız olmamakla kalmıyor, II, III ve IV üncü maddelerde kısalttığımız fikirleri ispatlar ken asıl başvurduğu B grupundan olan toplumlar için bile ve kendisinin misal olarak verdiği tarihsel olayların gerçek çözümlerine bakıldığı takdirde de tezi doğru çıkıyor. Hattâ, tersine, tezinin karşıtı doğru çıkıyor. Fakat yazar, ne pahasına olursa olsun tezini doğru çıkarmak için tarih olaylarını istediği gibi kullanıyor. Şimdi bu noktaların bazılarının tartışılmasına geçelim.

minden önce başladığını okul öğrencileri bile bilir. Güney Amerika sömürgeleri, Portekiz, Hollanda, Fransız ve İngiliz sömürgeleri, hattâ Osmanlı ve İran «sömürgeciliği» veya Çin «sömürgeciliği» hep Avrupa sanayi devriminden önce olmuş şeyler. Alman ve Japon sömürgeciliği bu gözleme bir istisna teşkil ederse de, bu istisnayı kaydetmek yazarın tezi aleyhine bir şey olacaktır. Çünkü sanayi devriminden önce sömürgeleşmeye başlayan Alman ve Japon emperyalizmini, bunların başarısızlıkla sonuçlanmasını yazarımızın sömürge anlayışı ile yorumlamanın imkanı yoktur.

Yazar, sömürgeciliğin sanayi devriminden önce başlamış olduğu iddiasını lüzumsuz yere yürütürken hiç yoktan kendini bir hâta da düşürüyor. Meselâ, diyor,

«Arap dünyası (bu terimle İslâm dünyasını kasdediyor; ne kadar Avrupalı ve ne kadar Fransız yazarımız!), Çin ve Hindistan Batı Avrupaya nazaran yüzyıllar boyu önemli bir teknik ve bilimsel üstünlük sağlamışlardır». Bununla, yazarın Batı'nın sanayi devrimi ile bunların bilimsel ve teknik üstünlüğünü kıyaslanacak şeyler saydığı anlaşılıyor.

Oyle midir? Her teknik başarı, her yüksek marifet sanayi devrimi midir? Avrupadaki sanayi devrimi ile Arapların veya Çinlilerin o zamanki teknik üstünlükleri, Hindistan'ın Kutup-Minar'ının som demirden yapılmış olması kıyaslanacak şeyler mi?

Her teknik üstünlük ve başarıyı sanayi devrimi ile bir tutmağa kalkarsak tâ eski devirlerde bile bugün akıllara hayret verecek başarıları bol bol bulabiliriz. Örneğin Mısır ehmamları. Geçen yıl bunları gördüğüm zaman, bunları yapanların akıl-larını oynatmış kişiler olması gerektiğine hüküm vereceğim geldi. Habuki bunlar bugün bile, sanayi devrimi geçirmiş Batı mühendislerinin hayranlığını çekecek başarılarıdır, fakat bunlara bir dolar yatırım yapacak bir kapitalist bulmağa imkân yoktur. Amerikalı veya Fransız kapitalist ehmama «gayri-iktisadî», «irrational» bir «antika» gözü ile bakar. Biraz tarih bilirse görür ki bugünkü rayiçle milyonlarca dolara malolabilecek bu ehmamlar, hükümdarlar mezar taşı olarak yapılmışlardır. Sanayi devrimi ise, bilim ve tekniği ekonomik ölçülerle yeni bir üretim sisteminde araç olarak kullanmak üzere geliştirir.

Hindistan, bu gibi üstün, fakat kapitalist teknoloji açısından anlamsız mutfetlere bol örnek verecek bir ülkedir. Bu marifetler yalnız som demirden yapılmış Kutup-Minar'dan ibaret değil. Onsekizinci yüzyıl gibi çok yakın bir zamanda yapılmış bir teknik marifet başarısını da ben zikrediyim. Lucknow şehrinde bu yüzyıla ait Oudh hükümdarlarından Asaf-ud-Devlet tarafından yaptırılan ve «Buhlbuliyye» diye ünlü bir saray var. Bildiğimiz fizik kanunlarına o kadar aykırı bir yapı ki Amerikalı mühendisler yıkılacak diye içine girmiyorlarmış, ama halâ ayakta. Fakat asıl büyük teknik marifet, binayı yapan mimarların gösterdiği akustik mucize. Bu muazam binanın bir köşesinde duran bir kimse, o köşenin karşıtı olan tâ uzaktaki köşeden bir kişi seslendiği takdirde onun duyulabilmesi için (bunlar birbirlerini göremiyorlar) onun ya var kuvvetiyle bağırması, ya da bir megafon veya telefon kullanması lazım. Halbuki binanın akustığı o şekilde hesaplanmış ki o köşeden en hafif perde den bir şey fırlatıldığı takdirde birinci şahıs kulağının dibinde gibi işitebiliyor. Bu yüksek teknik marifet neden gösterilmiş? Asaf-ud-Devlet'in çok evhamlı bir hükümdar olmasından. Mimarları na: «bana öyle bir saray yapacaksınız ki en hafif fısıltıyı, en gizli ihaneti nerede konuşulursa konuşulsun işitebileyim» emrinj vermiş.

Daha bunun gibi birçok teknik marifetler var ki bazılarını bugünün teknik adamları çözememişlerdir. Demek ki sadece üstün bir teknik marifet seviyesinde olmak, sanayi devrimine gelmek de değildir. Ondokuzuncu yüzyıl ortasında yayan bir Osmanlı yazarı bile bunu biliyordu: İstanbul'da açılan ilk sanayi sergisini «Mecmua-i Fünun» da tasvir eden zamanın iktisat yazarı Şerif efendi, gördüğü marifetler arasında bir Türk ustanın bir dikizi iğnesini top namlusunu gibi deldiğini anlatır ve sonra şöyle der: «Aferin, harika bir ustalık. Ama bize lâzım olan bu değil, sanayi medeniyetidir».

YÖN, 7 EKİM 1966

V - Asyalı Topluların Duraklaması

Yazar, bu toplumların üstün teknik seviyede olmasını yanlış yere kendi tezi- ne bir delil gibi kullandıktan sonra, gene tezi öyle gerektirdiğinden, birdenbire rotayı değiştiriyor. Diyor ki: «Bu çok erken başlayan teknik ilerlemenin ortaçağın (tabii Avrupa ortaçağını kasdediyor) son buluşundan itibaren yavaşladığını, onaltıncı yüzyıllara doğru hemen hemen tamamen durduğunu götürürüz».

Tarih olayları hiç te öyle göstermiyor. Hattâ, bazı hallerde yukarıda zikrettiğimiz cinsten hükümdarların marifetli şeylere düşkünlüğü, yazarın dediği dönemden sonra artmıştır bile.

Yukarıda verdiğimiz misal onsekizinci yüzyıla aittir. İngiliz idaresi zamanında bu sarayın temelleri altındaki katlar tamamıyla kapatılarak iptal edilmiş ve halâ kapalı. Çünkü bu saray yapıldığı zaman, temellerinin altındaki girift yollar, gizli kuyular yüzünden buraya giren bir daha dünya yüzüne çıkamaz, ebediyen kaybolurdu. Hindistanda «Mutiny» sözcüğü ile bellenen isyan zamanında İngiliz süngülerinden kaçarken buraya saklanmak talihsizliğine düşen Hintliler ile onların peşine düşüp buraya dalmak akılsızlığını gösteren askerler buradan bir daha çıkamamışlar, ebediyen kaybolmuşlardır. Bu yüzden İngilizler bu konuşmuş yerini bir daha açılmamak üzere kapatmışlar.

Buna benzer bir teknik başarı Moğal hükümdarı Evrengiz tarafından yapılan meşhur «yedj şehir» tünelleridir. Agra'dan Hindistanın dört yanına doğru yayılan ve kilometrelerce uzayan bu tüneller sayesinde son kudretli Moğal hükümdarı olan Evrengiz, hem ülkesinin ayrı parçaları arasında ses akislerinden faydalanarak bir nevi yeraltı kablo sistemi kurmuş, hem de ayaklanmaları kısa zamanda haber almak, üzerlerine kuvvet sevk etmek amacıyla kullanmıştır. Zamana göre yüksesek bir başarı, ama yazarın dediği tarihten sonraya ait. O zaman Batı'da bunu yapacak kudrette devlet yok.

Hükümdar heveslerine göre değil de daha ciddiye alınacak ve yazarın dediği zamanlarda bilimsel ve teknik ilerlemenin durmamış olduğunu gösteren olaylar da var. Marx'ın Asya toplumları hakkındaki fikirlerinden faydalandığı ve eserinde sözünü ettiği Fransız seyyahı Bernier, Hindistanı ziyaret ettiği zaman orada bilim hayatının canlılığından, hatâta Avrupa bilim eserlerinin tanındığını

dan bahseder. Bu olay, bugün Hindistan'ın kendi tarihçileri arasında bile yeni öğrenilmiş bir şey. Çin'de de öyle. Son yıllarda İngiliz sosyalist bilim adamı Joseph Needham'ın yayınlanmasına halâ devam edilmekte olan Çin medeniyeti ve teknolojisi hakkındaki muazzam eseri, ortaya bilinmedik gerçekler çıkarılmaktadır. Bunlardan biri, Çin bilim ve teknolojisinin onsekizinci yüzyıla kadar canlılığını devam ettirmekte olmasıdır. Batı'daki bilim durumu hakkında orada da bilgi vardır.

Kendi tarihimize ait misal de vereyim. Hem de misalî doğrudan doğruya bir Batı kaynağından alıyorum. Onsekizinci yüzyıla ait İngilterede çıkan «Annual Register» adlı dergide İstanbul'da bulunan bir İngiliz bizde hezarfen denenenlerden bir kişinin başarılı bir uçma deneyini anlatır. İranda da buna benzer uçmalar yapılmış. Ve anlatışından, bunların henüz Avrupada bilinmediği anlaşılıyor.

İlginc olan nokta, tam yazarın durma dönemi dediği dönemde, Japonyadan Türkiye ve Mısır'a kadar bir dizi Asya ülkesinde birdenbire acaip bir bilim ve teknik canlanması olayıdır. Bu, bizde Fatih ve Kanuni dönemi arasında rastlar, hattâ Kâtip Çelebi zamanına kadar az çok devam eder. Ustelik, Japonyadan Türkiye'ye kadar bu ülkelerin hepsinde onyedinci ve onsekizinci yüzyıllarda Batı bilim ve teknolojisine karşı da canlı bir ilgi var; sonra, Japonya müstesna, bunların hepsinde bunlar birdenbire durur. Bu olayların mukayeseli incelemesini yapmış olan tarihçilerle yaptığım görüşmelerde çeşitli yorumlamalara rastladım; hepsinin bir gerçek payı var; fakat bana öyle geliyor ki bunun altında her şeyden önce Batı ile karşılaşmanın yıkıcı etkilerini aramak lazımdır. Şu halde, bu teknik duruşu sömürgeleşmenin bir faktörü olarak değil, sonucu olarak görmek gerekir.

Fakat, birbirleriyle üst yapıda kıyaslanamayacak şeyleri kıyaslamakla ne bir tez ispatlanabilir, ne de çürütülebilir. Ne Hint'teki, ne Çin'deki, ne Türkiye veya İranda teknik marifetlerin, yazarın dediği tarihte durmuş olması, ya da durmamış olması konu bakımından bir şey ifade etmez; çünkü kapitalist ekonomi içinde gelişen sanayi devrimini karakterize eden bu anlamlardaki teknikler de vardır.

VI - Doğu Toplularının Güçsüzlüğü

Yazara göre, Avrupalılar işte böyle «uyumuş ve hareket kabiliyetini yitirmiş» toplumlarla karşılaşmışlar. Yazar bu konuyu ele alırken tartışmasını tamamiyle eski dünya toplumlarından sadece Asyalı toplumların Avrupalılarla karşılaşması olayına daraltıyor. Bu noktada söyledikleri Afrika ve diğer kıt'alarındaki ilkel toplumlara uygulanabilir değil. Bunu yapmakla kendi aleyhine bir hâtaya düşüyor; çünkü iddiası kısmen de olsa bu toplumlar için doğru olacaktır.

Yazarın iddiası şu: Sömürgeci toplumların «gerçekleştirdikleri fetihler (kendî maddî güçlerinden çok, yaklaştıkları toplumların iç zayıflıklarının sonucudur)». Bu «iç zayıflığın» ne olduğunu yazar ile, ride açıklayacağı için onu şimdilik kabul edelim Sırası gelince onu da tartışacağız.

Avrupalılar gerçekten bu ülkeleri kolayca fethedebildikleri midir? Avrupalılar, Afrikanın kuzey kısmı dışındaki bazı yerler ve Amerika kıtası müstesna, hiç bir yerde karşılaştıkları uluslara karşı bir fetih başaramamışlardır. Avrupa askeri üstünlüğünün söz götürmez bir gerçek olduğu zamanımızda biz bunun aksini düşünmeğe eğilimliyiz. Fakat tarihe bakarsak bunun böyle olmadığını hayretle görürüz. Ne Japonyada, ne Endonezyada, ne Çinde, ne Hindistanda, ne İranda, ne Türkiyede, ne de kuzey Afrikada Avrupalılar bu başarıyı gösterememişlerdir. Yazarın iç zayıflıklarından söz ettiği toplumlar da aksî gibi hep bunlar.

Avrupalılar bunları onaltıncı yüzyılda fethedemedikleri gibi, bunlara zaten fethetmek için de gelmemişlerdi; buna kalkışları zaman da hâtâ ettiklerini görmüşlerdir. Afrikada geri kalmışlığı ile ünlü Habeşistanı, daha geçenlerde Mussolini'nin kepaşe oduğu zamana kadar, hiç bir Avrupalının fethedemeyiş olayını bir yana bırakalım; Fası, Cezayiri ve Tunusu Fransızlardan önce fethetmek isteyen İspanyollar buraları Fransızların çok sonraları gelişine kadar fethedememişlerdir. Fransızlar 1830 da Cezayir'i bir parçasını ele geçirmişlerse de yarım yüzyıla yakın buraya tamamiyle hâkim olama-

ren ve âdeta Ortaasyadan Fasa kadar bir savunma hattı üzerinde sıralanmış olan bir dizi olay zikredebilirim: Doğu Türkistan'daki Yakup Bey hareketinden Kafkaslardaki Şeyh Şamil hareketine, Afganistanda İngiliz ve Ruslara karşı savaşlardan Hindistandaki Tipu Sultan savaşlarına, Sudan'daki Mehdî hareketinden Cezayirdeki Abdülkadir hareketine kadar bu hat boyunca Avrupalıları şaşırtacak direnme savaşları olmuştur.

Bunların direnmelerinin ve daha sonra bunların birer birer iflâs etmesinin nedenlerini bilmek bizim için çok önemlidir. Sömürgecilere karşı çoğunluğun boynunu eğerek, azınlığın kollarını açarak teslim oldukları iddiasını yapmakla bu önemli yararı anlamaktan kendimizi uzaklaştırmış oluruz.

Sözünü ettiğim mukavemetlerin başarılı oluşunun mucizeli bir yanı da yoktur. Bunun başlıca nedeni, bu toplumların kendilerinin değil, sömürge savaşı yapacak olan Avrupalıların zayıflıkları idi. 1870 lere kadar, Avrupalıların, henüz ateşli silahları bilen ve hattâ Afganistan, Belucistan gibi yerlerde Avrupalıların tüfekleri ayarında tüfek yapabilen halkları aldatılacak silah üstünlüğü yoktu. Ağır top, tank, uçak gibi silahlar daha ortada yok. Hafif topları henüz bu arazilerde işe yarayacak durumda değil. Bütün iş piyade ve süvariye kalıyor ve bunda bu toplumların hemen hepsi savaş kabiliyeti ve geleceği bakımından Avrupalılara üstün bulunuyorlardı.

Avrupalılar bu işlerde sonradan geliştirdikleri birçok araç ve tekniklerden de mahrumdular. Gittikleri yerlerin coğrafyasını, topografyasını, iklimini yefeeri kadar öğrenmiş değiller. Birçok hallerde ellerinde harita bile yok. Avrupa militarizmi henüz daha Amerikan vatandaş savaşması ile Alman-Fransız savaşının öğrettiği yeni savaş usullerini kabullenmiş değildi. İngiliz ordusu cici bicili resmi geçit ordusu olarak göz kamaştırıcı bir ordu olmakla beraber, savaş meydanında işe yaramaz bir aristokrat ve züppe kumandanlar ordusu idi. Renkli üniforma, sırma ve şatafatlı başlıkları ile Afgan yollarına çıkarılan bir İngiliz ordusunun başına gelenler dillere destan olmuştur. Bir iki ay önce bu sefer hakkında yeni bir eser yazan bir İngiliz tarihçisi bu ordudaki subayların maddalya ve firaklarını da beraber aldıklarını, subayların Afganistanda içecekleri viski, yiyecekleri çikolatadan mada bir deve katari pürö taşıdığını anlatır. Afganlılar gizlendikleri geçitlerde bunları teker te-

ker alınlarından vurdular, koca kıtadan tek bir İngiliz yüzbaşı canını kurtararak Hindistana dönebildi. Mehdî adını alan bir Sudanca koca bir İngiliz ordusunu bozdular, generallerini de esir aldı. Hindistandaki Mutiny'yi İngilizler medeniyetlerine yakıştırmayacak vahşet usulleri ile güç bastırabildiler Cezayirde Fransızlar İngilizlerin bu başarısızlıklarına gülemeyecek kadar da zavallı durumda idiler. Abdülkadir ancak ondört yıl savaşın sonra ve birçok hilelerle yenibildiler. Ondokuzuncu yüzyıl ortalarında bile Avrupalılar, bu direnme gücünden yoksun denem kavimler karşısında askerlikçe çok zayıflar. Marx, Kırım Savaşı esnasında yazdığı yazılarda İngiliz, Fransız ve Rus generallerinin cehalet ve alınlıkları ile alay eder, bu Kırım savaşında yegâne harpten anlayan kumandanın Osmanlı generali olduğunu söyler. Bugün bile Cezayir ve Vietnam, en son silâhlara karşı bile bu milletlerin direnme gücünün ne seviyelere çıkabileceğini göstermektedir.

Bazı hallerde, bu ülkeler, kendilerine saldıran Avrupalı bir devlete karşı bağka bir Avrupalı devletin yardımını sağlamak yolunda diplomatik başarı da göstermişlerdir. Hindistan'da Tipu Sultan İngilizlere karşı Fransız subay, mühendis ve topçularını kullanmış ve İngilizlere karşı başarılı savaşlar vermiştir. Kendi topraklarında Hindu-Müslüman beraberliğine dayanan laik bir idare bile kuran Tipu Sultan, onsekizinci yüzyılın en büyük anti-empyralist kahrmanıdır. İngilizler bile onun son meydan savaşında bir İngiliz kurşunu ile yıkıldığı yeri sonradan tesbit edip oraya bir âbide diktiler ve üstüne: «Tipu Sultan kahrmanca savaşırken burada düştü» sözünü koydular.

Fakat yazarın bizi şaşırtan cümleleri devam ediyor: «Birkaç istisna ile, diyor, sömürge fetihleri son derece kolay olmuştur... Kendilerinin bir kaç yüzyıl ya da yüzyıldan az süre içinde bir avuç Avrupalının boyunduruğuna bırakan bu ülkeler...» Bu sözler çok Hollywood'vari kaçıyor! Yazarın «yüzyıl» ya da «birkaç yüz yıl» 1 bu kadar küçümseme ile geçiştirmek maksadı, bizi tezinin en önemli yanına hazırlamaktır.

Gelecek Yazı

BATI KARŞISINDA

DOĞU

ŞEMDİNLİ RÖPORTAJI

Arkadaşımız Muzaffer Erdost'un hazırladığı bu ilgi çekici yazı dizisinin Dördüncü Bölümünü gelecek sayımızdan itibaren yayınlamaya başlayacağız.

REKLAMINIZI
GAZETE VE DERGİLERLE
DEĞERLENDİRİNİZ!

**BASIN
İLAN KURUMU**

YURT İÇİ VE YURT DIŞI REKLAMLARINIZ İÇİN

HİZMETİNİZDEDİR.

Genel Müdür: Ük :

Cağaloğlu, Türkocağı Caddesi No. 1
İstanbul

Telefon : 27 66 00 - 27 66 01

Telegraf adresi : BASINKURUMU

TIP tartışmaları

TIP tartışmalarını gelecek hafta Doğan Avcıoğlu'nun bir tahlili ile sonuçlandıracağız. Bu, artık YÖN'de sosyalizm meselelerinin ve TIP'in tartışma konusu edilmeyeceği anlamına gelmez. Bu tarz tartışmalar, sosyalist düşüncenin bir gereğidir ve YÖN'de sürüp gidecektir. Sonuçlandırılacak olan, TIP, çerçevesi içinde açtığımız son tartışmadır. Bu konuda haftalardır yazılar yayınladık. Ancak elimizde daha bir çok yazı kaldı. Bu yazılarda ileri sürülen fikirleri, tekrarlardan imkân ölçüsünde kaçınarak özet halinde yayınlıyoruz.

MİLLİYETÇİLİK VE SOSYALİZM

TIP Gördes İlçe Başkanı CENAP GUVEN şunları yazıyor: «Bağımsızlığımızı kazanmak için sosyalist olmak zorundayız. Sosyalizm yerleşip kökleştikçe, güç kazandıkça, bağımsızlık mücadelemiz de güçlenecektir. Aynı şekilde bağımsızlık mücadelemizin güçlenmesi, sosyalizmin de güçlenmesi, yerleşip kökleşmesi sonucunu doğuracaktır. Bu ikisini birbirinden ayırmak demek, her iki mücadeleyi daha başlama- dan kaybetmek demektir.»

CHP'nin ilericiliğinden hayır gelmeyeceğini, ortamın solu'nun zinde kuvvetleri oyalamak için ortaya atıldığını ileri süren Cenap Güven, parti çalışmalarını haklarında da şunları söylemektedir: «Parti örgütü olağanüstü bozuk ve dağınıktır. Partinin üst ve alt kademeleri arasındaki ilişkiler ve partinin halkla (köylü ve işçiler) ilişkileri son derece yetersizdir. Ve bu durum böyle sürüp gidecek olursa, korkarım Sayın Aybar'ın tuttu dediği maya, lafta kalacaktır. Parti, sesini yalnızca aydınlarla duyurabilmektedir. Ve şimdilerde yalnız aydınların desteği ile ayakta durabilmektedir. (Her köyde bir sosyalist! 270 bin sosyalist!) edebiyatı bir yana bırakılmaktadır. Hiç olmazsa durumumuzla saptayabilmek için bunun böyle olmadığını iyice bilmelidir. Bugün her köyde bir sosyalist olmuş olsaydı, ben bu yazıyı yazma gereği bile duymazdım. Köylüler TIP'e çok çeşitli nedenlerle oy vermişlerdir, ama bu nedenler içinde sosyalist olmaları, sınıf bilincine ulaşmış olmaları yoktur. Partililer, başta milletvekilleri, köy köy dolaşmalı halkla bağlantı kurmalıdırlar.»

TIP üyesi HERKUL MILAS, işçi sınıfı öncülüğü sorunu üzerinde duruyor: «İktidara geldiğimiz gün partinin yönetim kurullarında işçiler azınlıkta, burjuvalar çoğunlukta iseler, işçi sınıfı ağırlığını nasıl hissettirecek? Aydınlar vasıtasıyla mı? Oportünist, maceracı burjuvalara karşı ne gibi bir tedbir düşünüyorsunuz?..»

En yakından tanıdığımız Şişli İlçesine gelerseniz, ilk gelişlerinde ülke ve okumuşların önünde çekingen duran, emekçilerin, onlara tanınan o imtiyaz (53. maddede) sayesinde, girdikleri yönetim kurullarında kısa bir zamanla nasıl partilerine sahip çıktıklarını görebilirsiniz.»

SOSYALİSTLER KONGRESİ

İsminin açıklanmasını istemiyen sosyalist bir yüksek memur da, sosyalistlerin belirli bir aksiyon programı etrafında birleşmeleri gerektiğini yazmaktadır: «Sosyalist fikirler, kütellere mal olmaktan henüz çok uzaktır. Bunda da şaşılacak bir taraf yoktur. Çünkü sosyalist fikirlerin tarihçesi etüd edilirse, görülecektir ki, bu fikirler, her memlekette bir avuç aydın tarafından yayılmaya çalışılmış, kütellere mal oluncaya kadar uzun yıllar geçmiştir. Şimdi yapılacak iş, bu süreyi kısaltma yollarını aramaktır. Bunun için de partililer partililer bütün sosyalistlerin, belirli bir aksiyon programı etrafında birleşmeleri gerekir. Bu konuda belki de memleket çapında bir (Sosyalist Kongresi)

toplamak faydalı olabilir.»

Develi'den **NAZAR BUYUM**, «tek çıkar yol örgütlenmedir. TIP'in bugünkü durum ve yönetimini beğenmeyenler, TIP'e girmek konuşmalıdır.» demektir.

TIP Beşiktaş İlçe Yönetim Kurulu üyesi Macit DERİN de, itihakkâr bir üslupla yazılmış yazısında şunları ileri sürmektedir: «1969 da başa geçmek niye bir ütopya olsun? Türkiye'de TIP'ten başka bir doktrin partisi var mı? Durmadan sağa tâviz veren ve İ. nönü sayesinde ancak soluk alabilen, ömrünü ve gücünü yitirmiş CHP yakında göçecek, o zaman TIP, AP ile başa geçecektir. Ve iktidarın sola karşı saldırısı bundandır.»

Antiemperyalist mücadele ile klasik proleter - burjuva mücadelesinin bağdaştırılması konusundaki görüşlerimizi de Avukat Macit Derin, şöyle cevaplandırmaktadır: «Türkiye'nin ikinci bir kuruluş savaşı ne hizmet beklenir? CHP de bu düşüncede olanlar varsa, zaten o teşkilât içinde başarı elde edemezler. CHP'den ayrılmalı gerekir. Elbette ki proleter-burjuva mücadelesi bu arada devam edecektir ki emekçiler iyice sınıf bilincine varınsın. Sizin dediğiniz gibi, (milletçe emperyalizmle mücadele) nasıl öncelik tanyalım? Büyük çoğunluğu, (at) peşinde koşan bu toplum, bu (at) i sürerlerle uykuda mı mücadele edecek? Bu sebeple, (uyanış) ve (mücadele) bir arada olacaktır.»

(Çok güçlü ve bilinçli kütellere bulduğumuz ülkelerde iki mücadelede birlikte yürütülmesi mümkündür) diyorsunuz. Çok güçlü ve bilinçli kütellere bulduğunuz toplumlarda, zaten millet bağımsızlık savaşı vermek durumuna pek düşmez. Güçsüz ve bilinçsiz kütellere bulduğunuz ülkelerde kolaylıkla emperyalizmin ağına düşer.»

«TIP üyesi ve Renk Matbaası Sahibi-Ordu» tiri ile imza atan ORUÇ RUŞTU BAŞ da, şu orijinal görüşü savunmaktadır: «Osmanlı İmparatorluğunu, bu bölünme ve çıkmazdan politik bir silkinişle kurtarabilmenin yoluna gidilmiş ve Atatürk'ün önderliğini yaptığı devrim başarıya ulaşarak, emperyalist teoriden vaz geçilmiş ve emperyalizmin kapitalizmine savaş açılmıştır.»

Nitekim bu hareket daha sonraları, yeni kültür ile gerici kültür arasında bir çatışma başlatmış ve Atatürkçülerle, saraylının damgasını bastığı kapıktulu egrafın iki ayrı kampta toplanmasını çabuklaştırmıştır.

Bunun neticesidir ki, gerici kültür bir yerde ağır basarak, toplumun idaresini ele geçirmiştir. Çok geçmeden bu iktidara sahip çıkış, kuvvetli bir devlet olan Amerikanın yanında bulunma ile, emperyalizme açık tutulmuş, sömürme araçlarına sahip olmadığından sömürülme çarkının oluğuna yeniden aktarılmıştır.

Görülüyor ki, Sayın Avcıoğlu, tabanda karakter ve moral bakımından bir kıpırdanış olmadan,

TIP'in muhalefetine polemik açmıştır. Yüzeyle yapılan bu eleştirmede,

a) Türkiyemizde toplumun sınıf bilincine eriştirilmesinin geciktirildiği,

b) Bir eşiği olan proleter, gerici kültürün etkisiyle kendini ağa ve emperyalist yayılmaya hazır gördüğü dikkate alınmamıştır.

Bu bakımdan, (soyut işçi hayranlığı) hâtalı bir davranış değil, yüzyılların ezikliğini dile getirmekten öte emekçi halkımızın toplum bilincine erdirilmesinde hızlandırıcı bir tutumdur.»

PROLETER LUMPEN — PROLETER MUSA GERÇEKÇİ, klasik gelişme şemasına uymayan toplum yapımızın iyice araştırılması gerektiğini belirttikten sonra, şu fikirleri ileri sürmektedir: «Az gelişmişliğin bir belirtisi olarak, çoğumuz (proleter) ile (lumpen proleter) i birbirine karıştırmaktayız. (Yığın) ile (sosyal sınıf) i özdeş anlamda kullanışımız gibi. Emekçi halkın toplumcu partisi olarak ortaya çıkan bir parti örgütlenirken, yönetici kadrosuna (proleter) niyetine (lumpen) leri katacak olursa, yapı temelinden çürük atılmış olur (...)

Toplumcu bir partinin yönetici kadrosunda, 24 saatinin 24 ünü de partiye verebilecek durumda dar, olumlu bir çekirdek kadronun bulunması zorunludur. Parti geliştikçe, bu profesyonel çekirdek de, ister istemez genişler. Ama bunun, hiç bir zaman bürokratiye boğulmuş, göstermelik sendikacılıktaki çıkarıcı kadroya dönmeye müsade edilmemelidir (...)

Toplumcu bir partide, otokratik, can damarı, emniyet sübabıdır. Otokratiktken yoksun toplumcu bir parti, var olmaz (...)

Toplumcu bir parti örgütlenirken, program ve tüzüğünün elverdiği ölçüde saflarına katılacak yeni üyeleri titizlikle seçmesi, nicelik ve niteliğe önem vermesi şarttır.

Treni kaçırarakmışcasına telâşlı davranışlar, geçici olarak başarı gibi görünse de, ileride bölümlü parçalanmalara, tüzük ve programın dışına düşmelere yol açabilir.»

TEPEDEN İNMEK

Gölcük'ten **ISMAL SAN**, «tepeden inmek» üzerinde durmaktadır: «Atatürk, milli kurtuluş savaşından sonra, yurdumuzu muassır medeniyet seviyesine ulaştırma için yukarıdan gelme devrimlere girişmişti. Türk halkını çok iyi tanıyan Atatürk'ün girişmiş olduğu halk çoğunlukları yararına olan bu devrimler, Atatürk'ün ölümlüyle Türk toplumunun yapısını bilmeden ve kendilerini halka aydın sınıf olarak empoze etmiş olan okumuş sınıf tarafından devrimler yozlaştırılmış ve halk yararına olan devrimler, halka zararlı okumuş sınıfın tekelinde gösterilmiştir. Halk yıllarca tepeden bakan ve kendisini tabu sanan, devrimleri de bir umacı gibi halka gösteren bu okumuş sınıf, tarihi sorumluluktan maalesef kurtulmuşlardır (...)

Görülüyor gibi, yukarıdan gelen ve her zaman yozlaştırılması mümkün tepeden inme yapılacak herhangi bir uygulamanın fayda sağlayacağını ummak hayalden öteye geçemez (...)

Tabandan gelen toplumcuların öncülüğüyle yapılacak bir uygulama, hem halk kütellere desteğini kazanacak, hem de sağlam bir temel üzerine oturmuş olacaktır. Tabanda toplumcuların olduğunu inkâr etmek haksızlık olur kanısındayım. Bugün toplumculuğun ana kaynağını teşkil eden işçi örgütlerinden yetişmiş sendikacılar, uyanmış işçiler ve uyanmış köylüler, memurlar ve ulu önder Atatürk'ün yurdu emanet ettiği toplumu bir gençlik çoğunluğu azımsanamaz (...)

TIP, işçi ve köylü sınıfına hitap etmesine rağmen, bu sınıflar TIP'e oy vermekte hasıs davranışlardır. TIP ancak aydın kütellere oyunu alabilmiştir. Bu aksaklıkların düzeltilmesi, sayın TIP yöneticilerine düşer.»

Ankaradan **Fahrettin HOROSAN** ise, mülkiyet sorunu üzerinde durmaktadır: «Türkiye, madenle-

ri bakımından zengin bir ülkedir. Bu madenlerin işlenmesi ve mamul madde haline getirilmesi başlı başına bir gelişme sahasıdır. Bu işler yapılırken iş ve işçi yönünden bir ferahlık meydana getirilebilir. İşte bütün bu işleri TIP'in yapabileceğinin halka anlatılması lazım gelir. Ama her şeyden önce, inandırmak da bir mesele teşkil eder. Bu işlerin yapılmasında şahıs mallarına dokunmamak başlıca şarttır. Durum, bu hadde getirilebiliyorsa, sosyalizm tatbik sahasına giriyor demektir. Bunun haricinde kalan bütün teşebbüsler vatandaşları tâviz edeceği için sosyalizmin bu memlekette tatbik edilerek ferah sağlama ve onun vatandaşlar tarafından kabul edilmesi sadece hayal mahsulü olmaktan ileri gidemez.»

TEKKEÇİLİK VE KOMÜNİSTLİK!

TIP Kırklareli eskj İl Başkanı SADIK GOKSU, TIP yöneticilerinin tekkeci tutumuna ve burjuva yaşantısına dikkati çekiyor: İlhami Soysal'ın tekkeçilik belirlenmesine tamamen katılıyorum. Ben buna, (sen, ben, bizim oğlan) partiliği diyeceğim, TIP'in yönetimini ele geçirmiş olan ekip, partiyi daha bugünden, tek parti dönemindeki CHP gibi, bir (sen, ben, bizim oğlan partisi) durumuna sokmuştur. TIP bu hâliyle, aşağıdan yukarı değil, yukarıdan aşağı bir partidir. Bir kliğin partisi'dir.

Bu kliğ, sosyalistleri, CIA ajanlığı ile, Amerikan ajanlığı ile suç layabileceği gibi, tıpatıp bir Peyami Safa üslubu ile, komünistlikle de suçlayabilir. Antidemokratik, haksız antikomünizm edebiyatı, TIP bildiri ve beyanlarında daha bugünden pek çok örneklerine kavuşmuş bulunuyor. Ben bunlardan sadece ikisine değineceğim:

1) Sayın Niyazi Ağırnaslı'nın TIP'ten ayrılmasına sebep olan suçlamaların Macaristan ziyareti olduğu herhalde unutulmamıştır. Senatör Ağırnaslı'nın Macaristana gidişi ve oradaki temasları öbür işçi teşekküllüne, Türk-İs'e yakışır bir tutumla yeriliyordu. Oküz altında buzağı arayan TIP yöneticilerine sormak gerek, ne oldu Sayın Ağırnaslı, hattâ yalnız bıraktığında en usta buzağı arayıcıları dahi bir şey bulabildiler mi? Yazık, çok yazık.

2) Şimdi bir de ünlü genelge var. Bir zamanlar, durumundan çok emin olan aydın-işçi ayırımını, tüzüğe kadar sokarak, tutumu, davranışı, yaşayışı ile gerçekleştirecek kendisi çıkarılan ekip, şimdinin tabanın tazyikli karşısında, Peyami Safa ağıyla, tabandan ve onun dileklerini dile getiren solculardan (malum çevreler) diye söz açıyor (...)

Bu ekip, (eli nasırlılar Meclise) der, sonra pamuk eller ile aristokrat sendikacıları Meclise götürür. Kendisi apartmanlardan, salonlardan imnaksizin çile çeken halkı kendisine inandırdığını sanır ve ardına takabileceğini sanır.

Bu ekibin yaşayışı, halkımızca komünistlik iddialarını doğrular tarzda yorumlanmaktadır. Halk, israf içinde yaşadığını kendide kabul eden yazar Çetin Altan'ın belirttiği gibi, sömürücülerin sadece israfını görebilmektedir. TIP yöneticileri, halkın yaşayışını benimsemeyedikçe ve emperyalistlerle onların yordakçılığı da bu durumdan pekâlâ yararlanmasını bildikçe, TIP'in bu mevduyeti, düşman çevrelerin son derece işine gelmektedir. Onlar... örnek olarak, kendileri gibi yaşayan TIP yöneticilerini gösterip, (Bakin komünistler nasıl yaşıyor) diyorlar, halk da viski içmek, kendilerine göre israf olan bir hayatı yaşamak gibi bütün bu kötü değerlendirmeler içine giren şeylere komünistlik dedikinden, (Vay komünistler) feryadını basıyor. Halk ile TIP mücadele edersen, atı alan da Uskudarı geçiriyor. İşte TIP yöneticileri, kapitalistlere, emperyalistlere ve yordakçılara böyle hizmet ediyor. Onlar böyle yöneticiler elindeki bir TIP'i bulamasaydı, kendileri kurdukları. CIA, bütün az gelişmiş ülkelerde, genel olarak aynı oyunu oynayıp parsayı toplamaktadır. (Sadık Gökso, bundan sonra kendi durumunu anlat

maktadır. Gökso, 1963-64'te TIP Kırklareli İl Başkanı olarak görev yapmıştır. Kayseri Lisesi Felsefe öğretmenliğine tayin edilince, bu görevinden ve parti üyeliğinden ayrılmak zorunda kalmıştır. Solculuk iddiasıyla öğretmenlikten uzaklaştırılınca, tekrar TIP'te çalışmaya başlamıştır. Öğretmenlikten atılışı, TIP tarafından, eski bir parti üyesi olduğu da belirttilere kesmen, yazılı olarak protesto edilmiştir. 1965 seçimlerinde Samsun'da faaliyet göstermiştir. 1966 yılında Parti Sendikalar Bürosu İstanbul Sekreter Yardımcılığı ve Senato seçimleri hatırlığında kesmen ve fiilen görev yapmıştır. Ama bu faaliyetlerine rağmen, Gökso'nun yeniden üyelik müracaatı, iki yıl sonra, tüzüğe aykırı bir biçimde, daha önce partiden istifaya emiş olduğunu bildirmedikçe gerekçesiyle reddedilmiştir.)

ÇETİN ALTAN VE TIP

İçel'den **MUJDAT TUNÇBILEK** de, Çetin Altan'ın bir yazısını ele alarak, TIP hakkındaki görüşlerini açıklamaktadır: «TIP'in kendi saflarından gelen eleştirilere, son derece tahammülsüz olduğu su götürmez bir gerçektir. Karşıdan gelen taşlı sopalı saldırılara, yakası açılmamış küfürlere göğüs geren bu partinin, kendi içindeki fikirleri karşı bu tutumu, yalnız parti için disiplinin korunması için disiplinin korunması için olmasa gerek.»

TIP İstanbul Milletvekili Çetin Altan'ın 22 Haziran 1966 günlü Akşam Gazetesinden çıkan (O kadar kolay değil elbette) başlıklı yazısı, partinin bu kinudaki görüşlerini çok güzel yansıtmakta olduğundan, üzerinde durulmasında fayda vardır. Sayın Çetin Altan, bu yazısının bir yerinde şöyle diyor: (..... Bugün Türkiye'nin her köyünde iki tane, üç tane, beş tane, kasketli, poturlu sosyalist Türk köylüsü var. Beş yılda oldu bu kadarı. Yeryüzü sosyalistlik tarihinde bir mucizedir bu..)

Duralım burada biraz, TIP'in her yaptığı doğrudur inancı, bu görüşün yanında pek mâsum kalıyor. Meğer TIP'in her yaptığı sadece doğru değil, aynı zamanda bir mucize imiş. Çünkü burada beş yıl olarak gösterilen süre, TIP'in kuruluşundan bu yana geçen süredir. Bugün Türkiye'de toplumluluk adına ne varsa hepsini beş yıllık bir partiye mal eden bu satırları kaleme alırken Sayın Çetin Altan acaba hiç gülümsemi mi? Türkiye'de bugüne kadar kurulum ve TIP'ten çok daha güç şartlar altında varlığını korumaya çalışmış olan bir sürü sosyalist ve işçi partileri, bu yolda binbir felâkete uğramış olan sanat ve bilim adamlarını sayın yazar nasıl unutmuş görünüyor... Toplumculuğun birdenbire doğduğunu veya bir anda güçleniverdiğini sanmak, bizi çok yanlış yargılara götürebilir. Yazıyı okumaya devam edelim: (Bugün yüzdeyüz halka inanan sosyalistler olarak biz kalabalık değiliz.. Ama bunun günahı bizden çok halka inanmayı romantiklik addedip daha hızlı yollardan medet umanlardadır.)

Hayır öyle değil. Halka inanmak, halkın uyanışını bekleyip, şimdilik onun isteklerini yerine getirmek olmasa gerek. Halkın çıkarlarıyla isteklerinin çok zaman çatışma halinde olduğunu saklayabilir miyiz? Bugün iki çeşit toplumluluktan —hayalî ve ilmi sosyalizmden— yalnız ikincisinin uygulanabildiğini sayın yazar görmüyor mu? Toplumculuğun önce bir ülke halkının çoğunluğu olan proleterya tarafından benimsendiği, sonra uygulandığı bir ülke acaba gösterilebilir mi?»

GENÇLİK VE SEÇİMLER

TIP Gençlik Kolu Şişli İlçesi üyesi **CUMHUR AKSEL**, şunları yazmaktadır: «Her şeyden önce belirtmek gerekir ki, 1965 seçimlerinde TIP, büyük bir tereddüt içinde olanların, bir de bunu deneyelim diye düşünenlerin ve nihayet kıymetli ağabeyimiz Çetin Altan'ın girmesini isteyen büyük bir okuyucu ve üniversiteli kütlesinin verdiği reylerle 15 milletve-

kili sokmuştur Meclise. Reylerin arttığı, 7 il bir tarafa bırakılırsa, TIP için gerçek sonuçlar 5 Haziran Senato seçimi sonuçlarıdır.

TIP güç şartları altında savaşmaktadır gerçekten. Yalnız bu savaşa çok hazırlıksız girilmiş, hiç durmadan üye kaydetmek yoluna gidilmiştir. Burada hâtaî olan, bilimsiz üyenin partiye menfi propaganda olabileceğidir. Neticede, üyeleri eğitecek eğitimcileri bile hazırlayamayan sosyalizmden habersiz olanlar, propaganda yapmaya gönderilmişlerdir. Bildiğimiz kadarıyla, bir çok yerlerde propaganda geri tepmiş, (bizi bunlar mı idare edecek) düşüncesi ortaya çıkmıştır. Değil sosyalizmi, eksik taraflarıyla da olsa parti programını bile bilmemek, sorulan suallere kısa vadede tatmin kâr cevap veremeyi doğurmuş o muhite sonraları bir kaç defa daha gidilemediği için de reyler her zamanki sahiplerine akmıştır (...)

Önce kadın kolları, sonra gençlik kolları partiye zincirleme yararlı olabileceksen, anlaşılmalı olan sebeplerden ötürü ne kadınlar kolu ele alınmış, ne de gençlik kolu bir organ olarak kabul edilmiştir. Gençlik kolu yönetmeliği, onu, ana kademenin lağvetmesi olanağına kademiştir. (Yâni Şişli Gençlik Kolu, Şişli İlçe Yönetim Kurulunca lağvedilebilir.) Şu rasi muhakkak ki TIP temelini gençliğe dayamamıştır. Yarı parti kademelerinin onlar teşkil edeceklerdir. Bu sebeple, her an destek ve teşvik görmesi gereken gruptur. Yâni söz sahibi olmali ve parti içinde varlığını gösterebilmelidir.

TIP, yönetim kademelerinde, sendikacılara gerçekten büyük imtiyazlar tanımıştır. Sendikacı olmak, işçi kontenjanı içinden seçilmek demektir. Böylece parti kademeleri sendikacılarla dolmuş bulunmaktadır. Bunun bir takım faydaları yanında, daha ana rahminde olan bir parti için, onulmaz zararları görülebilir.

Periköy'de Kahveci CENGİZ YUKSEL, «sosyalizmde proletarya ağırlığını göstermelidir. Yoksa, (sen bilinçlenmemişsin, ben seni sosyalist bir düzen içinde idare edeyim) demek, sosyalizme yönelmek değil, kapitalizme tâviz vermektir» dedikten sonra tartışmanın lüzumunu belirtmektedir: «Tartışmadan, hiç bir surette kaçınılmamalıdır. Ve ince yönleriyle ayırt edilerek gerçek yönleri belli olmalıdır.»

Bulancağ'tan Stajyer Avukat ŞANSAL DİKMEN, partinin işçi ve gençlik konularındaki tutumunu savunmakta ve parlamento çalışmalarını da şöyle değerlendirmektedir: «TIP'in parlamento çalışmalarının eleştirilmesi, kanımızca yanlış bir biçimde ele alınmıştır. Partinin Mecliste başarılı olup olmamasından önce, parlamen toda temsil edilmesinden yarar-

lanılarak Meclis dışı çalışmalarının eksik veya yeterli olmadığı belki tenkit edilebilir. Yoksa ağırlığını tutucu çevrelerin teşkil ettiği bir Mecliste bir avuç sosyalistin, halk yararına bir teklif kabul ettireceği düşünülemez gibi, en dımlı sol sesleri konuşurmak için gelmiş bir çoğunluk içindeki çalışmaları başarısızlıkla yorumlamak haksız olur.»

HALK İÇİN, HALKA RAGMEN

Ankara Hukuk Fakültesi öğrencilerinden MEHMET ERSİL, sosyalizmin başarısı için halkın onun nimetlerini somut biçimde görmesi gerektiğini yazmaktadır: «Kalkınma savaşında tek ümidini sosyalizme bağlamış ve oyunu TIP'e veren bir kişi olmama rağmen, bu konudaki görüşümün özeti şudur TIP yakın bir gelecek te başarı sağlayamayacak, ancak sosyalizm mutlaka iktidara gelecektir.

Bugün için Türk halkı sosyalizme oy vermemektedir. Hiç süpheniz olmasın ki, padişahlığın kaldırılması da halk oyuna sunulsa da, halk buna da oy vermiyecekti. Fakat halk şimdi Cumhuriyet idaresinden memnundur. Çünkü kendi yararına olduğunu gözleriyle görmüş ve inanmıştır.

Belki biraz geç olacak, fakat Türkiye'de sosyalizm mutlaka kurulacaktır. Türk ulusu, sosyalist üretim tarzını gözleriyle gördüğü zaman onu mutlaka, ama mutlaka kabul edecektir.»

Hukuk Öğrencisi MURAT ORAL, «Sosyalist olduğum halde TIP'i bütün gücümle desteklemiyorum. Bugün Türkiye'de, bu şekilde hareket eden çoktur» dedikten sonra, bağımsızlık sorununun bütün milliyetçi güçleri toplayacak biçimde ön plana çıkarılmasını istemekte ve şöyle devam etmektedir: «Sosyalizm, Türkiye'ye kendi geliyecek, getirilecektir. Getirilmeden önce, bir takım hazırlıklar gereklidir. Bu hazırlıkları, sosyalizmden habersiz (alt) mı yapacaktır?.. Önce sosyalist aydın kadro meydana getirilmelidir. Bu kadro, politikayı bir yana bırakarak, halka sosyalizmi anlatmalı, benimsetmelidir. Bunda başarı sağlandı gün, (alt) in desteği çok büyük ve güçlü olacaktır.»

Murat Oral, bundan başka, yetkililerin beyanlarında tezatlarla düşmekten kaçınmaları gerektiğini ileri sürmektedir: «Sayın Aybar, bir beyanında (Biz memleketimizde toplumu hareketin yerleşmesi için, geniş bir eğitim yapımını öngörüyoruz. Bu eğitimi, «karşıdaki apartmanda otomobili zenginler var, sen ise sefaletin içindesin» gibi kışkırtıcı sözlerle değil, sistemleri ve sistemlerle ilgili

gerçekleri anlatarak gerçekleştirmeye çalışıyoruz» diyor Öte yandan Sayın Altan (Sen ki en güzel binaları tuğla üstüne tuğla koyarak, harç çip beton dökerek yaparsın, oturabiliyor musun o yaptığın binalarda? On kâğıt yevmiyelerle çalıştığın ve yaratığın asfaltlardan kimlerin arabaları uçarak geçiyor) diyor

Hani ya kıskırtma yoktu Hani ya sistemler anlatılacaktı. Sayın Altan'ın söyledikleri birer gerçek, hem de aç gerçek. Ama Sayın Aybar'ın beyanı ile tezat halinde.

Bu sebeple, yetkili kişiler ya ilk beyanlarından önce düşünmeli, ya da sonradan söylenenler ilk beyanlara uymalıdır.»

Ankaradan Öğrenci GÜL ZİLELİ, antiemperyalist mücadelenin, ancak proletaryanın öncülüğünde yapılacağını ileri sürmektedir: «Avcıoğlu, (TIP bir yandan antiemperyalist mücadeleyi, 1 numaralı mesele sayarken, öte yandan klâsik bir burjuva - proleter mücadelesinin sloganlarını ön plâna çıkartarak gücü dağıtmakta ve zarıflatmaktadır) diyor. Yani Sayın Avcıoğlu demek istiyor ki, Türkiye'de öyle burjuvalar vardır ki, antiemperyalist mücadele taraftarlarıdır ama, bu Atatürkçü burjuvalar, proleter - burjuva mücadelesine gelemezler ne de olsa. Bu tam bir oportünizm örneğidir. Ve böyle insanlar olabileceğini düşünmüyoruz. Hiç bir komprador burjuva, antiemperyalist değildir. Ve hiç bir milli burjuva da, komprador burjuvaziden yana değildir. Ata türkçüler, sorunların toplumsal nedenlerini daha iyi anladıkları, sosyalistlerin yanında yer alacaklardır.

Antiemperyalist savaş demek, yabancı emperyalistlere ve onların yurtdışı aracılarını yapan komprador burjuvaziye karşı savaş demektir. Ve bu savaşı yurtsever aydınlarla elele vermiş emekçilerden, yani proletarya sınıfından başkası yürütmeyecektir. TIP'in de anladığı burjuva - proleter mücadelesi budur.»

ÇIKARCI SENDİKACILAR EN BÜYÜK TEHLİKE Elektrikçi MUSTAFA ÇELLENKOĞLU, emekçi kontenjanının mutlaka gerekli olduğunu belirttikten sonra, sendikacılar üzerinde durmaktadır: «Sayın Doğan Avcıoğlu'na yüzdeyüz hak verdiğimiz taraf, sendikacılar mevzuudur. Sendikacıların çoğu hakikaten işçiden kopmuş, kendi menfaatlerini ve forsunu düşünün ve sosyalizmi hiç anlamamış, hatta onun karşısında olan kimselerdir. Bunlar işçiler arasında küçük patronlardır. Hele sarı olanları çok daha fecidir ki, bunların da sayıları günümüz sendikacılığında maalesef azımsanmıyacak kadar çoktur. Sosyalist olmayan bu tip menfaatçi sendikacılar, hele imtiyazlı durumları olduktan sonra partiye girebilirler. Bunlar tabii sosyalist falan olduklarından değil, sadece kendileri için parlak bir istikbal gördüklerinden ve ikbal peşinde olduklarından işçi Partisi için en büyük tehlike bunlardır. Hatta bunlar, partinin yüzdeyüz okumuşla dolmasından daha tehlikeli olabilirler.»

AVUKAT EROL ULUBELEN bir çok önemli sorun üstünde durmaktadır: «Tartışmadan edindiğimiz intiba, henüz sosyalist bilginimizin yeteri kadar olmadığıdır. Parti kütülmeler yolu gösterir ve bu yol doğru olmazsa, sosyalizmin muvaffakiyet şansı olmaz. Sosyalizm bugün hatalı bir yolda mıdır? Hayır. Sosyalizm, ister istemez, önce aydınlar ve topraksız köylüler arasında yayılacaktır. İş sahalarının mahdut olduğu, işsizliğin yaygın bulunduğu

bir cemiyette iş bulanlar kendilerini şanslı saymaktadırlar. Hele bir ailede birden fazla çalışan insan varsa, o aile kendini muhafazakâr saymaktadır (...)

Mutlak milli birliği muhafaza ve mutlak milli birlik için savaş şarttır. Zira milli bütünlüğü bölücülük, emperyalistlerle işbirliği yapan kompradorlarla feodal artıklarından gelmektedir. (...)

Sosyalizm bir fantezi değildir. Pratik faydasını her fırsatta göstermeliyiz. Bilhassa milletvekili olan arkadaşlar halkın lehine olan ve reddi halinde halkta tepki yaratacak kanun tekliflerine daha fazla yer vermelidirler. Ve burjuva partilerinden olan üstünüklerini sık sık gösterme liderler (...)

Bir yardım teşkilatı kurup fikirleri yüzünden mağdur olan arkadaşlara ve ailelerine mutlaka yardım etmeliyiz.»

Başlangıçta TIP alt kademelerinde faal görev aldığı belirtilen AYDIN RIFAT, sosyalistler için bugün en önemli sorunun, bilimsel tenkitlerin başlaması olduğunu belirtmektedir: «TIP'in bilimsel tenkitlerle toplumdaki etkisinin çoğalacağı muhakkaktır. Ne var ki, bugüne kadar çoktan açıklığa kavuşması gereken sorunlar yeni yeni ortaya çıkmaya başlamıştır. Biraz da zararlı olabilir vehmiyele geciktirilen tenkitlerin ve bunun yanı sıra nisbi klâsik özgürlüklerin, rahatsızlığı yeni yeni kavuşmuş olmaları bilimsel potansiyelin belli bir seviyeye ulaşmamasından dolayı gereğince var olmıyan toplumsal yapı incelemelerinin sebep ve sonucu olarak bugün kulaklarda kalan çoğunlukla popülist sloganlardır (...)

Öyle sanıyoruz ki, bugün için önemli olan, filân tarihli seçimlerde filân kuruluşun aldığı oy sayısından, oranın dan çok bilimsel tenkitlerin incelemelerine başlamasıdır.»

İsviçreden H. TANMAN, «TIP bilir bilmez herkesin üzerinde fikir yürüteceği bir örgüt değildir» diyen gençlik kolu başkanını eleştirmektedir: «Yeni bir akım memleketimiz için halka zorla empoze edilemeyeceği gibi, kendi haline de bırakamaz. Bu bakımdan YÖN'ün tertipleme isteği tartışmaların en olumlu bir yoldur. Elbetteki bunun bir takım sakıncaları olacak, oportünisti ve tutucusu da fikirlerini ortaya dökerek, halk beğendiği fikrin sahibini tutacak, diğerleri eriyip gidecektir.»

Kırşehirde mahkûmiyetini tamamlayan TIP Eskişehir

eski İl Başkanı SABAHATTİN KAÇAR, ithamkâr üsluplu yazısında tartışmanın versiz ve zamansız olduğunu ileri sürmektedir: «Daha emekleme çağında olan çilek bir partiyi, ikide bir tartışma konusu yaparak küçük burjuva komplekslerini tatmin etmek isteyenler, biraz izahlı ve in-safılı olmalıdırlar. Dışarıdan akıl vermek kolay, içeride iş yapmak zordur.»

Tek cephe, tek cephe diye feryad edenlerin evvelâ kendileri tek cepheye gelmelidirler ki, ondan sonra diğer namuslu aydınları tek bir mücadele hattına davet etmeye hakları olsun.»

Elbistan'da Diş Hekimi EMRULLAH ÖZER, sosyalizmin halka somut konuların işlenmesi yoluyla iletebileceğini yazmaktadır: «Toplumcu aydınlarımızın çoğu bir kapitalizm - sosyalizm edebiyatı tuturmuşlar gidüyor bugün. Birbirimize bilgi gösteriş yapıyoruz biz. Okuma yazma bilmeyen vatandaşlarımızı uyarıya çalışıyoruz.»

İSLAMİYET VE SOSYALİZM

Bursadan Eczacı HASAN KAPTANOĞLU, köy köy dolaşarak İslâm sosyalizmini anlatmanın gerektiğini ileri sürmektedir: «Yaptığım anketlerin neticesinde şuna şahit oldum: Halk, sağdan, soldan anlamıyor, anlamak da istemiyor. Fakat sosyalizmin İslâm Felsefesinin temelinde oturtulmuş bir dava olduğunu, âyet ve hadislerin bahsettikleri adalet - uhuvvet - müsavatın İslâm dünyasında tatbik edilmekte olduğunu, hacıların hocaların ters telkinatta bulduklarını, sosyalist müslümanların hiç bir bloka dahil olmadan yükselme yolunda olduklarını, borç içinde ya şamadıklarını, Cezayir'in Fransadan, Mısır'ın Fuad ve Faruk'tan çektiğini Süveys hâdisesini anlattığımda ağızları açık kaldığına ve (Allah Allah demek sosyalizm bu demekmiş, Nâsir, Bumedyan, General Hafız böyle yapıyor-muş) dediklerine şahit oldum.

İşte 1969'da başa gürüşmenin şartı, bu iki hususiyeti birleştirip köylere kadar inmek, kahvelerde, köy odalarında sohbet etmek lüzumuna inanmak ve derhal harekete geçmektir. Köyü fetih etmek, köylüyü inandırmak, biraz da gerçek dini izahla mümkündür. (İhvanül Müslümin - Müslümanlar kardeş-tir) diyorum, başlar eğiliyor, sağ eller sol göğüse konuyor. Düşmanı yenmek istersen ay ni, hatta üstün silah kullanacakmın.»

SOSYAL YAYINLAR

Yayımladığı her eserde kültür hayatımızın önemli bir boşluğunu doldurmak gayesini güden SOSYAL YAYINLAR, bu kere de, Fransız Milli Mukavemet Hareketi'nin kahramanlarından ünlü sosyalist düşünür GEORGES POLITZER'in tanınmış eseri PRINCIPES ELEMENTAIRES DE PHILOSOPHIE'yi

SOSYALİST FELSEFENİN TEMEL PRENSİPLERİ

adıyla dilimiz kazandırmış bulunuyor. POLITZER'in Paris İşçi Üniversitesinde yıllarca, büyük bir başarıyla okumuş olduğu derslerden meydana gelen ve şimdiye kadar gerek Fransa'da gerek başka ülkelerde defalarca basılmış olan bu eser, en başta işçiler olmak üzere her sınıftan okuyucuların sosyalizm yolunda eğitilmesine hizmet etmiştir. Yurdumuzda da, bu konuda büyük faydalar sağlayacağı şüphesiz olan bu kitap, SOSYAL YAYINLAR'ın diğer eserleri gibi aslında mümkün olduğu kadar sadık bir şekilde ve kolayca anlaşılmasına yardım eden açık ve duru bir Türkçeyle dilimize çevrilmiştir.

Fiatı 7,5 Lira

ÇIKTI

(*) YAYINLAR — Çağaloğlu, Servili Mescit Sokak, Kurt İş Hanı 107 - İstanbul. Genel Dağıtım: Kitap Dağıtım Merkezi - Çağaloğlu Meydanı Eser Han.

SOL YAYINLARI

YENİ İKİ KİTABINI SUNAR FELSEFENİN SEFALETİ

Yazan

KARL MARX

Önsöz

F. ENGELS

EKLER: 1. Marx'tan Annenkov'a mektup, 2. Marx'ın Serbest Ticaret Üstüne Konuşması, 3. Ekonomi Politigin Eleştirisine Katkı'dan bir parça, 4. Marx'tan J.B. Schweitzer'e mektup.

10 Lira

FELSEFENİN BAŞLANGIÇ

İLKELERİ

GEORGES POLITZER

Politzer'in Paris İşçi Üniversitesinde verdiği derslerden meydana getirilmiş olan ve Diyalektik Materyalizm ile Tarihi Materyalizmi en kolay ve anlaşılır bir tarzda anlatan ünlü eseri Principes Elémentaires de Philosophie'nin 1963 tarihli en son baskısından yapılan çevirisi. Kitabın meydana gelişini izah eden Le Goas'ın önsözü, kitabın hususiyetini veren okuma ve denetleme soruları ile, felsefe sözlüğü niteliğinde olan geniş bir alfabetik indeks.

7,5 Lira

SOL YAYINLARI

Sanayi Caddesi, Demir İş Hami, 52 ANKARA

«Vietnam Savaşımız» Fazıl Hüsni Dağlarca'nın son şiir kitabının adıdır (1). Bu küçük kitapta biz, yalnız Fazıl Hüsni Dağlarca'nın daima gelişen ve genişleyen sanat ufkundan yeni bir görüşü değil, aynı zamanda çağımızın insanlar ve milletlerarası duygu ve kader birliğinin, gittikçe gelişen ve genişleyen yeni bir dile gelişini de izliyoruz. Gerçi Vietnam Türkiye değildir ve Fazıl Hüsni Dağlarca Güneydoğu Asya'da yaşamaz. Vietnamla Türkiye arasında en azından 12 bin mil yol vardır. Ama ne var ki, İstanbulun Aksarayında yaşayan bir Türk şairi, 12 bin mil uzağında kanyan bir yarımın ağrısını kendi içinde duymuştur. Dillerini, dinlerini bilmediği, yüzlerini görmediği, fakat vahşi bir istilâ ordusunun elinde, eski ve kültür yaratıcısı mazlum bir halkın döktüğü kanların, akıtığı gözyaşlarının sıcaklığını sanık avuçlarında hissetmiştir. Onların acısını, dağlar ve dalgalar çapında dile getirmesini bilmiştir.

«Çünkü «Vietnam Savaşımız» kitabında insan ve Şair konuşur. Şairin dili ise daima insanın dilidir. Bu dil, renk, dil, din ve ızdırıp farkı gözetmeden insan için ağlamasını bilir. Şu mısraları okuyalım:

«Tonkin körfezi bir mavi aydır karanlıkta,
Kıyıları yanık et kokar,
Yeryüzü görmemiş binlerce yıldanberi,
Asya görmemiş, ak saçlı yiğit Asya,
Sarı dağlardan gelen erdemli yelleri artık,
Artık yeşil kokmaz, çağ kokmaz, iskelet kokar...»

Bu satırlarda o ses dile gelir ki, eğer Fazıl Hüsni Dağlarca bir an için İstanbuldan, Aksaraydan kopsa da, Mekong deltasında, Danang dolaylarında, Hayfoğu, Hanoi'yi çeviren ölümlerle dolu harabelerde, bu satırlarını hattâ konuşarak bile değil, elleriyle, kollarıyla haykırsa, onu gören, onu dinleyen mücahit ve yiğit Vietnamlı, onun neler demek istediğini anlar ve onunla beraber haykırır:

«Amerikalılar çağın en büyük barbarları,
Bilimin son buluşlarını bir Asya toprağına dökmüştür.

İşte savaşın, toptan yok etmenin en iğrence karşı.

Tiksindir ölüm, bu memesiz kadınların, bu dudak-

sız çocukların

kanını emerken..»

Evet ölüm, Vietnamda olan şeylerden tiksindir. Ve Vietnamlı, son nefesine kadar direnirken, ölümü zaten sağken içmiştir. Tanrıya nasıl da seslenir:

Tanrı isen,
al benim sokmuş dilimi, ona ver,
Yılan adımı da..

Tanrı isen,
Al benim dişlerimi, ona ver, o Amerikalıya,
Timsah adımı da..»

Evet Tanrı, Tanrıdır ama, Vietnamda acaba hangi sarayda oturur veya hangi ormana gizlenmiştir korkusundan.. Çünkü Vietnamda toprak kan, gök ateştir ve Vietnamın tanrısı ise bu olan bitenler karşısında, belki de ölüm gibi kızaranak kendi kendisini yakmıştır Budistler gibi.. Kurtulmak için..

★

Niçin Vietnam savaşımız? Niçin Bizim Savaşımız? Niçin dünya yüzündeki bütün insan gibi düşünenlerin savaşı? Niçin bütün dünya vatan daşlarının savaşı?..

Şunun için ki biz, bütün dünyanın mazlum halkları arasında ve daha Birinci Dünya Harbinden sonra, zulme, esarete ve kaba silâh kuvvetine karşı ilk istiklâl savaşını açan bir milletin çocuklarıyız. Bu savaşı açan Önder, Türk insanına daha 1919 Temmuzundaki Erzurum Kongres günlerinde, dünya yüzünde sömürgecilğin artık sonu geldiğini haber veren insandır. Zafeder sonra da:

«Bugün, şu doğan güneşi nasıl görüyorsam yarın Asya ve Afrikanın bütün mazlum milletlerinin istiklâllerine kavuşacaklarını öyle görüyorum.» diyen odur.

Fakat bu kadar mı ya? Hayır! Onun çağında hiç bir dünya lideri, onun dilini konuşamadı. İlk Dünya Vatandaşı odur. Onun şu sözlerini okuyalım:

«Beşeriyetin hepsini bir vücut ve her milleti bunun bir uzvu saymak icabeder. Bir vücudun bir parmağının ucundaki acıdan, diğer bütün uzuvlar müteessir olur. Ancak böyle bir düşünüş, insanları, milletleri hodbinlikten kurtarır.

Eğer milletler arasında bir hastalık varsa, hâdise ne kadar uzak olursa olsun kendi aramızda olmuş gibi, bu esastan şaşmamalıdır.

Eğer devamlı sulh isteniyorsa, insan kütlelerinin vaziyetlerini iyileştirecek, milletlerarası tedbirler alınmalıdır.

İnsanlığın bütününün refahı, açlığın ve baskının yerine geçmelidir. Dünya vatandaşları hâset, ağgözlülük ve kinden uzaklaşacak şekilde terbiye edilmelidir.» (2)

O gün olduğu gibi bugün de, dünya yüzünde, bize bu dilden konuşan bir Dünya Lideri yoktur. Eğer Amerikada Beyaz Sarayla Pentagon ve Nazırlık Sandalyesinde silâh ticareti yapılan Dışişleri Bakanlığı, Atatürk'ün bu duyuş ve görüşlerinin bir zerresini paylaşıyor olsaydı, Vietnamda savaş değil, Sanat ve Dans festivalleri yapılırdı.

Hülâsa Vietnamdaki savaş bizim savaşımızdır. Kalplerimiz, Vietnamda, insanları mal gibi satın alan paraya, kaba kuvvete ve vahşi bir istilâ ordusuna karşı savaşan yiğit Asyalılarla beraberdir. Ve eğer yarın, şimdi Vietnamda akan kanların ve gözyaşlarının, Uzak Doğuda, Orta Doğuda Afrika ve Güney Amerikada ve hepsinden önce kendi vurdumuzda da akmasını istemiyorsak halkların hür, özgür ileri ve kültürleri

VIETNAM SAVAŞIMIZ

Şevket Süreyya AYDEMİR

«Vietnam savaşının arttıracığı ihtiyaçlar Amerikan ekonomisini zenginleştirecektir. 1966 yılında eşine rastlanmamış bir refah bekliyoruz.»

Johnson

(A.B.D. Başkanı)

«Vietnam savaşı ile biz, Amerika Birleşik Devletlerinin gücünü, ihtiyaç duyduğu Çin Hindi ve Güneydoğu Asya zenginliklerini teminat altına alacak en ucuz yolu onaylamış oluyoruz.»

Eisenhower

(A.B.D. Eski Başkanı)

ile müftechir olmalarını istiyorsak, «Vietnamdaki Savaşımız»ı kazanmak için dua etmeliyiz. Onu dile getirmeli ve bu dev, fakat vahşi bir yabancı kuvvetle, en büyük silâhları, kendilerine güvenleri olan Kahramanlar Savaşının her safhasını günün gününe izlemeliyiz.

★

Vietnam savaşı, hem bir ölüm, hem bir doğum ağrısıdır. Ölüm ağrısıdır, çünkü, XIX. yüzyıl biçimi sömürgecilğin yerini alan yeni Amerikan süper emperyalizmi, en büyük zulmü kadar en büyük hâ tâsını da Vietnamda işleyerek, bu süper emperyalizmin, çağımızda şans ve hayat kudreti olmadığını, Vietnamda döktüğü ve nihayet daha başka yerlerde dökebileceği kanlar içinde, bir başarısızlıkla son nefesine vereceğini göstermiştir. Sonra bu savaş, bir doğum ağrısıdır da.. Çünkü Vietnam ormanlarındaki kanlı dram, dünyanın en kudretli devletinin, en güçlü silâhlarının ve en paralı entrikalarının da, yiğit ruhun, uyanan Asyanın ve esirgenmeyen kanın karşısında zafere ulaşmaya çağının müjdesini vermektedir. Gerçi bu doğum pahalıya mal olmaktadır. Ama ne çare ki, XIX. yüzyıl emperyalizminin artık iflâs ettiğini ispat etmek için de Anadoluda Mustafa Kemal, seller gibi akan kan bedeli ödemiştir. Çin Hindinden 500 bin kişilik Fransız ordusunu ve oluk gibi akan Amerikan yardımını kovmak için, ormanlar ve dağlar, Vietnamlıların mezarlığı haline dönmüştür. Cezayirde Cezayirli yiğitler, kadın, erkek, çocuk tam 600 bin şehit vermişlerdir. Şimdi Vietnamda da, dünyanın en vahşi istilâsına, en ağır kan bedeli ödeniyor. Ama ne çare ki, kan bedeli insanlık tarihinin bütün çağlarında hürriyetin, en geçer akçasıdır..

★

Şimdi Vietnamda 1.165.000 silâhlı, asrın en akıl almaz silâhları ile, ormanlara, kovuklara sığınmış bir avuç Vietnam köylüsüne karşı savaşıyor. Hava ve deniz filoları hesapsızdır. Yalnız

ASYADA MARKSİZM VE MİLLİYETÇİLİK

Helène Carrère d'Encausse
Stuart Schram

Çevirenler:
Sevil Avcıoğlu
Adil Aşçıoğlu

YÖN

karada 350 bin Amerikalı asker, sonra Amerika'nın silâhlandığı 550 bin kişilik bir ücretli celâlât ordusu ve nihayet Avusturalyalılar, Yeni Zelandalılar, Filipinliler ve hele 25 bin Güney Koreli! O Güney Koreliler ki, onları güya yabancı istilâsına karşı korumak için yüzlerce subay ve erimizi Kore topraklarına gömmüşüzdür. Hülâsa yer, gök ve deniz; k a d ı n, çoluk, çocuk demeden yüzbinlerce köylünün üstüne gece gündüz ateş kusar. Amerikada 14 tröst, yalnız Kore yüzünden yılda 14 milyar dolar kazanacaklar diye! (3).

Beyaz Sarayın, Pentagonun ve bürosunu ticaret yeri haline getiren Amerika Dışişleri Bakanı ile, Beyaz Sarayın haber verdiği «Vietnam savaşında görülmemiş refahın gerçekleşmesi için hergün binlerce Vietnamlının ölmesi şarttır. Amerikanın akla gelmez silâhlarının elinden:

«Jilet bombası nedir bilir misin?
Her bombada 10.000 çelik mızraklık var,
Hepsinde de birer minik pervane,
350 metre içinde durmaz bir yere saplanmadan,
Ak bir yere, sıcak bir yere,

Bu savaş kandan bir efsanedir bilir misin?..»

Ama Amerika, gücünün büyüklüğü ile övünür. Amerika Harbiye Bakanı McNamara, B-32'lerin artık 32 ton bomba taşıyacaklarını açıklar. Günde 10 kere, 100 kere, 1000 kere çıkış yapacaktır hava filoları. Yalnız Martta 4700 akinda 50 bin ton bomba atılmıştır! Zehirli gaz kullanmak yasaktır. Ama Amerika Vietnamda kullanır: «Amerikalıların Vietnamdaki Ordusu, kullanır bütün ülkelerin gözleri önünde, ona yasak değildir..

Kim varır yaşamının tadına,
Koca kus karanlık piriğe tarlalarında öter,
Şişmiş ölümler adına..»

Ormanlar yakılır. Pirinç tarlaları yakılır ve satılmış generallerin sarayları ile (4) Amerikan karargâhları önünde kadın erkek Vietnamlılar kendilerini benzinleyp yakarken, Amerikan askerleriyle onların etraflarında fotoğraf yarışmaları tertip ederler. Amerikadaki sevgilerine göndermek için!

Ama Vietnamlı Asyalıdır. Yiğit Asyalı. O kendini savunmanın artık bilincine varmıştır. Hattâ bu bir savunma bile değil. Uyuyan, kimıldamayan kaypak, kaygusuz dünya karşısında, ruhun ruhsuzluğa karşı bir protestodur:

«Bilinçle yanmak, karşıtıdır ölümün.

Kisi yanmakla, birdenbire sarmış olur geceyi.

Bilinçle yanmak, yalaz aydınlığın ağır basmasıdır

Bilinçle yanmak, değiştirmek değil midir yeryüzü

ağırlığımızı..»

Bilinçle yanmak, bir karşı yaşamaktır..»

İnsan, ölümünde bile bilince varınca, bu mavi kubbe altında, onu hangi kudret yenilir?..

Bilinçle yanar, artık susan değil, yarım konuşacak olandır.. Evet, Asya yarım konuşacak ve tröstler, ruhun karşısında ergeç venilecektir.

★

Eserinden çeşitli parçalar naklettiğimiz Fazıl Hüsni Dağlarca'nın sanatı ve şahsiyeti hakkında okuyuculara ayrıca bilgiler vermeyi lüzumsuz buluyoruz. O bizim edebiyat hayatımızda kendini kendi şiirleri ile anlatmıştır. İstanbulun en kalabalık bir yerinde yaşayıp, günlük hayatın en yorucu işlerine atılmış görünmekle beraber, bu günlük hayatın çamurunda erimeyen bir soy insan. Onun Mevlânâ'nın en içli hasretini yeni bir biçimde dile getiren şiirlerinden, Vietnamdaki Savaşımız parçalarına kadar varan çok cepheleli duygululuğu üstünde düşünmeliyiz. Çünkü eğer şairde susar, küçülürse, çünkü eğer şair de ruha, çuy guya ve dünyanın havasında esen rüzgârlara kalemimi tıkarsa, işte o zaman o şairin milletinin kaderine ağlayabiliriz..

Biz, Vietnamda akıtılan kan sellerinin, bu ihtiyaç dünyanın toprağını yeni ve genç bir hayatıyla suladığına inanıyoruz. Kan; tıpkı insanın Ahî gibidir. İnsanın Hak'kı gibidir. Yerde kalmaz. Vietnamda ölen yiğit istiklâl savaşçılarına. «Rahat uyuyun kardeşlerimiz» diyemiyoruz. Çünkü onlar uyumuyorlar. Kanları, yeni dünyanın geleceğini besliyor. O yeni dünya ki, onun çerçevesinde, varınki uyanacak Amerikada vardır.

Bugünkü, tröstler silâh tüccarları, CIA düzenbazlığı, gangsterlik, fuhuş ve hariciyesini, askerlerini mekteplerini saran ahlâk tefessühü ve maddecilik yerine yarın uyanıp kendi ruhunu kurtarmaya çalışacak olan Amerika.. Çünkü bugünkü Amerika'nın taptığı ve bağlandığı ölçülerle bir ülke ve bir millet yaşamaz. Yaşar ama, o zaman o ülkenin değersizliği ve alçalışı, bütün dünyanın havasını zehirler, onun varlığı, bütün dünyanın hayatına mal olur.

(1) F. H. Dağlarca. KİTAP Yayınları. Aksaray-İstanbul.

(2) Atatürk'ün, Romanya Hariciye Nazırı Antoneskuya bevanatından. Söylev ve Demeçleri. C. II. S. 280-282.

(3) Vietnam dramı ile, Vietnamın tarihi ve bugünkü durumu hakkında toplu bilgi edinmek isteyen okuyucularımıza, Bertrand Russell ve R. Stetler'in «Vietnamda savaş ve zulüm» isimli eserleri ile (Sol yayınları çevirisi) Ahmet Anğın'ın «Bütün yönleri ile Vietnam» isimli eserini (27 yayını) tavsiye ederiz. Geniş tarihi bilgi için W. Eberhard'ın «Uzak Doğu Tarihi» Tarih Kurumu 1957

(4) Fransız ordusunda eski onbaşı ve şimdi Amerikanın süslediği Vietnam Mareşali Ka-O-Ki'ye yalnız yeni inşa edilmekte olan sarayı için Amerikanın tahsis ettiği dolarları, gazetelerde okumuşsunuzdur. Halbuki Saygonda bir sürü saray vardır